

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Právní úprava oběhu mincí a bankovek

Zpracovala: Michaela Kozáková

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra finančního práva a národního hospodářství

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Právní úprava oběhu mincí a bankovek

Zpracovala: **Michaela Kozáková**
Studijní program: **Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Vedoucí diplomové práce: **JUDr. et Mgr. Silvie Anderlová,**
fakulta právnická

Plzeň 2013

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen, 2013

.....
Michaela Kozáková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala JUDr. et Mgr. Silvii Anderlové za vstřícný přístup, cenné rady, připomínky a ochotu, se kterou vůči mně vystupovala při zpracování této diplomové práce.

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. HISTORICKÝ EXKURS VÝVOJE PLATIDEL VE SVĚTĚ A NA NAŠEM ÚZEMÍ	10
2.1 PENÍZE VE SVĚTOVÝCH PROMĚNÁCH ČASU	10
2.2 VÝVOJ PENĚZ A POUŽITÍ NA ÚZEMÍ ČESKÝCH ZEMÍ	12
2.3 ZÁVĚREČNÉ POZNÁMKY	16
3. SOUČASNÉ POJETÍ PENĚZ A JEJICH SOUČÁSTI.....	17
3.1 PENÍZE A JEJICH FUNKCE	17
3.2 FUNKCE PENĚZ.....	20
3.3 PENÍZE A JEJICH FORMY	20
3.4 MĚNA A KORUNA.....	21
3.5 SKOROPENÍZE A NÁHRAŽKY PENĚZ	23
4. ČESKÉ HOTOVOSTNÍ PENÍZE A JEJICH OCHRANNÉ PRVKY.....	25
4.1 MINCE.....	25
4.2 BANKOVKY.....	27
4.3 OCHRANNÉ PRVKY BANKOVEK	29
5. CENTRÁLNÍ BANKOVNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE A JEHO ÚLOHA NA ÚSEKU MINCÍ A BANKOVEK	32
5.1 BANKOVNÍ SYSTÉM	32
5.2 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA.....	32
5.2.1 Vznik české cedulové banky.....	32
5.2.2 Postavení a cíle České národní banky.....	34
5.2.3 Organizační zabezpečení České národní banky.....	37
5.3 EMISE MINCÍ A BANKOVEK	39
5.4 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA A NÁSTROJE MĚNOVÉ POLITIKY	41
5.5 HOTOVOSTNÍ PLATEBNÍ STYK A JEHO LEGISLATIVNÍ RÁMEC .	42
5.5.1 Nakládání s bankovkami a mincemi	42

5.5.2	Výměna zákonných bankovek a mincí	44
5.5.3	Výměna opotřebovaných a poškozených bankovek a mincí	45
5.5.4	Hotovostní platební styk a obchodní banky.....	46
5.6	OMEZOVÁNÍ PLATEBNÍHO STYKU.....	49
6.	TRESTNĚPRÁVNÍ ASPEKTY NA ÚSEKU MINCÍ A BANKOVEK	51
6.1	EXKURS DO HISTORIE	51
6.2	PADĚLÁNÍ A POZMĚŇOVÁNÍ PENĚZ.....	52
6.3	PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY MĚNY PODLE TRESTNÍHO PRÁVA	54
6.3.1	Obecné poznámky.....	54
6.3.2	Padělání a pozměnění peněz (§ 233)	55
6.3.3	Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234).....	56
6.3.4	Udávání padělaných a pozměněných peněz (§ 235).....	57
6.3.5	Výroba a držení padělatelského náčiní (§ 236).....	58
6.3.6	Neoprávněná výroba peněz (§ 237)	58
6.3.7	Ohrožování oběhu tuzemských peněz (§ 239).....	59
6.4	LEGALIZACE PENĚZ POCHÁZEJÍCÍCH Z TRESTNÉ ČINNOSTI (PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ).....	60
6.4.1	Legislativní rámec.....	60
6.4.2	Činnost a iniciativa obchodních bank	61
7.	ZÁVĚR.....	64
	CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ.....	66
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	68
	SEZNAM PŘÍLOH	72

1. ÚVOD

Peníze vznikly k usnadnění běhu tohoto světa. Ve všech jednotlivostech také život přináší. Vynález peněz měl ve fázi vývoje společnosti překlenout celou řadu větších i menších strastí spojených s naturální směnou. Nastoupily však další problémy – jak co nejnázemně a v co největší míře přijít k co největšímu množství všeobecného ekvivalentu. Jak jej uchovat před nepřáteli, jak jej rozmnožit. Peníze prošly vývojem dlouhým několik tisíciletí, od prostředků naturální výměny přes primitivně vyrobené a značené slitky kovů až k raženým mincím, papírovým a plastovým platidlům a platebním prostředkům moderním.

Pod pojmem peníze nelze chápat jenom mince a bankovky. V určitém čase se tak označují i všechny výrobky, předměty, kovy a potraviny, kterými se kdy a kde platilo. Jako platidlo se používala i zvířata, která dala dokonce penězům jejich pojmenování. Peníze jsou významným společenským nástrojem spojujícím složitou a komplikovanou spleť vztahů společnosti se všemi jejími nástroji a institucemi. Peníze jsou společenskou záležitostí. Stačí, abychom se na nějaký čas ocitli o samotě, mimo dosah společenských kontaktů, a peníze v naší kapse v tu chvíli ztrácejí svou původně předpokládanou funkčnost ekvivalentu. Ať už jde o papírové peníze nebo mince z jakéhokoliv kovu, jsme-li na pustém ostrově, mohou nám posloužit jen jako papír nebo jako kov.

Peníze dnes umožňují výměnu hodnot mezi lidmi v určitém měřítku, které je v nich obsaženo. Výměna předpokládá vyjádření těchto hodnot v cenách a realizuje se placením. Zachovávají si po určitý čas svou konzistenci a svůj vnější vzhled, a tedy i svou výtvarnou hodnotu. Svým zobrazením, nápisem nebo jiným uvedeným údajem zůstávají ještě po určitou dobu dokumentem své doby, zdrojem informací o období a území, na němž obíhaly. Zachovaný počet jednotlivých exemplářů spoluurčuje i jejich sběratelskou hodnotu a nejen to – část již historických mincí je vyrobena z drahých kovů, které samy o sobě mají nepochybně velkou hodnotu.

Prostě, peníze jsou zde na to, abychom za ně od někoho něco dostali. V dnešní době se převody peněžních prostředků realizují zejména prostřednictvím elektronického bankovníctví. Odvětví elektronického bankovníctví představuje v posledních letech oblast dynamického rozvoje. Využívání služeb elektronického bankovníctví se stalo nedílnou součástí života snad každého člověka žijícího v moderní ekonomice. Nárůst využívání elektronických platebních služeb je

umožněn zejména díky výraznému technickému pokroku v posledních letech, díky kterému mají lidé po celém světě možnost využívat internet takřka odkudkoli a to nejen prostřednictvím počítačů, ale také mobilních telefonů. Nicméně právě nárůst počtu uživatelů služeb elektronického bankovníctví je důvodem potřeby vyšší regulace a tvorby jasných pravidel pro uskutečňování platebního styku. Česká republika není uzavřenou ekonomikou, je součástí Evropské unie, a proto veškeré právní předpisy platící na území České republiky musí být v souladu s právem Evropské unie.

Cílem diplomové práce je podat čtivý výklad o právní úpravě a konstrukci českých platidel – českých bankovek a mincí, podat historické aspekty českého oběživa a poukázat taktéž na trestněprávní aspekty na úseku bankovek a mincí. V práci bude využito především metody deskripce a analýzy jednotlivých ustanovení v právních předpisech. Budu vycházet především z pramenů platného českého práva a dále z publikací, které se zabývají měnovým právem, případně trestnými činy s touto oblastí souvisejícími.

Práce je členěna do sedmi kapitol. Pro pochopení aktuální problematiky je zapotřebí stručně připomenout historický exkurs vývoje platidel ve světě, i v českých zemích. Na toto reaguje druhá kapitola. Třetí kapitola se zabývá základními pojmy, jako jsou peníze, jejich funkce, formy, náhražky peněz aj. Čtvrtá kapitola pojednává výhradně o českých mincích a bankovkách – jejich tvaru a charakteristice a ochranných prvků všeobecně. Klíčová pátá kapitola se zabývá českým centrálním bankovníctvím, tj. vybraným aspektům právní úpravy České národní banky a obchodních bank, úkolům centrální banky se zaměřením na emisi bankovek a mincí, dále je zmíněno nakládání s bankovkami a mincemi, jejich výměna a omezování platebního styku. Trestné činy a další delikty za padělání a pozměňování peněz, jakožto další trestné činy (zejména praní špinavých peněz), jsou zmíněny v šesté kapitole.

V příloze této práce bych poukázala na průzkum informovanosti občanů České republiky o české měně, eura i České národní banky pomocí dotazníku. Dotazník obsahuje celkem 30 otázek, ze kterého je vždy možnost výběru, a to jedné správné odpovědi. Tento dotazník jsem položila padesáti lidem v České republice, z toho mi odpovědělo 25 žen a 25 mužů. V průzkumu jsem srovnávala ženy a muže, jejich odpovědi převedla na procenta a vytvořila následující grafy.

2. HISTORICKÝ EXKURS VÝVOJE PLATIDEL VE SVĚTĚ A NA NAŠEM ÚZEMÍ

2.1 PENÍZE VE SVĚTOVÝCH PROMĚNÁCH ČASU

Nepochybně se hned v úvodu můžeme shodnout na tom, že vynález peněz lze považovat za jeden z největších objevů v dějinách lidstva. Výhody, které přináší do našich každodenních životů, jsou výsostné. Díky peněžním prostředkům jako zástupným symbolům můžeme časově oddělit okamžik nákupu a prodeje. Lze nakupovat na úvěr, nechat peníze vydělávat přes depozita ve finančních institucích nebo s nimi jinak obchodovat. V současnosti hotové peníze vytlačují prostředky bezhotovostního charakteru.

Lidé v prapůvodní společnosti po mnoho tisíciletí své existence žili v podmínkách naturálního hospodářství, tzn., že téměř vše, co získali sběrem, lovem zvěře nebo výrobou, sami spotřebovali. Rozhodující část rodovým společenstvím vyráběných produktů nedostávala formu zboží (tj. zboží určeného na výměnu) a neexistoval ani obchod jako samostatná hospodářská činnost. V této době začínají rodové kmeny realizovat první obchodní styky na principu tzv. barterového obchodu¹. Předmětem barteru se stávaly zejména krátkodobé přebytky různých věcí – sušené maso, ryby, med, kůže, dřevo na ozdoby apod. Směna měla asi takový postup: „zájemci o výměnu vyložili své zboží na otevřeném místě, upozornili na svůj příchod, vzdálili se na dohled a očekávali protinabídku. Druhá strana po prohlídce nabízených produktů a při případném zájmu vyložila hned vedle své protinabídky a také se vzdálila. Po korekturách nabídky a protinabídky došlo k výměně tím, že iniciátorská strana převzala protinabízené zboží, což po jejím odchodu udělala i vyzvaná strana.“²

Nevýhodou barteru byla skutečnost, že v reálu se musela přesně shodovat nabídka s poptávkou. Je zřejmé, že barter byl značně neefektivní a přinášel velké transakční náklady. Pokud totiž chtěla jedna strana získat jakékoliv zboží nebo služby, musela najít druhou stranu, která tyto nabízela a zároveň byla ochotna akceptovat protihodnotu nabízenou první stranou, což se nemuselo vždy podařit respektive podařit v konkrétní požadované době.

---

¹ Směna zboží za zboží.

² GRŮŇ, Lubomír. *Peníze a právo*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 21.

Dalším výrazným mezníkem ve vývoji peněz bylo využití specifických a drahých ekvivalentů na většině území Asie. Zejména v úrodných teritoriích se jednalo o potraviny jako rýže a obilí, v územích těžících z chovu zvířete zejména ovce (maso, vlna, mléko), hovězí dobytek, kůže a kožešiny. Celý soubor dalších směnných ekvivalentů tvořily předměty určené jako oděv – látky v konkrétních mírách, ale i celé hotové šaty a předměty z tkanin a hedvábí.

„Právě na území nynější Číny lze v dávné historii vypátrat v souvislosti s placením celou řadu zajímavostí. Jedním z příkladů může být propojení veřejné správy, veřejných financí a povinných plateb. Například v období konstituování království se některé daně (z orné půdy, z hor a jezer) odváděly v naturáliích. Obchodníci byli ovšem povinni platit celou řadu poplatků (např. za místo na trhu, při uzavření smlouvy, při prodeji zboží) odvažovaných kovovými penězi.“³

Vedle výše uvedených ekvivalentů však nelze opomenout drahé kovy. Zejména zlato a stříbro plnily úlohu nejlépe. *„Tyto kovy jsou drahé, protože jejich zásoby jsou relativně omezené a byla po nich trvale poptávka ze strany bohatých lidí, kteří je chtěli mít jako šperky a dekorační materiál.“⁴* Taktéž se tyto drahé kovy značně neopotřebovaly. Měly tedy tendenci mít vysokou a stabilní cenu. Hlavní výhodou drahých kovů byla jejich snadná dělitelnost, trvanlivost a stabilita. Drahé kovy začaly obíhat jako peníze a používaly se v mnoha transakcích. Než byly vynalezeny mince, bylo nutné nosit drahé kovy ve velkém. Když se uzavíral obchod, požadované množství drahého kovu se pečlivě odvažilo. Velmi přesné váhy patřily k obvyklé výbavě obchodníků.

Přechod od primitivních platidel k mincím byl podmíněn zejména hospodářskou vyspělostí, ale i rozvojem technických znalostí při zpracování kovu. Za jednu z nejstarších oblastí, která vytvořila a používala mince, se pokládá Čína. *„Tam byly používány symbolické kovové „prutové“ peníze (pi a pu), které svým tvarem napodobovaly předměty denní spotřeby.“⁵* S obměnou čínských vládců se čínské mincovnictví vyvíjelo. Nezávisle od Číny a Japonska však vznikaly mince i ve vyspělých oblastech jako Přední a Malá Asie, Egypt, Řecko a Řím.

Obecně platilo, že výroba mince měla následující proceduru. *„Panovník zvážil drahý kov, přidal trochu obyčejného kovu kvůli pevnosti a trvanlivosti,*

---

³ GRŮŇ, Lubomír. *Peníze a právo*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 27.

⁴ JEŽEK, Tomáš. *Peníze a trh*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002, s. 32.

⁵ GRŮŇ, Lubomír. *Peníze a právo*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 32.

vyrobil ze slitiny minci a opatřil ji svou pečetí na znamení, že zaručuje obsah drahého kovu. Jestliže mince nesla potvrzení, že obsahuje přesně 1/16 unce zlata, a nějaké zboží mělo cenu 1/8 unce zlata, zaplatily se za ně dvě mince, aniž se zlato muselo vážit.“⁶ Z uvedeného plyne jisté uvolnění od soustavného vážení – obchodníci věděli, že mohou mince přijímat podle jejich hodnoty uvedené na líci mince. Ona hodnota nebyla ničím jiným než prohlášením, že mince obsahuje jistou váhu drahého kovu. Šlo o nominální hodnotu mince.

Dalším důležitým mezníkem v dějinách peněz byl vznik papírového oběživa. Narůstající objem peněžních operací a nepraktičnost velkého množství mincí způsobil, že po staletí používané kovové peníze postupně přestaly vyhovovat tehdejšími požadavkům. I když je za kolébku papírových peněz označována Čína, lze objektivně říci, že jí bylo spíše Švédsko, jelikož v Číně první užití papírového oběživa skončilo fiaskem. „V Persii nařídil vladař Gejkhatu zavedení papírových peněz v roce 1294, obchodníci je však nechtěli přijímat. Zavřeli své krámy a zboží schovali. Obchod se zastavil. Tato vzpoura donutila vladaře, aby své nařízení odvolal. Úředník, který s návrhem papírových peněz přišel, byl na tržišti roztrhán na kusy.“⁷ Prvním evropským státem s emisí papírových bankovek bylo Švédsko v roce 1661, „kdy je z důvodu nedostatku stříbrných mincí začala vydávat stockholmská banka. Šlo o bankovní poukázky stockholmské banky.“⁸

Světová oběživa (bankovky i mince) se neustále vyvíjela a měnila – především ve svojí grafické, vizuální a z hlediska měnové politiky, i nominální podobě. Dělo se tak ve spojení s rozvojem moderních technologií a integračních uskupení. V neposlední řadě aby byly obtížněji padělatelné.

2.2 VÝVOJ PENĚZ A POUŽITÍ NA ÚZEMÍ ČESKÝCH ZEMÍ

Na našem území se poměrně dlouho udrželo naturální hospodářství, a tedy i naturální formy směny. Na území Velkomoravské říše se platilo kožešinami, medem a zejména kousky železa – tzv. hřivnami. Kolem roku 950 česká knížata

⁶ JEŽEK, Tomáš. *Peníze a trh*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002, s. 3.

⁷ GRUŇ, Lubomír. *Peníze a právo*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 60.

⁸ FRYŠTÁK, Marek; ŽATECKÁ, Eva. *Trestné činy proti měně de lege lata a de lege ferenda*. 1. kap. : Historie peněz a počátky jejich padělání. Elektronický příspěvek. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/trestne-ciny-proti-mene-de-lege-lata-a-de-lege-ferenda.aspx> a HLINKA, Bohuslav; RADOMĚRSKÝ, Pavel. *Peníze celého světa*. Bratislava : Obzor, 1983, s. 27.

začínají razit první stříbrné mince – denáry. „*První úprava denárové měny byla provedena za Břetislava I., druhou reformu provedl kolem roku 1210 král Přemysl Otakar I., který přešel od ražby v té době značně znehodnocených denárů k tzv. brakteátům. Důvodem byla zvýšená potřeba oběživa - brakteáty byly raženy z tenkého stříbrného plechu z jedné strany. Datování počátku ražby české denárové mince je ovšem dosud spornou otázkou. Obecně bývá připisováno ražení prvních českých mincí Boleslavu I. přibližně po roce 955.*“⁹ Přes významnou úlohu, kterou sehrály v hospodářském životě země, byly denáry od svého vzniku až do poloviny 11. století převážně mezinárodním platidlem. Prostřednictvím dálkového obchodu pronikaly do balkánských středisek.

Kolem roku 1300 Václav II. započal s ražbou pražských grošů. Grošová mincovní reforma sledovala vedle centralizace výroby ještě další klíčové cíle, a to zejména úplné zrušení plateb neraženým kovem, tj. zánik denárové měny, vznik nové peněžní soustavy s vedoucím pražským grošem a zavedení institutu státního monopolu stříbra, což znamenalo povinnou záměnu neraženého kovu za minci. Dalšími mincemi v postupech času byly tolary a dukáty, ale i krejčary.

Za vlády Marie Terezie byly zavedeny tzv. kreditní papírové peníze. Podnět k jejich zavedení k tomu daly státní dluhy. Z papírových platidel byly vydány státovky v hodnotách 50, 5 a 1 zlatého a bankovky v hodnotách 1000, 100 a 10 zlatých.

Klíčovým rokem je období 1892, kdy je peněžní reformou zavedena korunová měna, jejíž počátek byl stanoven na 1. ledna 1900 v rámci rakousko-uherské monarchie. „*Důležitou událostí byl v roce 1892 přechod od stříbrného standardu na zlatý, tedy na nový princip krytí měny, až již mincí, nebo bankovek, u kterých se emitent zavazuje splatit jejich hodnotu zlatem. V rámci rakousko-uherské monarchie byly také tištěny papírové peníze, a to od roku 1762 pod názvem bankocetle, ze kterých se vyvinula dnešní podoba bankovek.*“¹⁰ „*Rakousko-uherská koruna měla velmi silnou pozici, jelikož byla vázána na zlato*

---

⁹ GRÚŇ, Lubomír. *Peníze a právo*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 62.

¹⁰ FRYŠTÁK, Marek; ŽATECKÁ, Eva. *Trestné činy proti měně de lege lata a de lege ferenda*. 1. kap. : Historie peněz a počátky jejich padělání. Elektronický příspěvek. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/trestne-ciny-proti-mene-de-lege-lata-a-de-lege-ferenda.aspx>.

a představovala tudíž stabilní kupní sílu peněžní jednotky a širokou směnitelnost, a proto tyto principy ovlivnily československou měnovou politiku v roce 1918.“¹¹

Rakousko-Uhersko jako státní útvar fungoval do října 1918. Již 28. října 1918 je však vyhlášen samostatný Československý stát, který mj. nepochybně musí vytvořit spolehlivou měnu, která by překonala složitou hospodářskou situaci, kterou vyvolala první světová válka.

Se zrozením československého státu zůstává jako základní platidlo monarchie koruna. V roce 1919 dochází k definitivní odluce od rakousko-uherské koruny. *„Dochází k zavedení pevného kurzu ke švýcarskému franku a 10. dubna 1919 bylo právním předpisem stanoveno, že základní peněžní jednotkou v Československu bude koruna československá.*“¹²

Je třeba ale dodat, že i když zrod československého státu proběhl hladce, naproti tomu provedení měnové odluky nemohla československá vláda ihned uskutečnit z celé řady důvodů – *„zejména velké části státního území vláda neměla dosud ve své pravomoci, její svrchovanost a administrativa se teprve vytvářely. Konečně i příprava technického provedení měnové odluky vyžadovala určitý čas.*“¹³

Ve 20. letech 20. století fungují jako zákonné platidlo bankovky, státopky a bezpochyby i mince. Zákonné československé papírové peníze jsou tisknuty v Čechách, v New Yorku ve spolupráci s American Bank Note Company a ve Vídni se součinností Rakouské národní banky. Českou korunu od 20. let však doprovází a ovlivňují politické a ekonomické události – hospodářská krize, druhá světová válka a socialismus.

„V období protektorátu (1939 až 1945) byla dle nařízení Říšské berlínské banky zavedena říšská marka, vedle které stále funguje koruna (tehdy označována jako protektorátní koruna), ale mění se kurs, kdy jedna říšská marka představuje 10 protektorátních korun, a tudíž dochází k silnému podhodnocení československé koruny. Po druhé světové válce dochází k měnové reformě. Je zavedena jednotná

---

¹¹ VENKOVSKÝ, František. *Vzestupy a propady československé koruny*. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2003, s. 14.

¹² MRKÝVKA, Petr; PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Základy finančního práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2008, s. 108.

¹³ HLINKA, Bohuslav; RADOMĚRSKÝ, Pavel. *Peníze, poklady, padělky*. 2. pozměň. a dopl. vyd. Praha : Academia, 1996, s. 245.

koruna československá (Kčs), která se váže ke kurzu amerického dolaru, a to 1:50.“¹⁴

V období socialismu zažívá československá koruna další otřes. V 50. letech dochází k měnové reformě, jejíž součástí je transformace měnových vazeb na souvztažnost k sovětskému rublu. Československo musí vystoupit z Mezinárodního měnového fondu, jehož členské země a jejich měny byly pevně vázány k americkému dolaru, který byl přesně definován tzv. zlatým obsahem¹⁵. Po roce 1953 se mění nejen měnová vazba, ale také hodnota peněžní jednotky, která společnost přivádí do finanční tísně a krize. Československá měnová politika se stává centrálně řízenou, a to až do roku 1989, kdy dochází k volnému fungování měnové politiky. Po revolučních událostech je postavení československé koruny upevněno.

Dalším podstatným zásahem pro československou korunu se stává rok 1992, kdy dochází k rozpadu československé federace a zároveň k vytvoření měnové unie, která stanovuje společnou peněžní jednotku pro Česko a Slovensko, a to až do února 1993, kdy společná československá koruna fakticky zaniká. Dne 29. října 1992 byla podepsána smlouva mezi vládou České republiky a Slovenské republiky o měnovém uspořádání. Na základě svého čl. XIII nabyla účinnosti 1. lednem 1993. Podle této smlouvy měly obě rozdělené země i po 1. lednu 1993 používat na svém území společnou měnu až do února 1993.

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, v ustanovení § 13 uvádí, že peněžní jednotkou v České republice je koruna česká, která je označena zkratkou „Kč“.

V roce 2004 Česká republika společně se Slovenskou republikou vstoupily do Evropské unie. Oproti Slovenské republice, která je již členem eurozóny a zavedla zákonné platidlo Euro, Česká republika stále pracuje na strategii přijetí společné evropské měny.

---

¹⁴ MRKÝVKA, Petr; PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Základy finančního práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2008, s. 108 a 109.

¹⁵ Vázanost na zlatý standard, byla zrušena v roce 1971, do té doby byly veškeré peníze kryty zlatem (popřípadě stříbrem). Důvodem zrušení zlatého standardu je prostá vázanost měny na zlato a stříbro, která neumožňovala státům utrácet peníze víc, než si mohly dovolit.

2.3 ZÁVĚREČNÉ POZNÁMKY

Pokud chceme správně vyhodnotit, jak se vyvíjí náš hotovostní platební styk a jaká bude jeho predikce do budoucna, je nesmírně důležité si uvědomit základní souvislosti a pojmy. Peníze jsou definovány nejedním autorem jako aktivum, které je přijímáno vždy a všemi. Důležitá je především důvěra v jejich kupní sílu. Pokud budeme jako jednotlivci či subjekty činit rozhodnutí o koupi čehokoli, budou to především peníze, které nás ovlivní. Peníze plní tři základní funkce, a to funkci uchovatele hodnoty, zúčtovací jednotky a prostředku směny. Nesmírně důležitá je také jejich schopnost měřit výši dluhů a úvěrů. Hlavním důsledkem všech výše zmíněných funkcí je především informační důležitost, snížení transakčních nákladů, hromadění bohatství a možnost provádět obchody. Jejich výhodou je vysoká likvidita, dělitelnost a nízké náklady na jejich držbu. Peníze jsou úzce spojeny s pojmem inflace. Lidé totiž při svém rozhodnutí očekávají, jakým směrem se bude pohybovat budoucí vývoj cen.

Nesmírně důležitou teorií související s hotovostí je empirická teorie peněz, která pomáhá rozdělit platební prostředky podle jejich likvidity. K tomu využívá měnových agregátů označených písmenem M a číslem. Čím nižší číslo agregát má, tím vyšší je jeho likvidita. Pojmem měnová báze pak ekonomové označují měnové agregáty s největším stupněm likvidity.

Vývoj našich bankovek a mincí prošel velkými změnami. Nedávná historie byla ovlivněna státovkami, které vydával stát na krytí svých dluhů, směnkami, šeky a klasickými bankovkami. Klasické bankovky měly návaznost na krytí drahými kovy či směnkou. Skrývaly v sobě řadu úskalí. Celý peněžní systém působil zmateně a nepřehledně. Proto se od kovového krytí postupně upustilo a klasické bankovky byly nahrazeny současnými hotovostními, bezhotovostními a bezkontaktními penězi.

3. SOUČASNÉ POJETÍ PENĚZ A JEJICH SOUČÁSTI

3.1 PENÍZE A JEJICH FUNKCE

Teoretických definicí peněz je celá řada. Než k nim přistoupím, zmíním pro zajímavost dva citáty, které mě zaujaly:

- a) za prvé, „peníze jsou ražená svoboda“ (F. M. Dostojevskij),
- b) za druhé, „peníze jsou jako šestý smysl – bez něho nemůžete těch pět používat“ (úsloví z amerického Jihu).

Z dnešního pohledu na svět a zejména hospodářskou krizi, bych ráda přidala citát i za sebe: „civilizace bez peněz je cestou k tyranii.“

Co všechno mohou být peníze a co všechno představují? Předně se touto otázkou zabývají zejména centrální banky států, jejichž hlavní cíl je většinou definován jako udržování cenové stability a součástí jejího naplňování je i sledování množství peněz. Soudím, že odpověď na zdánlivě jednoduchou otázku není zase tak jasná a přímá. „*Ekonomická teorie proti při definování peněz vychází nejen z podstaty peněz, ale i z potřeb praktického měření jejich množství.*“¹⁶ Z uvedeného tedy vyplývá dvojí definice peněz – teoretická a empirická charakteristika oběživa.

Teoretická definice peněz zahrnuje jejich všeobecnost, což je nedůležitější vlastnost, kterou peníze mají nebo kterou mají všechny předměty, jež za peníze považujeme. Jakýkoliv platební prostředek musí být bez výhrad přijímán všemi subjekty na trhu (prodávající, nakupující, zprostředkovatelé aj.). V případě, že aktivum nesplňuje podmínku všeobecnosti, jedná se spíše o náhražku peněz, a to místně nebo časově ohraničenou, neurčenou k plošnému využití.

„*Za peníze či peněžní zásobu (money, money stock) se obecně považuje vše, co je běžně přijímáno jako zákonné platidlo (legal tender) pro splácení dluhů.*“¹⁷ Pokud tato definice hovoří o legálním platidlu, musí být za peníze označeno v zákonech nebo jiném právním předpise. V případě České republiky je to již dříve zmíněný zákon o České národní bance. Mohou to být ale i další zákony, které regulují například směnářenskou činnost, ba dokonce mezinárodní

---

¹⁶ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. dopl. vyd. Praha : Management Press, 2005, s. 22.

¹⁷ JÍLEK, Josef. *Peníze a měnová politika*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2004, s. 26.

smlouvy, které upravují postavení a funkční využití společné evropské měny Euro v peněžním trhu v České republice.

Z výše uvedené definice nevyplývá, že penězi mohou být jen mince nebo papírky v podobě bankovek, eventuálně státovek. Literatura dodává, že „*podoby peněz mohou nabývat a některé jejich funkce plnit i jiná aktiva. V minulosti například sukno či dobytek. Všechna tato aktiva však plnila funkce peněz jen dočasně a s mnoha omezeními.*“¹⁸ V současné době tak v některých podobách peníze vystupují jako platební karty nebo některé druhy cenných papírů. Je třeba podotknout na již dříve zmíněné bezhotovostní transakce, jelikož nejvýznamnější objem transakcí je uskutečňován právě „neviditelnými“ bezhotovostními penězi v podobě souvztažných zápisů na bankovních a jiných finančních účtech.

Empirická definice se na peníze dívá spíše z globálního pohledu, než z aspektu jednotlivce-spotřebitele, jak tomu bylo u teoretického východiska. Ve zkratce jsou peníze z empirického pohledu charakterizovány „*v souvislosti s možností jejich dopadu na ekonomickou aktivitu.*“¹⁹ K vyjádření peněz se používají měnové agregáty a měnová báze, které jsou úzce spjaty se základními finančními institucemi ve státě nebo měnové unii. Každá centrální banka si peněžní agregáty upravuje podle specifčnosti své země.

Základní myšlenkou empirické definice peněz je snaha vymezit množství peněz v oběhu. Jsou-li peníze v oběhu, mají vliv na různé makroekonomické veličiny, především na cenovou hladinu a reálný výstup. Pokud peníze v oběhu nejsou, vliv na jiné makroekonomické veličiny nemají. Proto je potřeba peníze, ať už v jakékoli formě, přesně rozčlenit do tzv. měnových agregátů, které jsou výsledkem empirické definice peněz.

Pomocí této definice mají peníze a především měnové agregáty vysvětlit některé makroekonomické veličiny. Jedná se zejména o následující faktory:

- a) „*cenová hladina – jde o všeobecnou úroveň cen, při její interpretaci se v užším slova smyslu využívá koš spotřebitelských cen vybraného souboru zboží a služeb a v širším slova smyslu deflátoru hrubého domácího produktu,*

---

¹⁸ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3. aktualiz. vyd. Praha : Management Press, 2011, s. 50.

¹⁹ SOUKUP, Jindřich a kol. *Makroekonomie : moderní přístup*. 1. vyd. Praha : Management Press 2007, s. 121.

- b) *agregátní výstup – je definován jakou souhrn cen všech vyrobených finálních produktů za určité období, velmi často je vyjadřován jako hrubý národní či domácí produkt.*“²⁰

Výsledkem empirické teorie je především rozdělení peněžních prostředků podle jejich likvidity. Měnové agregáty jsou pojmenovány písmenem M a číslem. Čím vyšší číslo vyjadřuje méně likvidní agregát. Každý další měnový agregát v sobě obsahuje předchozí měnový agregát plus něco navíc. Význam existence měnových agregátů se může v jednotlivých zemích výrazně odlišovat. „*Měnové agregáty jsou:*

- a) *M1 = oběživo + vklady na běžných účtech v bankách (tedy oběživo které drží nebankovní subjekty a vklady domácích nebankovních subjektů),*
- b) *M2 = M1 + termínované vklady v bankách + ostatní vklady v bankách (mezi ostatní vklady řadíme především úsporné vklady v podobě vkladních knížek),*
- c) *M3 = M2 + krátkodobé cenné papíry nebankovních subjektů v domácí měně (o měnovém agregátu M3 se často hovoří jako o širokých penězích – broad money).*“²¹

„*Označíme-li některý z měnových agregátů za reprezentanta množství peněz v oběhu, hovoříme o něm jako o peněžní zásobě. Peněžní zásoba představuje tzv. zprostředkující kritérium měnové politiky v oblasti regulace množství peněz v oběhu. Veškeré údaje o peněžní zásobě bychom hledali v tzv. měnovém přehledu naší země. Zde můžeme najít podrobně zpracovanou souhrnnou bilanci všech našich bank, kde se v aktivní části nachází způsob emise peněz a v pasivní části struktura peněz v oběhu.*“²² Role kritéria vyjadřuje předem stanovený zamýšlený vývoj konkrétní veličiny, který provádí centrální banka určitého státu. V případě odchylek skutečného vývoje od předem stanoveného vývoje by se měla emisní banka pokusit o změnu směrem ke stanovenému vývoji.

²⁰ REVENDA, Zbyněk. *Peníze a zlato*. 1. vyd. Praha : Management Press, 2010, s. 21 a 22.

²¹ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. dopl. vyd. Praha : Management Press, 2005, s. 25.

²² Tamtéž, s. 26.

3.2 FUNKCE PENĚŽ

Jak jsem výše podotkla, s teoretickou definicí peněz jsou úzce spjaty tzv. funkce peněz, které nám vypomáhají definovat a určovat, co všechno jsou a co už nejsou peníze. Znovu tedy podotýkám – pokud některé aktivum nevykazuje alespoň jednu z funkcí peněz, nelze ho považovat za peníze.

Prvním funkčním předpokladem peněz je jejich **směnnost**. Peníze jsou prostředkem směny. Jedná se vesměs o klasickou (standardní) funkci peněz. Snad jen největší obtíží oné směny je to, že vždy musí dojít ke dvoustranné shodě potřeb. Bez peněz by ekonomický systém založený na dělbě práce nemohl fungovat a my bychom se museli navrátit zpět k primitivním formám výroby a tudíž i směny. „Peníze jsou právem považovány za jednu z největších vymožeností, které kdy přispěly k lidské svobodě a blahobytu.“²³

Peníze jsou dále **uchovatelem hodnoty**. Peníze je možné využít dvěma způsoby – utratit je nebo je uložit. Peníze můžeme držet „doma“ pro budoucí použití, což nám přináší vysokou likviditu, nicméně je můžeme uložit do finančního ústavu a nechat je vydělávat přes úroky, respektive investovat.

Funkce **zúčtovací jednotky** peněz je důležitá především pro účetnictví – peníze se používají čistě pro účely zúčtování, aniž se dočkají své fyzické existence. Dalším aspektem funkce je snadná směna – peníze nám určují, kolik co stojí.

3.3 PENÍZE A JEJICH FORMY

V současnosti mají peníze dvě základní formy – hotovostní a bezhotovostní (včetně elektronické formy). Mezi oběma formami jsou úzké souvztažné vazby. V podstatě libovolně lze hotovostní peníze uložením do banky konvertovat do bezhotovostních a naopak.

Hotovostní peníze zahrnují bankovky a mince, které emituje výhradně centrální banka státu. Bankovky a mince se do oběhu dostávají především výběry z účtů bank u centrální banky nebo účtu klientů u obchodních bankovních institucí.

Vlivem ekonomické globalizace a technických prostředků se u bezhotovostních forem peněz samostatně vyčleňují tzv. elektronická oběživa

---

²³ JEŽEK, Tomáš. *Peníze a trh*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002, s. 29.

respektive moderní peníze. Zákazníci bank si často ukládají své papírové peníze u bank kvůli bezpečnosti přesně tak, jak si dříve takto ukládali zlato. Takovýto vklad je zapsán na zákaznickově bankovním či jiném účtu. Zákazník pak při splacení dluhu může přijít do banky a peníze si vyzvednout nebo dluh uhradit, bez toho aniž by banku navštěvoval. V tomto případě zákazník disponuje určitým „klíčem“, který mu umožňuje se svým vkladem nakládat, aniž musí svoje peníze fyzicky vybírat. Tímto klíčem byl nejprve šek. Dnešní kreditní karty jsou postupně vytlačovány mobilním a internetovým bankovníctvím, ba i bezkontaktními platbami přes mobilní telefon a kartu. „Elektronické peníze představují hodnotu, která je pohledávkou vůči vydavateli a je uchovávána na elektronickém peněžním prostředku. Mohou být vydávány nebankovními institucemi, včetně obchodních domů, cestovních kanceláří apod., a to pouze do výše přijatých peněz-vkladů. Jsou přijímány jako platební prostředek i jinými subjekty, než je vydavatel.“²⁴ Elektronické peněžní prostředky jsou tak platebními prostředky, které uchovávají peněžní hodnotu v elektronické podobě.

3.4 MĚNA A KORUNA

Měnu lze jednoduše charakterizovat jako určité pojmenování peněžního oběživa v konkrétním státě, které je upraveno v právním řádu. Vnitrostátní úprava měny vyžaduje především stanovení měnové jednotky a zřízení ústřední instituce, která provádí emisi (vydávání) měny. V evropských zemích jsou dotčenou institucí centrální (emisní) banky. Je třeba dodat, že v podmínkách evropské integrace nutno na měnu nahlížet ze dvou hledisek:

- a) měna jako zákonné platidlo, které platí na vymezeném území státu státními hranicemi – česká koruna v České republice,
- b) měna jako platidlo, které platí v určitém organizovaném uskupení několika států – příkladně pro evropskou měnu euro.

Každý stát disponuje tzv. měnovou suverenitou, tj. právem určovat si vlastní měnu. Nutno podotknout, že měnová suverenita není neomezená – stát je vázán mezinárodními pravidly, která určuje mezinárodní měnový systém. Měnová suverenita je součástí státní suverenity. V důsledku zavedení evropské měny euro je měnová suverenita dotčených států výrazně omezena.

---

²⁴ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3. aktualiz. vyd. Praha : Management Press, 2011, s. 63.

Měna musí splňovat následující předpoklady:

- a) musí být uznána právním řádem státu, na jehož území teritoriálně působí,
- b) musí být faktickým platebním prostředkem, kterým lze uplatňovat peněžní závazky,
- c) musí být faktickým platebním prostředkem i v nebankovním běžném platebním styku,
- d) a konečně musí být skutečným prostředkem k uchování peněžních hodnot.

Jak jsem již dříve zmínila, zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, v platném znění, v ustanovení § 13 uvádí, že peněžní jednotkou v České republice je koruna česká (Kč). V mezinárodním měřítku je institut „koruny“ tradičním měnovým označením – korunou se platí v Norsku, Švédsku, na Faerských ostrovech, dále v Dánsku a na Islandu.

Ráda bych se nad termínem „koruny“ ještě krátce pozastavila. Koruna jako měna v českých zemích se poprvé objevila v roce 1892 (v oběhu od 16. května 1893). Po vzniku Československé republiky byla opět uvedena jako základní měnová jednotka. Československá koruna byla zavedena zákonem o úpravě a správě platidel č. 187/1919 Sb. z. a n. (tzv. měnovým zákonem). Její oběh skončil na počátku února roku 1993, kdy došlo k měnové rozluce se Slovenskem a vzniku dvou samostatných měn – české koruny a slovenské koruny.

V historických souvislostech byly různé návrhy na pojmenování československé měny – zejména československý frank, sokol, pro haléře název stotiny, avšak nakonec byl přijat název „koruna“. Přestože byla československá koruna ustanovena v roce 1919, oficiálně se začala razit až v roce 1921. První korunovou mincí se začalo platit v roce 1922. První bankovkou byla dvacetikoruna s datem 1. října 1926, která se dostala do oběhu v průběhu roku 1927. Současná česká koruna má následující podoby: mince disponují nominální hodnotou 1, 2, 5, 10, 20 a 50 korun českých. Bankovky jsou tisknuty v hodnotách 100, 200, 500, 1000, 2000 a 5000 korun českých.

S pojmem měny je spjat institut světové měny. Jako měny světové zpravidla nazýváme „*národní měny těch států, které svou rozlohou, politickou stabilitou, hospodářskou vyspělostí a z celé řady dalších důvodů jsou více či méně akceptovány jako lídry světového hospodářství. Jejich měny jsou volně směnitelné, obchodovatelné na světových finančních trzích a vystupují i v roli měn*

kontraktních a tezuracích.“²⁵ K tradičním světovým měnám patří např. americký dolar, britská libra, japonský jen, švýcarský frank a bezesporu i evropská společná měna euro.

3.5 SKOROPENÍZE A NÁHRAŽKY PENĚZ

*„Během posledních dvou století se to, co veřejnosti přijímala jako peníze, rozšiřovalo směrem od zlata a stříbrných mincí přes první bankovky až po bankovní depozita, která bylo možné převádět šekem, platební kartou nebo podobným příkazem. Až donedávna by většina ekonomů souhlasila s tím, že vývoj peněz dospěl právě sem. Dnes už takováto shoda neexistuje a probíhají diskuze o definici peněz, která by se hodila na současné podmínky. Když se soustředíme jen na funkci peněz jako prostředku směny, pochybnosti o tom, co jsou to peníze v dnešní České republice, nikdo mít nebude. Penězi jsou bankovky, mince a vklady, které lze převádět šekem, platební kartou nebo jiným podobným platebním příkazem.“*²⁶

*„Problémem rozhodnout, co jsou to peníze, vzniká proto, že některé prostředky směny – oběživo, které nevynáší žádný úrok, a vklady na požádání, jejichž úrokový výnos bývá velmi malý – bývají dost špatné ve funkci uchovatele hodnoty. Jsou aktiva, která přinášejí vyšší úrokové výnosy a jsou v této funkci peněz lepší než oběživo nebo vklady na požádání. Zároveň však jsou méně schopná plnit funkci prostředku směny.“*²⁷

Charakteristickou formou skoropeněz mohou být termínované vklady. Jedná se o aktiva, která přiměřeně plní funkci uchovatele hodnoty a lze je kdykoliv přeměnit na prostředek směny, nicméně sama o sobě prostředkem směny nejsou. Když někdo termínovaný vklad má, ví přesně, jakou kupní sílu drží v ruce, a za předem známých podmínek může svůj termínovaný vklad přeměnit na prostředek směny. Navíc se termínový vklad časem zhodnocuje o úrok.

Věci, které slouží jako dočasný prostředek směny, ale zároveň nejsou uchovatelem hodnoty, se nazývají náhražky (substituty) peněz. Tradičním substitutem může být úvěrová karta. *„Potvrzení o přijetí úvěru, tj. lístek, který se podepíše a předá u pokladny obchodu, nejsou peníze, protože jej nelze využít*

²⁵ GRÚŇ, Lubomír. *Peníze a právo*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 260.

²⁶ JEŽEK, Tomáš. *Peníze a trh*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002, s. 59.

²⁷ Tamtéž, s. 60.

k dalším finančním transakcím. Úvěrová karta tak slouží jako prostředek směny jen krátkodobě, jelikož umožňuje nákup, i když zákazník v daný okamžik nemá žádnou hotovost nebo vklad u banky. Slouží jen dočasně – peníze při transakci zůstávají konečným prostředkem směny, když se úvěr na účtu vypořádá.“²⁸

Problematika skoropeněz a náhražek peněz, ovšem z jiného úhlu pohledu na věc, se nepochybně dotýká i úmyslného trestného jednání, která má znaky zejména padělání a pozměňování peněz. Deliktní úpravu vybraných trestních činů zmíním později.

---

²⁸ JEŽEK, Tomáš. *Peníze a trh*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002, s. 6.

4. ČESKÉ HOTOVOSTNÍ PENÍZE A JEJICH OCHRANNÉ PRVKY

4.1 MINCE

Během příprav na vydání nových mincí v roce 1991 se ukázalo jako neekonomické využití jedné a pěti haléřových mincí. Tyto dvě mince sice byly podle smluvního ujednání raženy, ale pouze pro sběratelské účely. Nová soustava se skládala z celkem jedenácti²⁹ mincí různých nominálních hodnot. Soutěž na umělecké návrhy, která byla celostátní a anonymní, byla vyhlášena rok před plánovanou emisí, tj. v lednu 1992.

Aby nebyla Česká národní banka závislá na zahraničních dodávkách a aby přeprava mincí byla levnější a bezpečnější, vyhlásila soutěž, ve které očekávala, že osloví zejména tuzemské výrobce se zkušeností se zpracováváním kovů. Tendr vyhrála jablonecká bižuterie.

Nyní bych v krátkosti popsala jednotlivé mince³⁰:

- a) **1 Kč** – je to mince s nejnižší nominální hodnotou, první ražbu v roce 1993 provedla Royal Canadian Mint Winnipeg, o rok později již jablonecká mincovna, ocelová mince je pokovená niklem, má vroubkovanou hranu (80 vroubků) a váží 3.6 g, autorkou návrhu mince je akademická sochařka Jarmila Truhlíková-Spěváková, na lící straně můžeme spatřit českého lva, na rubové pak svatováclavskou korunu a nad ní velké nominální číslo mince,
- b) **2 Kč** – i u této mince nejprve prováděla ražbu kanadská společnost, od roku 1994 to bylo plně v režii jablonecké mincovny, dvoukorunová mince je ze stejného materiálu jako jednokorunová, je o jednu desetinu těžší, dvoukoruna je zvláštní v tom, že je jedenáctihranná (hrany zaoblené a hladké), i zde je návrh mince připisován sochařce Truhlíkové-Spěvákové, na lící straně se blýská český lev a na rubové velké číslo nominální hodnoty s gombíkem (šperkem z období Velkomoravské říše),

²⁹ Kromě 1 a 5 haléřových mincí dnes již neplatné 10, 20 a 50 haléřové mince. Dále 1, 2, 5, 10, 20 a 50 korun českých. 20 a 10 haléře byly staženy z oběhu (tj. pozbyly platnosti) ke dni 31. října 2003, 50 haléře pak 31. srpna 2008.

³⁰ Česká národní banka. České mince. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/>.

- c) **5 Kč** – ražbu v letech 1993 a 1994 prováděla Royal Canadian Mint Winnipeg, posléze Česká mincovna v Jablonci nad Nisou, pětikoruna je z oceli galvanicky pokovená niklem, je kulatá s hladkou hranou o hmotnosti 4.8 g, autorem návrhu mince je akademický sochař Jiří Harcuba, na lící straně nalezneme českého lva a na rubové krom velkého hodnotového čísla mince dále na pozadí Karlův most s hladinou Vltavy,
- d) **10 Kč** – ražba byla zahájena v roce 1993 německou Hamburgische Münze Hamburk, o rok později již razí jablonecká mincovna, desetikoruna je vyrobena z plátované oceli s galvanicky pokovenou mědí, má vroubkovanou hranu (144 vroubků) a váží 7.62 g, autorem návrhu je akademický sochař Ladislav Kozák, tradičně na lící straně je český lev, na rubové straně pak již menší hodnotové číslo (nežli u předchozích mincí) a na pozadí národní kulturní památka Petrov v Brně, u desetikoruny nelze opomenout její odlišnou rubovou stranu na vzoru z roku 2000 (ražba Česká mincovna v Jablonci nad Nisou), Ladislav Kozák na rub navrhl fragment kotvového strojku, hodnotové číslo pod motivem, na mezikruží v českém a latinském jazyce a v Braillově slepeckém písmu text „ROK 2000“,
- e) **20 Kč** – v letech 1993 a 1994 ražbu prováděla hamburská mincovna, o rok později již česká mincovna jablonecká, mince je z plátované oceli se slitinou mědi a zinku v poměru 75:25 a galvanicky pokovená slitinou mědi a zinku, je třináctihránná o hmotnosti 8.43 g, autorem návrh je akademický sochař Vladimír Oppl, na lící straně nalezneme českého lva, na rubové hodnotové číslo vedle postavy sv. Václava ztvárněné podle pomníku na Václavském náměstí, na pozadí je zřetelný nápis³¹ z tohoto pomníku, od stejného autora pochází i vzor mince z roku 2000, kde na rubové straně je hodnotové číslo na pozadí fragmentu astrolábu, na mezikruží se opakuje text „ROK 2000“,
- f) **50 Kč** – politika ražby se shoduje s dvacetikorunovou mincí, mince je bimetalová z oceli, na mezikruží plátovaná a galvanicky pokovená mědí, ve středu plátovaná slitinou mědi a zinku v poměru 75:25, je kulatá s hladkou hranou bez vroubků, váží 9.7 g, autorem návrhu je

---

³¹ „Svatý Václava nedej zahynout nám i budoucím“.

akademický sochař Ladislav Kozák, na lící straně nalézáme českého lva a na mezikruží hodnotové číslo, na rubové straně pak seskupení budov charakteristických pro Prahu, na mezikruží latinský nápis.

Ražbu českých mincí tedy provádí Česká mincovna v Jablonci nad Nisou. Česká mincovna byla založena na jaře roku 1993 jako divize akciové společnosti Bižuterie v Jablonci nad Nisou. Po dvanácti letech působení se stala součástí Jablonex Group, a. s. V roce 2009 opustila tuto skupinu a stala se samostatnou. Hlavním akcionářem ale nadále zůstává Jablonex Group, a. s. Je patrné, že mincovna vznikla po rozpadu československé federace, kdy Česká národní banka jakožto výhradní emitent mincí a bankovek, hledala nového tuzemského dodavatele pro nově vzniklou českou měnu. Kromě hotovostního oběživa mincovna razí i různé pamětní mince. Česká mincovna však provádí taktéž ražbu oběživa pro zahraniční centrální banky (Moldávie, Libanon, Arménii, Spojené arabské emiráty aj.).

4.2 BANKOVKY

Emise bankovek je složitějším procesem, než emise mincí. Česká národní banka při emisi zároveň rozhoduje o tom, které ochranné prvky budou použity na jednotlivých bankovkách.

V současné době je na území České republiky platných šest kusů³² bankovek³³:

- a) **100 Kč** – stokorunová bankovka je v oběhu od 30. června 1993, v oběhu byly celkem tři vzory (1993, 1995 a 1997) z nichž vzor 1993 je již neplatný, vývoj bankovky je důležitý pro zdokonalování ochranných prvků, na bankovce je vyobrazen portrét Karla IV., bankovka pochází z dílny Státní tiskárny cenin a má rozměry 140 mm x 69 mm,
- b) **200 Kč** – bankovka je v oběhu od 8. února 1993 a taktéž v souvislosti s vývojem ochranných prvků byla odlišně vzorována celkem třikrát

---

³² K 31. srpnu 2008 byla ukončena platnost bankovky v hodnotě 20 Kč a k 31. březnu 2011 platnost bankovky v hodnotě 50 Kč.

³³ Česká národní banka. České bankovky. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/>.

- (1993 – neplatný vzor, 1996 a 1998), bankovka má rozměry 146 mm x 69 mm a je na ní vyobrazen portrét J. A. Komenského,
- c) **500 Kč** – bankovka v oběhu od 21. července 1993 a za dobu existence byla vzorována celkem čtyřikrát (neplatný vzor z roku 1993, 1995, 1997 a nejnovější v roce 2009), na bankovce o rozměrech 152 mm x 69 mm je vyobrazena Božena Němcová,
  - d) **1 000 Kč** – bankovka je v oběhu od 12. května 1993 a za dobu existence byla vzorována celkem třikrát (neplatný vzor z roku 1993, 1996 a nejnovější v roce 2008), na bankovce o rozměrech 158 mm x 74 mm je vyobrazen František Palacký,
  - e) **2 000 Kč** – bankovka se dostala do oběhu až dnem 1. října 1996 a za dobu existence byla vzorována celkem třikrát (1996, 1999 a nejnovější v roce 2007), na bankovce o rozměrech 164 mm x 74 mm je vyobrazena Ema Destinová,
  - f) **5 000 Kč** – bankovka se dostala do oběhu dne 15. prosince 1993 a za dobu existence byla vzorována celkem třikrát (1993, 1999 a nejnovější v roce 2009), na bankovce o rozměrech 170 mm x 74 mm je vyobrazen Tomáš Garrigue Masaryk.

Autorství českých bankovek je připisováno nedávno zesnulému Oldřichu Kulhánkovi. V roce 1992 až 1993 pracoval na návrzích českých bankovek. O projektu řekl, že *„každou bankovku provázel elaborát o deseti stránkách, kde bylo určeno v milimetrech, ve které části se má nacházet text, číslovka, skrytý znak, značka pro slepce atd. Zadání bylo naprosto detailní. Pro mě byla výzva v tom, abych dokázal při všech těchto omezeních udělat něco, co by vypadalo k světu.“*³⁴

Tisk od začátku prováděla Státní tiskárna cenin. Založení tohoto státního podniku je spjato již se vznikem Československé republiky. Důvodem bylo zajištění emise československých bankovek. Výroba peněz byla tiskárnou zahájena již v roce 1928. Po roce 1989 došlo k výrazné modernizaci strojního vybavení. Státní tiskárna cenin je právnickou osobou provozující podnikatelskou činnost s majetkem státu vlastním jménem i na vlastní odpovědnost.

Mezi náplň hlavní činnosti Státní tiskárny cenin patří mj.:

---

³⁴ WIKIPEDIE – otevřená encyklopedie. Oldřich Kulhánek. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Old%C5%99ich_Kulh%C3%A1nek#.C4.8Cesk.C3.A9_bankovky.

- a) „příprava a tisk bankovek, cenin, cenných papírů, státních dokumentů, dokladů a státně důležitých tiskopisů, které vyžadují ochranu před zneužitím,
- b) příprava tisk bankovek, dokumentů, dokladů a jiných cenin pro cizí státy v rámci volných kapacit, a to za podmínky dodržení odborné způsobilosti, patřičných osvědčení a oprávnění,
- c) výroba v doplňkové výrobě i jiných polygrafických produktů, především pro organizace finanční a úvěrové soustavy.“³⁵

Při tisku bankovek se používá tzv. simultánní ofset (oboustranný tisk), knihtisk (tisk z výšky) a měditisk (tisk z hloubky). Důležité je taktéž správné očíslování bankovek. Během celého procesu je samozřejmostí neustálá kontrola kvality tisku a závěrečná kontrola. Správně, kvalitně a bezchybně vyrobené bankovky se zabalí po sto kusech do balíčků a ty pak tvoří po tisíci kusech jeden svazek. Poté jsou již bankovky připraveny k expedici do České národní banky.

4.3 OCHRANNÉ PRVKY BANKOVEK

Česká republika se může pyšnit nejen pohlednými, nýbrž i kvalitně zpracovanými bankovkami s ochrannými prvky, díky kterým můžeme tyto zařadit mezi obtížně padělatelné. Bankovku tvoří zejména následující ochranné prvky:

- a) **papír bankovky** – papír, na který se bankovky tisknou, je silnější, pružnější a mnohem odolnější proti natržení a vlhku než obyčejný papír, je vyráběn specifickou metodou a důležitým charakteristickým znakem je jeho typické zbarvení, již na první dotek je znatelný rozdíl oproti klasickému papíru, velmi často nás může zmást rozdíl mezi bankovkou vydanou čerstvě z bankomatu (tudíž novou) a bankovkou, kterou dostaneme v obchodě a je opotřebená, s tím souvisí i charakteristické šustění papíru, pokud bankovku mneme mezi prsty, na bankovkách se můžeme setkat i barevnými částčkami nazývanými konfety,
- b) **ochranná vlákna** – do bankovního papíru jsou zapuštěna z ochranných důvodů oranžově-červená vlákna, která dosahují délky

³⁵ Státní tiskárna cenin. Předmět podnikání STC. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: <http://www.stc.cz/p-5-predmet-podnikani.html>.

- 6 mm, nacházejí se po celé ploše bankovky, avšak jejich největší koncentrace je soustředěna na okraje a prostor vodoznaku,
- c) **syntetická barevná vlákna** – jedná se o vlákna, jež nemusí být patrná pouhým okem na denním světle, je zapotřebí UV světlo, po jehož aplikaci se vlákna jasně zviditelní, může se také jednat o vlákna, která jsme schopni za běžných podmínek vidět, avšak pod UV světlem mění barvu, může jít taktéž o vlákna viditelná pouze ve tmě,
  - d) **okénkový ochranný proužek** – jedná se o kovový proužek, který začíná na spodu bankovky a vede až k hornímu konci bankovky, tento ochranný prvek vnímáme jako přerušovanou čáru doplněnou o hologram a mikropísmo s nominální hodnotou bankovky, pokud bankovku nastavíme proti světlu, dochází u proužku k jeho spojení,
  - e) **vodoznak** – domnívám se, že jde o jeden z ochranných prvků, při jehož praktickém využití můžeme ihned rychle ověřit pravost bankovky – stačí ji nastavit proti světlu a ihned se nám v levém horním rohu objeví podobizna osoby, která se nachází na čelní straně bankovky, jedná se o velmi stěžejní výrobu, při níž tmavší části vodoznaku disponují silnější vrstvou,
  - f) **soutisková značka** – jedná se o jakýsi obrazec uprostřed kolečka, nastavíme-li bankovku proti světlu, zřetelně spatříme dvě logotypová písmena „ČR“, dotčený ochranný prvek je pro padělatele velmi obtížný, jelikož by k jeho vytvoření museli vlastnit simultánní tisknoucí stroj, bez něho je obrazec nedokonalý a proti světlu nedochází k hladkému propojení obou částí,
  - g) **opticky proměnlivá barva a skrytý obrazec** – opticky proměnlivá barva se nachází na lící straně bankovky u nominální hodnoty tisíc korun a více, spatřit ji můžeme při sklápění bankovky, kdy dochází ke změně barvy určitého obrazce, a to např. ze zlatavé do zelené barvy. Vše je založeno na optickém efektu, obdobou opticky proměnlivé barvy může být tzv. sklopný efekt u skrytého obrazce, můžeme ho spatřit na našich bankovkách, pokud bankovku natočíme do vodorovné polohy, výsledným viditelným obrazcem je hodnotové číslo příslušné bankovky,
  - h) **iridicentní pruh** – jde o jemně průhledný proužek, který je zbarven do slabě nažloutlé barvy o šířce 20 mm, nachází se v pravé části

bankovky na její lící straně, ochranný prvek je zapuštěn do bankovky již při výrobě samotného papíru, při pohybu s bankovkou mění barvu do duhově kovového odlesku a číslice a symboly se oproti předchozí poloze stanou tmavšími, iridiscentní pruh je obsažen na bankovkách s nominální hodnotou tisíc korun a více,

- i) **mikrotext** – ochranný prvek je tištěn technikou ofset nebo hlubotiskem, nalézá se v horním pravém rohu a obsahuje hodnotové číslo bankovky,
- j) **ostatní ochranné prvky** – jde především o samotné očíslování bankovky a číslo její série (nepřipouští se bankovky se zcela totožnými čísly) a značení pro nevidomé osoby.

5. CENTRÁLNÍ BANKOVNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE A JEHO ÚLOHA NA ÚSEKU MINCÍ A BANKOVEK

5.1 BANKOVNÍ SYSTÉM

Každá země s rozvinutým tržním hospodářstvím má mnoho obchodních (komerčních / soukromých) bank, a kromě nich jednu centrální banku. Společně tak tvoří bankovní systém. Zatímco centrální banka je ústřední institucí bankovního systému (v České republice Česká národní banka), obchodní banky jsou základními jednotkami bankovního systému.

Moderní bankovní systémy počítají se dvojím typem obchodních bank – s menším počtem velkých bank (Česká spořitelna, Komerční banka, Československá obchodní banka aj.), z nichž každá má rozvětvenou síť poboček, zatímco druhý typ je typický velkým počtem nezávislých menších bank (Airbank, Zuno aj.).

Jak jsem již výše podotkla, základní jednotkou bankovního systému je obchodní banka – soukromá instituce zaměřená na zisk. Všechny obchodní banky mají společné vlastnosti – drží depozita pro své klienty, zařizují jejich převod z jednoho účtu na druhý, půjčují peníze domácnostem a podnikům a investují do cenných papírů, obvykle do státních dluhopisů. Obecně se dá tedy konstatovat, že všechny obchodní banky fungují v podstatě na stejném principu.

5.2 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

5.2.1 Vznik české cedulové banky

Dne 31. prosince 1992 došlo k zániku České a Slovenské federativní republiky. Přestože došlo k rozdělení dopředu plánovanou ústavní cestou, velmi důležitou otázkou se stalo oddělení měny, zlatých rezerv a měnové politiky. Ústavní zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské federativní republiky stanovil jako den zániku federace a všech jejích institucí 31. prosinec 1992. Ten den zanikla Státní banka československá a centrální bankou nově vzniklé České republiky se stala Česká národní banka. Na Slovensku vznikla Národná banka Slovenska.

Česká národní banka byla ustavena zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance. K zabezpečení kontinuity mezi Státní bankou československou a Českou národní bankou byl vydán zákon č. 541/1992 Sb., o dělení majetku České a Slovenské federativní republiky mezi Českou republiku a Slovenskou republiku a jeho přechodu na Českou republiku a Slovenskou republiku. Česká národní banka hospodaří se svěřeným majetkem podle ustanovení § 1 odst. 4 zákona o České národní bance samostatně s odbornou péčí. Do České národní banky podle zákona o dělení majetku přešli zaměstnanci Státní banky československé, funkci bankovní rady vykonávali členové dřívější bankovní rady, kteří byli občany ČR. Guvernérem byl jmenován dřívější předseda Státní banky československé Josef Tošovský. Dne 1. ledna 1993 nabyl účinnosti také akt o měnovém uspořádání, který stanovil, že po vzniku samostatných republik dočasně zůstane v oběhu jednotná československá koruna.

Na základě zákona č. 6/1993 bylo České národní bance stanoveno rozhodovat o měnové politice, o vydávání bankovek a mincí, řídit peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, vykonávat dohled nad prováděním bankovních činností a pečovat o bezpečné fungování a rozvoj bankovního systému v ČR. Vznikem České národní banky byla vytvořena nová organizační struktura s ústředím v Praze a sedmi pobočkami (Praha, Plzeň, České Budějovice, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Brno a Ostrava).

Česká národní banka má své zakotvení taktéž v hlavě šesté Ústavy České republiky. Čl. 98 Ústavy stanovuje, že „*Česká národní banka je ústřední bankou státu. Hlavním cílem její činnosti je péče o cenovou stabilitu, do její činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona.*“ „*Úmyslem zákonodárce při rozhodnutí zakotvit centrální banku do předpisu nejvyšší právní síly, podle výše uvedeného textu, bylo zabránit ad hoc zásahům do chodu centrální banky, nikoliv změně zakotvení vůbec, a zamezit zásadní změně nebo omezování ve směřování hlavní činnosti banky.*“³⁶

---

³⁶ BAŽANTOVÁ, Ilona. *Centrální bankovníctví v české historii po současnost : institucionální pohled*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2005, s. 127.

5.2.2 Postavení a cíle České národní banky

Českou národní banku v postavení centrální banky lze bez výhrad považovat za standardní centrální banku v tržní ekonomice. Jak jsem již výše předeslala, postavení a činnost centrální banky v České republice je nejprve zakotvena v Ústavě. Podle ústavního principu má Česká národní banka status veřejnoprávního subjektu. Jako ústřední banka se Česká národní banka od obchodních bank liší tím, že svoji činnost soustřeďuje na makroekonomickou oblast. Dle Ústavy je hlavním cílem České národní banky péče o cenovou stabilitu a zdravý měnový vývoj, přičemž měnovou stabilitu je nutno posuzovat ze dvou aspektů, a to:

- a) z vnitřního pohledu stability měny – pozornost je zaměřena na stabilitu cen v tuzemské měně, je vyjádřená mírou inflace,
- b) z vnějšího pohledu stability měny – je odrazem měnového kurzu tuzemské měny k zahraničním měnám.

Se stabilitou tuzemské měny nepochybně souvisí i další klíčový cíl cedulové banky, který sice není legislativou stanoven, nicméně je s centrální bankou spjat. Jedná se o širší ekonomické cíle, které spočívají v udržení ekonomické stability a rozvoje. Je třeba konstatovat, že zejména nyní, v době ekonomické krize, hraje centrální banka důležitou roli při podpoře ekonomické aktivity prostřednictvím nástrojů, které jsou jí právními předpisy svěřeny. Ustanovení § 2 zákona o České národní bance k tomuto dodává, že *„hlavním cílem činnosti centrální banky je péče o cenovou stabilitu. Pokud tím není dotčen její hlavní cíl, Česká národní banka podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu. Česká národní banka jedná v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství.“*

Česká národní banka je charakteristická svojí nezávislostí, která ji chrání před politickými zásahy. Ona nezávislost je obsažena v ustanovení § 9 dotčeného zákona. V důsledku zákonodárcova tvrzení nesmí banka přijímat ani vyžadovat pokyny od prezidenta republiky, parlamentu, vlády, správních úřadů ani od jakéhokoliv jiného třetího subjektu. Na druhé straně centrální banka se v součinnosti s vládou vzájemně informuje o zásadách a opatřeních měnové a hospodářské politiky.

Jedním z možných pohledů je rozlišování nezávislosti cílové, operační a finanční. *„Zatímco operační nezávislost (nezávislost banky ve výběru a použití*

*měnově-politických nástrojů při dosahování cílů banky) je nezpochybnitelná, nezávislost cílová nemůže být chápána jako stanovování cíle centrální banky samotnou centrální bankou. Problém nastává, když je sice cíl centrální banky definován, typicky zákonem nebo statutem, ale natolik ekonomicky neurčitě, že si centrální banka opět sama vytyčuje svůj kvantifikovaný cíl.*³⁷

Odpovědnost České národní banky bych vyjádřila závazkem centrální banky vůči orgánům (státu), který ji přidělil autonomii a který jí zadává měnově-politické cíle. Odpovědnost pak může nabýt různých forem. Nejjednodušší způsob je formální kontrakt mezi vládou a Českou národní bankou, kde má centrální banka právní závazek splnit měnově politický cíl.

Česká národní banka je bankou státu. Také stát potřebuje mít svoje peníze na účtech. Česká republika má tak svoje účty právě u centrální banky. Na tyto účty plynou vybrané daně, cla a další příjmy státu a z těchto účtů se pak hradí výdaje státu. Když stát potřebuje vydat více peněz, než kolik právě připlynulo na jeho účet, musí si půjčit. Česká národní banka prodá jménem státu pokladniční poukázky – cenné papíry s krátkodobou splatností.

Česká národní banka vykonává taktéž činnosti i pro obchodní banky v bankovním systému. Je jejich bankéřem. Centrální banka přijímá od ostatních bank vklady – obchodní banky ukládají na centrální účty prostředky v podobě obligatorních a fakultativních rezerv. Česká národní banka taktéž poskytuje bankám úvěry při potížích dostát krátkodobým závazkům vůči třetím subjektům. „*Centrální banka provádí různé operace s cennými papíry ve spolupráci s ostatními bankami, rovněž vede účty bankám a provádí zúčtování mezi nimi.*“³⁸

Z výše uvedeného je zřejmé, že obchodní banky jsou v konkrétních případech zcela závislé na cedulové bance. To lze vyjádřit i tím, že obchodní banky nemohou vykonávat svoji činnost bez bankovní licence, kterou uděluje i odebírá právě Česká národní banka. K udělení dochází díky písemné žádosti žadatele a licence je vydána na dobu neurčitou. K založení banky je také potřeba minimální výše základního kapitálu ve výši 500 mil. Kč. „*Bankovní subjekty v Evropské unii mohou využívat tzv. institut jednotné bankovní licence, který jim*

---

³⁷ BAŽANTOVÁ, Ilona. *Centrální bankovníctví v české historii po současnost : institucionální pohled*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2005, s. 146.

³⁸ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3. aktualiz. vyd. Praha : Management Press, 2011, s. 35.

zaručuje pokračování činnosti v jiném než domovském státě Evropské unie bez žádosti o novou licenci na tomto území.“³⁹

Česká národní banka je dále tzv. regulátorem nabídky peněz – jedním z nejdůležitějších cílů centrální banky je regulovat nabídku peněz. Dále je třeba připomenout, že centrální banka vstupuje často na peněžní trh z jiných důvodů, než aby regulovala nabídku peněz. Může se kupříkladu pokoušet udržet úrokové sazby na nízké úrovni, aby podpořila růst tržního hospodářství, nebo je udržovat na vysoké úrovni, aby omezila inflaci.

*„Ústřední banka státu při plnění svých úkolů spolupracuje s ústředními bankami jiných států, orgány dohledu nad finančními trhy jiných států a s mezinárodními finančními organizacemi a mezinárodními organizacemi, které se zabývají dohledem nad bankami, institucemi elektronických peněz a finančními trhy.“*⁴⁰ K důležitým povinnostem České národní banky patří informační povinnosti vůči poslanecké sněmovně. Dolní komoře parlamentu musí banka předkládat minimálně dvakrát do roka k projednání zprávu o měnovém vývoji. Pokud se poslanecká sněmovna mimořádně usnese, musí Česká národní banka předložit do třiceti dnů mimořádnou zprávu o měnovém vývoji. Zprávu o měnovém vývoji předkládá poslanecké sněmovně guvernér České národní banky, který je v důsledku toho oprávněn účastnit se schůze poslanecké sněmovny s právem slova.

„Česká národní banka je oprávněna provozovat systémy pro mezibankovní platební styk. Účastníky těchto systémů mohou být vedle bank, spořitelních a úvěrních družstev a poboček zahraničních bank i osoby, které plní úlohu ústřední protistrany, účtovatele nebo clearingové instituce ve vypořádacím systému podle zvláštního právního předpisu⁴¹, upravujícího podnikání na kapitálovém trhu, nebo ve vypořádacím systému uvedeném v seznamu Komise Evropských společenství, a které při své účasti v systému České národní banky odpovídají za splnění finančních závazků vyplývajících z jejich příkazů přijatých tímto systémem. Uvedeným osobám je veden v systému České národní banky účet obdobný účtu mezibankovního platebního styku podle zvláštního právního

---

³⁹ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra; MRKÝVKA, Petr; TOMAŽIČ, Ivan a kol. *Finanční a daňové právo*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 189.

⁴⁰ GRŮŇ, Lubomír. *Peníze a právo*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 188.

⁴¹ Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

*předpisu, uzavře-li Česká národní banka s těmito osobami smlouvu o vedení účtu platebního styku a předávání dat mezibankovního platebního styku.*⁴²

5.2.3 Organizační zabezpečení České národní banky

Organizace České národní banky vychází ze třístupňového systému. Tvoří je: ústředí se sídlem v Praze, pobočky v Hradci Králové, Brně, Ostravě, Plzni, Českých Budějovicích a Ústí nad Labem a naposledy účelové organizační jednotky.

*„Pobočky České národní banky zodpovídají za dohled a devizovou kontrolu osob oprávněných vykonávat směnárenskou činnost na základě registrace, investičních a pojišťovacích zprostředkovatelů, poskytovatelů platebních služeb a vydavatelů elektronických peněz. Odpovídají za správu zásob peněz, provádění platebního styku, vedení účtů státního rozpočtu a svých ostatních klientů a zajišťují sběr, kontrolu a zpracování dat pro konjunkturální šetření. Pobočky České národní banky jsou kontaktními místy pro orgány státní správy a samosprávy a také pro fyzické a právnické osoby s bydlištěm nebo sídlem na území příslušného regionu, které s Českou národní bankou jednají na základě právních předpisů v oblastech dohledu a devizové kontroly, ochrany spotřebitele, krizového řízení a bezpečnosti.*⁴³

Nejvyšším řídicím orgánem České národní banky je bankovní rada České národní banky. Bankovní rada určuje měnovou politiku a nástroje pro její uskutečňování a rozhoduje o zásadních měnově politických opatřeních České národní banky a opatřeních v oblasti dohledu nad finančním trhem.

Bankovní rada je sedmičlenná. Jejími členy jsou guvernér České národní banky, dva viceguvernéři a další čtyři členové bankovní rady České národní banky. Z organizačního hlediska bankovní rada řídí organizační útvary ústředí a pobočky České národní banky, a to na kolektivním principu. *„Ředitelé sekcí a samostatných odborů v rámci posílených pravomocí odpovídají bankovní radě za řízení po horizontální ose a zajišťování jim svěřených agend v souladu se střednědobými koncepcemi přijatými bankovní radou pro jednotlivé oblasti*

⁴² GRÚŇ, Lubomír. *Peníze a právo*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 196.

⁴³ Česká národní banka. Pobočky. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/organizacni_struktura/pobocky/.

činnosti centrální banky.“⁴⁴ Soudím, že nastíněný způsob řízení umožňuje členům bankovní rady věnovat větší prostor pro rozhodování na úseku měnové politiky a dalším otázkám strategického a koncepčního aspektu.

Členy bankovní rady jmenuje a odvolává prezident republiky. Členové bankovní rady jsou jmenováni na dobu šesti let. Nikdo z nich nesmí zastávat funkci více než dvakrát. Současným guvernérem České národní banky je Miroslav Singer. Funkce viceguvernéřů zastávají Mojmir Hampl a Vladimír Tomšík. Kamil Janáček, Lubomír Lízal, Pavel Řežábek a Eva Zamrazilová jsou dalšími členy bankovní rady. Nejvýznamnější personou České národní banky potažmo bankovní rady je nepochybně guvernér. V jeho nepřítomnosti je banka zastoupena viceguvernéřem. *„Zásadní dokumenty jsou vždy podepsány guvernéřem, bez toho by listina nebyla platná. Guvernéř má právo účastnit se jednání vlády s poradním hlasem. Tato osoba předkládá dvakrát ročně zprávy Poslanecké sněmovně, ve které jsou uvedeny činnosti za dané období a měnový vývoj. Guvernéř také jednou za tři měsíce informuje veřejnost o měnovém vývoji.*“⁴⁵

Bankovní rada přijímá svá rozhodnutí prostou většinou hlasů. Bankovní rada je usnášeníschopná, je-li přítomen guvernér nebo jím pověřený předsedající viceguvernéř a alespoň další tři její členové. V případě rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedajícího. Ministr financí nebo jiný pověřený člen vlády je oprávněn zúčastnit se s hlasem poradním zasedání bankovní rady a může jí předkládat návrhy k projednání. Naopak guvernér České národní banky nebo jím určený viceguvernéř je oprávněn zúčastnit se s hlasem poradním schůze vlády.

Bankovní rada zejména stanoví zásady činnosti a obchodů České národní banky, schvaluje rozpočet České národní banky, stanovuje organizační uspořádání a působnost organizačních jednotek banky. Dále stanovuje druhy fondů centrální banky, jejich výši a použití, vykonává práva a povinnosti, která vyplývají z pracovněprávních vztahů vůči zaměstnancům České národní banky, přičemž těmito úkoly může pověřit jiné osoby z řad zaměstnanců. Uděluje souhlas k podnikatelské činnosti zaměstnanců České národní banky, rozhoduje o rozkladech proti rozhodnutím České národní banky v prvním stupni aj.

---

⁴⁴ Česká národní banka. Systém řízení a organizační struktura České národní banky. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/organizacni_struktura/.

⁴⁵ ŠENKÝŘOVÁ, Bohumila. a kol. *Bankovnictví : učebnice* 2. 1. vyd. Praha : Grada, 1998, s. 216.

5.3 EMISE MINCÍ A BANKOVEK

Emise hotovostního oběživa je základní a nejstarší funkcí centrálních bank. V naprosté většině všech vyspělých států světa mají centrální banky emisní monopol. Rozumíme tím fakt, že centrální banka má výsadní právo k emisi (vydávání) hotovostních peněžních prostředků (bankovek a mincí) na území určitého státu. Všechny nově vydané peníze centrální bankou by měly být podloženy reálnou vyprodukovanou materiální hodnotou, jinak může dojít k hospodářské krizi. Emise bankovek a mincí (včetně mincí pamětních) v sobě zahrnuje celou řadu dílčích činností – dohled nad ražbou mincí a tiskem bankovek, bezpečné uložení nebo zničení tiskových desek a razidel, výměna poškozených bankovek a mincí.

Emisní funkce České národní banky je taktéž vůbec historicky nejstarší a spočívá ve vydávání bankovek a mincí, ale i pamětních mincí na území České republiky. Česká národní banka je jediná banka na našem území s touto funkcí. Prostřednictvím svých sedmi poboček Česká národní banka spravuje zásoby bankovek a mincí, stahuje z oběhu a likviduje opotřebované bankovky a mince a poškozené oběživo vyměňuje za nové. Česká národní banka rovněž zkoumá platnost platidel a provádí evidenci padělaných a pozměněných bankovek a mincí, které byly zadrženy příslušnými orgány na území České republiky.

Revenda správně upozorňuje na následující. *„Jak si někteří mylně myslí, a dokonce některé publikace uvádí, centrální banka nemá monopol na emisi peněz, ale pouze na emisi hotovostních peněz. Je nutné si uvědomit, že k emisi oběživa jako takového, dochází v současnosti formou úvěrování. Česká národní banka v žádném případě nemůže ovlivnit celkový objem emitovaného oběživa. Kdo tedy rozhoduje o tom, kolik hotovostních peněz odejde z centrální banky do obchodních bank? Jsou to především samotní klienti, kteří mají v této otázce rozhodující slovo. Pokud obchodní banka vycítí příliv klientů, kteří budou činit výběry, vybere sama peníze ze svého účtu rezerv u centrální banky. Výsledkem je tedy přeměna peněz bezhotovostních na hotovostní. Obchodní banky mají ve svém vlastním zájmu v držení menší množství hotovostních peněz, jelikož jako aktiva nejsou úročeny, jak by tomu bylo v případě, kdy by peníze měly na účtech u centrální banky. Pokud se nad tím vším zamyslíme, dalo by se říci, že se peníze tiskou jako bezhotovostní a mnohdy se v této souvislosti můžeme setkat s pojmem*

„monetizace státního dluhu“.⁴⁶ Z nastíněného problému vyvstává i vliv inflace na emisi peněz. Řada lidí se domnívá, že pro zakrytí státního dluhu postačí dotisknout chybějící peníze a tím zabezpečit krytí státního deficitu.

I já se domnívám, že inflace není pro ekonomiku dobrá, protože v průběhu času ničí hodnoty, včetně hodnoty peněz. Inflace nedoprovází jen vzestupnou fázi hospodářského cyklu, ve většině moderních ekonomik rostou ceny trvale, i když v těch nejlepších jen mírně. Inflace taktéž nabádá investory k tomu, aby nakupovali spíše věci, které mohou později prodat s ohromnými zisky, jako třeba umělecké předměty nebo nemovitosti, než aby investovali do podniků, které vytvářejí nové hodnoty a pracovní příležitosti. Je tudíž v obecném zájmu, aby centrální banka byla zejména na politickém tlaku nezávislá. Účinnou metodou, kterou centrální banka může používat v boji proti inflaci, je omezení nabídky peněz, jejich zdražení. Celý problém pak spočívá v tom, aby nabídka peněz nebyla příliš vysoká a peníze příliš levné tak, aby začala růst inflace, a naopak, aby zase nabídka peněz nebyla příliš „příškrčená“ a peníze příliš drahé tak, aby se ekonomika dostala do recese.

Jak již bylo výše konstatováno, emise hotovostních peněz je vykonávána prostřednictvím obchodních bank, které získávají peníze od České národní banky. Bezprostřední emise peněz je učiněna komerčními bankami, a to třemi možnými variantami:

- a) přijetí úvěru od České národní banky,
- b) prodej aktiv centrální bance, tímto úkonem dochází ke zvýšení množství hotovostních peněz v oběhu,
- c) konverze bezhotovostních vkladů u České národní banky do hotovostní formy, při které ke zvýšení množství peněz v oběhu nedojde.

Je třeba dodat, že tento proces je právně zakotven příslušnými smluvními ujednáními mezi Českou národní bankou a dílčí obchodní bankou. Česká centrální banka má podle zákona o České národní bance tzv. výkonnou a legislativní odpovědnost na úseku hotovostního oběhu. Výkonná odpovědnost spočívá podle § 14 zákona o České národní bance ve spravování zásob bankovek a mincí a organizaci dodávek bankovek a mincí od výrobců v souladu s požadavky peněžního oběhu. Legislativní odpovědnost je zanesena do ustanovení § 22 dotčeného zákona – Česká národní banka vyhláškami reguluje hotovostní oběh.

---

⁴⁶ REVENDA, Zbyněk. *Peníze a zlato*. 1. vyd. Praha : Management Press, 2010, s. 30 a 31.

5.4 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA A NÁSTROJE MĚNOVÉ POLITIKY

Česká národní banka je vrcholný subjekt měnové politiky státu. Cedulová banka nepochybně usiluje o optimální rozložení objemu peněžních prostředků v ekonomice, jelikož přebytek oběživa může vést k inflaci a nedostatek naopak k deflaci. Nástroje měnové politiky využívá Česká národní banka k prosazování svých cílů.

Obecně se měnové nástroje rozdělují na přímé a nepřímé. Účinnějšími nástroji jsou ty přímé, avšak v tržní ekonomice nejsou příliš časté, jelikož omezují podnikatelskou samostatnost obchodních bankovních domů. Patří sem zejména konkrétní příkazy, zákazy, stanoviska, opatření a další instituty na úseku likvidity, povinných vkladů a limitů úrokových sazeb.

V tržní ekonomice se lze setkat spíše s nepřímými nástroji, jež jsou v globálu zaměřeny na celý bankovní trh. Jedná se o následující:

- a) operace na volném trhu – jsou nejdůležitějším a velice pružným měnovým nástrojem, zahrnují obecně nákup a prodej státních cenných papírů, nakupuje-li Česká národní banka cenné papíry, pak dochází k načerpání peněz do obchodních bank, a tudíž i ke zvýšení peněz v ekonomice, při prodeji státních cenných papírů je efekt logicky opačný,
- b) diskontní politika – „zahrnuje veškeré úvěry, které centrální banka poskytuje obchodním bankám, úrokovou míru, za kterou centrální banka půjčuje peněžní prostředky obchodním bankám, nazýváme diskontní sazba, v případě, že centrální banka zvýší diskontní sazbu, zdraží se peněžní prostředky a tedy i sníží zájem komerčních bank o půjčky, pokles zájmu bank o půjčky od České národní banky automaticky snižuje schopnost obchodních bank poskytovat úvěry, což má za následek pokles nabídky peněz v ekonomice, v případě, že se diskontní sazba sníží, projeví se v nabídce peněz opačný efekt, centrální banka tak pomocí diskontní politiky ovlivňuje úvěrovou schopnost bank a tím i množství peněz v ekonomice,“⁴⁷
- c) povinné minimální rezervy – „jsou základní a nejnižší možná část aktiv, které musí mít povinně obchodní banky uložené v Zúčtovacím

---

⁴⁷ BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2010, s. 223 a 224.

centru centrální banky, výše povinných rezerv je stanovena procentuálně, povinná výše minimálních rezerv má vliv na objem nabídky peněz, centrální banka zvyšuje výši povinných minimálních rezerv při restriktivní měnové politice a snižuje při expanzivní měnové politice, většina bank však pro zajištění vyšší likvidity si vytváří, ještě dobrovolné rezervy, které významně snižují efektivnost tohoto měnově-politického nástroje.“⁴⁸

5.5 HOTOVOSTNÍ PLATEBNÍ STYK A JEHO LEGISLATIVNÍ RÁMEC

Placení mezi osobami (subjekty) je v České republice považováno za soukromoprávní vztah a je v obecné rovině podřízeno občanskému zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb.) a obchodnímu zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb.). Tyto kodexy obsahují též základní principy bankovních obchodů, o které se opírají vztahy mezi bankou a klientem.

Existuje ovšem legislativní rámec, který se uceleně věnuje hotovostnímu platebního styku. Tuto problematiku dále rozvedu.

5.5.1 Nakládání s bankovkami a mincemi

V první řadě je třeba zmínit zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, v platném znění. Dotčený zákon, jenž nabyl účinnosti 1. července 2011, v ustanovení § 2 definuje základní pojmosloví „tuzemské bankovky“ a „tuzemské mince“. Toto vymezení zcela přesně definuje, jaké bankovky a mince lze požadovat za běžně poškozené, a které je nutné zařadit do nestandardně poškozených.

Za celou a celistvou bankovku zákon (§ 2 odst. 4 písm. a) a b) označuje tu, „*kteřé nechybí žádná její část nebo které chybí pouze část nebo části okraje na obvodu bankovky.*“ Celistvost bankovky spočívá v jejím souvislém neoddělitelném celku. Písm. c), d) a e) dotčeného ustanovení zákona již operují s pojmy opotřebované, nestandardně poškozené a běžně poškozené bankovky. Za opotřebovanou bankovku zákon označuje tu, „*kteřá je sice celá a celistvá, ale*

---

⁴⁸ POSPÍŠIL, Richard. *Finance a bankovníctví*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 30 a 31.

zároveň je odřená, zašpiněná nebo pomačkaná. Nestandardně poškozenou je ta bankovka, jejíž obrazec je nečitelný, deformovaný nebo proděravělý, dále je bankovka ohořelá nebo zetlelá, popsaná, pomalovaná, přetištěná, potištěná, obarvená, poškozená biologickým nebo jiným materiálem, nejde-li o nepatrná poškození nebránící dalšímu oběhu a bankovka poškozená nástražným zařízením na ochranu proti krádeži a tuzemská bankovka skládající se z více než 2 částí.“ Běžně poškozenou bankovou je ta, která je poškozena jinak než nestandardně.

Odstavec 5 § 2 se zabývá stupnicí opotřebovanosti mincí. Celou mincí je rozuměna podle písm. a) mince, „*jejíž plocha nebyla zmenšena, nebo mince vyrobená z více částí, které nechybí žádná její část.*“ Opotřebovaná mince (písm. b) je ta celá mince, která je zašpiněná nebo odřená. Písm. c) zdlouhavě, jako u bankovky, definuje nestandardně poškozenou minci: „*mince, jejíž obrazec nebo reliéf je nečitelný, její tvar je deformovaný, tuzemská mince nastřižená nebo proděravělá, tuzemská mince vyrobená z více částí, jejíž jednotlivé části jsou odděleny, tuzemská mince, která je podélně rozštěpená v hraně na část s lícní a část s rubovou stranou, a tuzemská mince poškozená nástražným zařízením na ochranu proti krádeži.*“ Běžně poškozenou mincí je taková, která je poškozená jinak než standardně.

Dotčený zákon dále upravuje činnosti České národní banky na úseku hotovostního platebního styku, jako jsou zejména příjem a výdej hotovosti, její správa, úschova, kontrolní činnosti a prověřování pravosti bankovek.

Problematika příjmu peněz a nakládání s nimi je upravena vyhláškou České národní banky č. 37/1994 Sb., kterou se stanoví postup při příjmu peněz a nakládání s nimi a při poskytování náhrad za necelé a poškozené bankovky a mince. Vyhláška v ustanovení § 1 upravuje příjem bankovek. Fyzické osoby jsou povinny přijmout platné české bankovky bez omezení (pokud není zákonem nebo vyhláškou stanoveno jinak). Přijetí platných českých mincí mohou odmítnout za splnění podmínek vyhláškou taxativně vyjmenovaných:

- a) počet mincí téže nominální hodnoty nad deset kusů,
- b) mince nad celkovou částku sto korun pokud mají nominální hodnotu do deseti korun včetně,
- c) mince nad celkovou částku pětiset korun u vyšších nominálních hodnot,
- d) platné české mince a československé pamětní mince a veškeré zákonné platidla, které jsou opotřebované oběhem nebo jinak poškozené.

Právnícké osoby kromě obchodních bank a poboček České národní banky a centrální banka samotná mohou odmítnout přijetí mincí za stejných podmínek jako výše uvedené fyzické osoby, ale na rozdíl od nich musí přijmout i oběhem opotřebované zákonné peníze, pokud jsou celé a celistvé.

Pobočky České národní banky, centrální banka samotná a obchodní banka přijímají bez omezení platné české mince včetně českých a československých pamětních mincí. Dále jsou povinny přijmout zákonné peníze opotřebované oběhem i poškozené jinak než oběhem, přičemž druhé jmenovité již nevydávají zpět do oběhu.

Fyzické osoby nepochybně mohou odmítnout přijetí bankovek a mincí, u nichž mají podezření, že jsou padělané nebo pozměněné. Právnícké osoby jsou povinny takové bankovky a mince odebrat bez náhrady s tím, že odběr musí oznámit orgánům Policie České republiky nebo státního zastupitelství. Fyzické osobě, která takovému bankovky nebo mince předložila, vystaví potvrzení⁴⁹ obsahující náležitosti podle Přílohy vyhlášky České národní banky. Oběživo, u kterého se má za to, že je padělané nebo pozměněné, se zasílá k odborné expertíze do ústředí České národní banky. Bez ohledu na výsledek expertízy (pravé nebo nepravé bankovky), má jejich předložitel nárok na protihodnotu zadržených bankovek a mincí. Děje se tak uvedením bankovního čísla účtu na potvrzení, které se fyzické osobě vystavuje.

5.5.2 Výměna zákonných bankovek a mincí

Podle ustanovení § 4 vyhlášky č. 37/1994 Sb. výměnu zákonných peněz konkrétních nominálních hodnot za zákonné peníze jiných nominálních hodnot provádí Česká národní banka a obchodní banky, které provádějí pokladní operace, a to bezplatně, pokud zákon nebo vyhláška nestanoví jinak. Onou výjimkou může být využití počítačích nebo třídících strojů nebo nezabalení (tj. neroztřídění) bankovek a mincí způsobem, který uvádí vyhláška v ustanovení § 5 vyhlášky – tj. do přepáskovaných balíčků (po sto kusech uhlazených a srovnaných bankovek) a do svazků (po deseti kusech balíčků), resp. do sáčků (po sto kusech mincí) nebo do svitků (padesát kusů mincí). Pokud jsou takto zabalené peníze poškozené nebo opotřebované oběhem a předávají se mezi právníckými osobami, označují se

---

⁴⁹ Potvrzení o odebrání bankovek a mincí podle zákona o České národní bance.

balíčky (svazky nebo svitky) nápisem „Neupotřebitelné peníze“ nebo velkým „N“.

5.5.3 Výměna opotřebovaných a poškozených bankovek a mincí

Opotřebované, poškozené či jinak znehodnocené bankovky a mince jsou Českou národní bankou stahovány z oběhu, zničeny a nahrazovány novými.

Česká národní banka a obchodní banky, které provádějí běžné hotovostní operace u pokladních přepážek, vyměňují poškozené bankovky a mince vydané centrální bankou, pokud zde nejsou ze strany banky pochybnosti, o jakou nominální hodnotu se jedná. Může se stát, že banka má pochybnosti o pravosti bankovky nebo mince. V tomto případě postupuje jako právnická osoba, která odebírá bankovky a mince, má-li stejné podezření. Bez okamžité náhrady je možno odebírat oběživo, jehož obrazec nebo reliéf je nečitelný, deformovaný nebo proděravělý. Tyto bankovky se zasílají do České národní banky ke zničení. K posouzení mohou být centrální bance rovněž odeslány bankovky, které jsou pomalované, přetištěné, potištěné, perforované aj. O odebrání se opět předložiteli bankovky vystavuje potvrzení podle § 6 odst. 4 vyhlášky České národní banky.

Dle ustanovení § 6 a § 7 vyhlášky č. 37/1994 Sb. se oběživo vyměňuje a nahrazuje podle plochy poškozené bankovky. Je třeba dodat, že u necelistvých platidel nesmí vzniknout pochybnosti o tom, že k sobě jednotlivé části patří, jinak se posuzuje každá část samostatně, a to podle následujících kritérií:

- a) v plné nominální hodnotě se vyměňují celé bankovky složené nejvýše ze dvou částí, které k sobě bez pochyby patří, poškozené celé mince, poškozené celistvé bankovky, kterým chybí pouze část nepotištěného bílého okraje a bankovky, jejichž předložený zbytek je větší než tři čtvrtiny původní plochy bankovky,
- b) ve výši jedné poloviny nominální hodnoty se poskytuje náhrada, je-li předložený zbytek bankovky větší než polovina původní plochy bankovky (a menší než tři čtvrtiny),
- c) ve výši jedné čtvrtiny nominální hodnoty se poskytuje náhrada u bankovek, jejichž předložená část je v rozmezí jedné čtvrtiny až jedné poloviny původní plochy bankovky,
- d) a konečně, je-li předložený zbytek bankovky menší než jedna čtvrtina její původní plochy, náhrada se neposkytuje.

I když to v praxi není příliš časté, náhrada se poskytuje i za necelé mince. Pokud se jedná o mince, u nichž může dojít k oddělení vnější a střední části, poskytuje se náhrada v plné nominální výši, jsou-li předloženy všechny části nebo má-li předložená část průměr, který odpovídá celkovému průměru mince. Tento postup je typický pro mince v nominální hodnotě padesáti korun. Jde-li o mincovní oběživo, které je podélně rozštěpené na rubovou a lícovou část, poskytuje se náhrada v plné nominální výši při předložení obou polovin a náhrada ve výši poloviny nominální hodnoty se poskytuje, je-li předložena pouze jedna takováto část.

Pokud je oběživo poškozeno takovým způsobem, že není možné jen vyměnit nebo nahradit podle výše uvedených pravidel, posílají se do centrální banky k přezkoumání. Vyhláška v ustanovení § 10 doslova hovoří o zuhelnatělých a zetlelých bankovkách nebo bankovkách rozpadlých na drobné části. Podnět vůči České národní bance se děje formou žádosti, v níž se uvede, jakým způsobem k poškození došlo. Zásilka se označuje textem „Poškozené peníze.“ Od vyměřené náhrady si Česká národní banka nebo obchodní banka může odečíst náklady v podobě poštovního, odměny za vyměření náhrady, anebo výrobní náklady centrální banky na výrobu nových bankovek a mincí v odpovídajícím množství.

Literatura poukazuje i na existenci další formy znehodnocení bankovek. Jedná se o bankovky „*perforované (proděravěné) velkými otvory nebo malými otvory tvořícími nápis „SPECIMEN“, a nebo přetištěné textem „VZOR“, „SPECIMEN“, „VZOR zkušebna platidel ČNB“, „CHYBOTISK zkušebna platidel ČNB“ aj. Takové bankovky jsou při předložení odebírány bankami bez náhrady, jelikož se jedná o peníze neprávem uvedené do oběhu (například bankovky vyřazené z oběhu, vadné či nadbytečné tisky, tisky pro služební účely). Stejně se bez náhrady odebírají mince, které jsou přeraženy způsobem, jaký odpovídá znehodnocování mincí Českou národní bankou.*“⁵⁰

5.5.4 Hotovostní platební styk a obchodní banky

Jak jsem již dříve zmínila, emisi hotovostního oběživa provádí Česká národní banka. Nicméně jsou to právě obchodní banky, které začínají a končí oběh každé bankovky a mince.

---

⁵⁰ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra; MRKÝVKA, Petr, TOMAŽIČ, Ivan a kol. *Finanční a daňové právo*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 168 a 169.

Obchodní banky v první řadě hotovost přijímají. V každém bankovním ústavu jsou pro příjem hotovosti vyčleněna pokladní místa. Každá banka má jiné prostorové dispozice a v rámci nich si vytváří systém pokladních přepážek. Kromě pokladen jsou v bance zřízeny i ty, které přijímají cizí měnu, dále peněžní automaty.

„Pokladna musí zajišťovat především bezpečnou manipulaci s penězi, tedy myslíme tím nejen jejich výdej a příjem, ale také jejich dočasnou úschovu. Samotný pracovník musí splňovat určitá kritéria, hlavně na sebe přebírá veškerou zodpovědnost nejenom za správný výdej peněz, ale také za pravost a platnost hotovosti během jeho činnosti. Pokladna je vybavena standardně počítačem, přístroji a pomůckami na odhalení padělků, listinným materiálem pro orientaci v ochranných prvcích a platných bankovkách a především také úschovnými prostory.“⁵¹

Pojme-li pracovník pokladny podezření, že některá z bankovek (nebo mincí), kterou mu klient předává, je padělaná, musí se řídit ustanoveními zákona č. 136/2011 Sb. Postup je následující. Pracovník:

- a) zadrží podezřelé bankovky nebo mince, a to bez náhrady,
- b) vyzve toho, kdo podezřelé oběživo předložil, aby prokázal svoji totožnost, v důsledku toho si zaeviduje jeho osobní údaje,
- c) předložiteli oběživa vystaví potvrzení o zadržených podezřelých bankovkách a mincích,
- d) pracovník pokladny (nebo jiný pověřený zaměstnanec obchodní banky) předá podezřelé bankovky a mince neprodleně České národní bance včetně stejnopisu potvrzení o zadržení podezřelých bankovek a mincí,
- e) pracovník pokladny (nebo jiný pověřený zaměstnanec obchodní banky) taktéž předá stejnopis potvrzení Policii České republiky.

„Řada bank poskytuje velkým klientům, jako jsou řetězce obchodů či čerpací stanice příjem velkého objemu hotovosti v tzv. uzavřených obalech. Děje se tak především kvůli bezpečnosti, aby příliš velká hotovost neležela v pokladnách obchodů. Banka má s klientem uzavřou smlouvu a na jejím základě provádí komisionálním způsobem přepočítání převzaté hotovosti a připisuje jí

---

⁵¹ SCHLOSSBERGER, Otakar; SOLDÁNOVÁ, Marcela. *Platební styk*. 3. přeprac. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2005, s. 238.

na účet klienta.“⁵² Dalším „peněžním institutem“, který klienti banky využívají, jsou noční trezory. Většina obchodníků končí svoji denní provozní činnost ve večerních hodinách, kdy jsou obchodní banky již pro klienty uzavřeny. Důvodem vzniku nočních trezorů je především zvýšená bezpečnost pro obchodníky a značná pohodlnost zápisu hotovosti na bezhotovostní účty obchodníka – v následující pracovní den banka hotovost vyzvedne, přepočítá a připíše ji obchodníkovi-klientovi na bankovní účet.

Při hotovostních operacích, které klient přichází na pobočku banky řešit osobně, dochází velmi často také k výběru hotovosti. Klient vypíše pokladní doklad a předloží jej v pokladně. Pokladní přijme doklad o výběru, zkontroluje jeho zůstatek na účtu, doklad totožnosti a podpisový vzor na dokladu. Pokladník je povinen před zraky klienta přepočítat hotovost, která mu bude vydána. Přepočítání se děje zpravidla strojově, pokud je bankovek nebo mincí méně, děje se ručně.

Hotovostní peněžní prostředky z pokladen, z nočních trezorů nebo ze zásilek jsou v bankách pečlivě uschovávány, neustále kontrolovány a přepočítávány. Banka má pro tyto služby speciálně utvořené soustrojí a mechaniky, které dokážou nejenom rozpoznat pravost bankovek, ale také zabalit je do balíčků a svazků a mince řádně utřídit do sáčků či ruliček. Poté jsou peníze pečlivě a bezpečně uloženy do trezorů banky. Pro případy, kdy bankovky opouští banku, jsou využity speciální ochranné kontejnery a přepravy.

„Pro úschovu hotovosti má banka vypracovaný důmyslný bezpečnostní plán, který rozděluje ochranu hotovosti na fyzickou, mechanickou a technickou. Fyzickou ochranou se myslí speciálně vyškolení pracovníci. Mechanickou ochranou se myslí především trezory, zámky, bezpečnostní průchody, mříže či bezpečnostní skla. Ihned na první pohled mají v klientovi vzbudit pocit, že jsou peníze řádně zajištěny a ochráněny a pachatele mají odradit od možného trestného činu. Posledním typem ochrany je technická ochrana. Jedná se nejenom o kamery a záznamová zařízení, ale také o zařízení umožňující elektronickou signalizaci v případě poplachu.“⁵³

---

⁵² SCHLOSSBERGER, Otakar; SOLDÁNOVÁ, Marcela. *Platební styk*. 3. přeprac. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2005, s. 244.

⁵³ Tamtéž, s. 247 a 248.

5.6 OMEZOVÁNÍ PLATEBNÍHO STYKU

V současné době dochází k rostoucí oblibě bezhotovostních peněžních transakcí, zabezpečování bezhotovostních plateb a převodů elektronických peněz. Není tedy náhodou, že v mnoha členských státech Evropské unie i ve třetích zemích dochází k omezování plateb v hotovosti.

I čeští zákonodárci se rozhodli přijmout odpovídající opatření. Byl přijat zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, který, podle důvodové zprávy, měl „omezit daňové úniky, racionalizovat a optimalizovat peněžní hotovostní oběh, zvýšit bezpečnost zúčastněných subjektů, zvýšit bezpečnost oběživa a v neposlední řadě působit proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. *Boj s šedou ekonomikou je jedním z problémů, se kterými se musí ekonomika vyrovnávat. Možnost postihu za nadlimitní hotovostní platbu má snížit např. drogovou kriminalitu, omezit krádeže, obchod s odcizenými cennostmi či starožitnostmi a jiné. V tomto smyslu se tedy jedná o doplňkovou právní úpravu k zákonu č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a jakožto nadstandard k evropské úpravě. Právní úprava povinného bezhotovostního placení nemá oporu v právu Evropské unie.*“⁵⁴

Zákon o omezení plateb v hotovosti se vztahuje na fyzické a právnické osoby a dále na subjekty vyjmenované taxativně ustanovením § 3 dotčeného zákona. Bezhotovostní platbou zákon v ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) rozumí „*platbu, provedenou bezhotovostním převodem peněžních prostředků na území České republiky prostřednictvím peněžního ústavu v české nebo cizí měně.*“ Bezhotovostním převodem pak převod peněžních prostředků „*prostřednictvím peněžního ústavu v české nebo cizí měně z území České republiky na území jiného státu.*“

Povinnost provést bezhotovostní platbu se vztahuje na transakce, jejichž výše překračuje limit 350 000 Kč. Je třeba dodat, že do limitu jsou započítány veškeré platby v české i cizí měně, provedené tímž poskytovatelem, témuž příjemci platby během jednoho kalendářního dne. Platba v jakékoliv cizí měně se pro účely zákona o omezení plateb v hotovosti přepočítává na Euro kursem

---

⁵⁴ Ministerstvo financí ČR. Zákon o omezení plateb v hotovosti – konzultační materiál. Cit. 2013-03-01. Dostupné z : http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Konzultace_19092011_zakon_o_omezeni_plateb_v_hotovosti.pdf.

devizového trhu, který vyhláší Česká národní banka, a jež je platný ke dni provedení platby. Pokud je limit překročen, příjemce platby je povinen vyzvat poskytovatele, aby bez zbytečného odkladu sdělil číslo účtu u peněžního ústavu, na který má být platba poukázána.

V ustanovení § 3 odst. 2 zákon taxativně vypočítává platby, které jsou z okruhu působnosti vyňaty, jedná se o:

- a) *„platby daní, poplatků, cla, záloh na tyto platby, odvodů za porušení rozpočtové kázně a na jiné druhy plateb uskutečňované podle zákona o správě daní a poplatků nebo podle celního zákona, pokud tyto zákony nestanoví jinak,*
- b) *povinné platby vyplývající z pracovněprávních vztahů,*
- c) *platby důchodů z důchodového pojištění, včetně jednorázových doplatků a výplat náhrad z penzijních fondů,*
- d) *platby prováděné v době krizového stavu vyhlášeného podle zvláštního právního předpisu,*
- e) *platby určené k úschově peněz notářem,*
- f) *platby pojistného a výplat pojistného plnění ze soukromého pojištění.“*

Z výše uvedeného lze odvodit, že u povinných plateb týkajících se daní, poplatků, cel či další povinných odvodů, které jsou odváděny v rámci státní správy a veřejné správy, není předpokládáno, že by došlo k daňovým únikům, praní špinavých peněz nebo jiným protizákonným praktikám.

Ustanovení § 5 a § 6 zákona se dotýká sankčních opatření při zjištění porušení zákona. Kontrolu nad dodržováním ustanovení zákona provádí územní finanční orgány a orgány celní správy. Za správní delikt lze uložit fyzické osobě pokutu až do výše 500 000 Kč, u právnické osoby je to 5 000 000 Kč.

6. TRESTNĚPRÁVNÍ ASPEKTY NA ÚSEKU MINCÍ A BANKOVEK

6.1 EXKURS DO HISTORIE

Podobně jako výroba bankovek a mincí, tak i jejich napodobování, respektive padělání, sahá do hluboké historie. Většina historických mincí nalezených na západě byla vyráběna ze stříbra nebo zlata a brzy je začali napodobovat padělatelé. *„Rozpoznat padělané mince bylo poměrně snadné, protože byly lehčí než pravé. Zlato v té době bylo nejtěžším známým kovem, bylo těžší dokonce i než olovo pokryté tenkou vrstvou zlatého plíšku. Některé mince možná na první pohled vypadaly jako pravé, ale jejich zvážení rychle dokázalo opak. Přiletováním stříbrného plíšku na měděný základ však vznikla přesvědčivá napodobenina stříbrné mince a už byly objeveny falešné mince dokonce z roku 400 př. n. l.“*⁵⁵ Pravost mincí se dala ověřit i jejím skousnutím.

Na našem území se objevují keltské napodobeniny mince Alexandra III. Velikého. První mince se na našem území objevují v 1. stol. n. l. K největšímu rozkvětu ražby však dochází v 10. století. Padělatelky mincí z 10. až 13. století jsou datovány do 19. století.

*„Ve druhé pol. 15. a první pol. 16. století se objevují padělatelské dílny v Koněpruských jeskyních, kde byl nalezen zbytek plechu po vyseknutí mincí a zachovalé razidlo, dále pak v jeskyni Šipka, v Praze, v Kutné Hoře, Pardubicích.“*⁵⁶

„Největšímu boomu padělání došlo po odluce od Rakouska-Uherska. Československé bankovky ve 20. letech 20. století byly označovány za velmi kvalitní, a proto prestižně vzbudily velkou vlnu zájmu padělatelů. Největší pozornost získala pětisetkoruna (jejím hlavním výtvarníkem byl Alfons Mucha), na jejímž padělání se hlavně podílel Gyula Mészáros, který pečlivě zorganizoval celé padělání v rakouském městečku Wetzelsdorf u Štýrského Hradce. Do oběhu se dostalo skoro 225 000 padělaných pětisetkorun, a díky obrovskému tlaku

---

⁵⁵ BRIAN, Innes (přeložila KORDÍKOVÁ, Jana). *Falza a padělky : skutečné příběhy o největších světových podvodech – zločinci, jejich činy a oběti*. 1. vyd. Praha : Euromedia Group – Knižní klub, 2006, s. 10.

⁵⁶ POLSKOJ, Georgij (přeložila VOJÍŘOVÁ, Dana). *Z penězokazeckých dílen*. Praha : Lidové nakladatelství, 1987, s. 24.

na československou měnu musely být Muchovy pětisetkoruny stáhnuty z oběhu a přestaly platit jako zákonné platidlo.“⁵⁷

6.2 PADĚLÁNÍ A POZMĚŇOVÁNÍ PENĚZ

Dnes se o padělání (falšování) hovoří nejčastěji při penězích, při veřejných papírech, při soukromých a veřejných listinách, patentech a mj. i při ochranných známkách. Padělání peněz můžeme označit jako činnost, při které může kterýkoliv subjekt vyrobit, nebo si opatřit nepravé peníze (bankovky a mince), které se snaží plnit funkci peněz zákonných (tj. pravých a platných), tedy peněz, které byly legálním způsobem uvedeny do oběhu Českou národní bankou, nebo plní funkci peněz vyšší hodnoty. Samotný padělek je definován jako „napodobenina vydávaná za pravou věc, kopie něčeho původního, co už existuje nebo se o tom dochovaly záznamy.“⁵⁸ Padělané peníze se mohou chovat jako napodobeniny zákonných peněz, jelikož jsou vyrobeny podle platných vzorů nebo padělané peníze mohou být totožné s pravými – jsou vyprodukovány mincovnou nebo tiskárnou zákonných cenin, avšak nebyly uvedeny do oběhu zákonným emitentem.

Zkušebna České národní banky klasifikuje padělky platidel podle stupňů nebezpečnosti (od prvního až po pátý stupeň). Jedná se o následující stupnici:

- a) velmi nebezpečný – takový padělek je zhotoven kvalifikovaným specialistou za použití obdobné techniky tisku jako v případě originálu, jeho dalším znakem je dokonalý materiál a kvalitně napodobené ochranné prvky, falzifikát tohoto druhu lze spolehlivě zjistit jen za použití zvláštních technických prostředků z čehož lze dovodit, že může oklamat zejména pokladníky obchodních bank a ostatních finančních ústavů, kteří o jeho výskytu nejsou informováni, spotřebitel nemá možnost padělek rozpoznat,
- b) nebezpečný – vykazuje kvalitní reprodukci tisku s napodobenými ochrannými prvky, tento padělek je zjistitelný i bez lupy, mikroskopu

---

⁵⁷ VENKOVSKÝ, František. *Vzestupy a propady československé koruny*. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2003, s. 39.

⁵⁸ BRIAN, Innes (přeložila KORDÍKOVÁ, Jana). *Falza a padělky : skutečné příběhy o největších světových podvodech – zločinci, jejich činy a oběti*. 1. vyd. Praha : Euromedia Group – Knižní klub, 2006., úvod.

- apod., nicméně pořád může ještě zmást pokladníky s nedostatkem informací a zkušeností, i zde nemá laik šanci padělek rozpoznat,
- c) zdařilý – padělek je vyroben pomocí jiných tiskových technik než originál, část ochranných prvků je napodobena nedokonale či zcela vynechána, může oklamat příjemce při běžném placení,
  - d) méně zdařilý – padělek tohoto typu je zhotoven nedokonale, některé části tisku jsou vynechány – vesměs se jedná o padělky jiné tiskové techniky a ochranné prvky bývají velmi nedokonale napodobeny, nebo nejsou vůbec a udat tyto bankovky se daří jen za nepříznivých podmínek pro příjemce, přesto bývají tyto padělky často udány, právě vzhledem k podmínkám, které si pachatel vybírá např. ranní noviny v trafikách, nebo herny za špatného osvětlení, v tomto případě bývá zjištěn i výskyt pokusů bez udání padělku.
  - e) neumělý – do této kategorie padělků jsou zahrnuty různé primitivní napodobeniny a neumělé kresby různého druhu, příjemce jsou schopny oklamat jen za mimořádně nepříznivých podmínek, známé jsou zejména případy, kdy si dítě nebo mladiství koupí novou barevnou tiskárnu a kromě jiného na ní zkouší vytisknout bankovky.

Dalším institutem tzv. penězokazectví je pozměňování platidel. Jedním z hlavních rozdílů mezi paděláním a pozměňováním je skutečnost, že pozměněné peníze jsou sice platné a pravé, jsou ale udávány pod jinou nominální hodnotou. Tato nominální hodnota je zpravidla zcela jistě vyšší. Může docházet rovněž k úpravě údajů – přemalování bankovek, zvětšení jejich průměr apod. Jako pozměněné platidlo se považuje také bankovka, která vznikla slepením dvou různých částí nebo též bankovka, která není celá (bez horní nebo dolní části).

V určitém smyslu může mít pozměňování platidel také však zákonný aspekt, a to v souvislosti s rozpadem československé federace a následné měnové odluce.

„Papírové bankovky, které pozbývaly platnost, byly okolkovány, a docházelo k *postupné výměně okolkovaných platidel, bankovek nižších nominálů (ty byly okolkovány ve Slovenské republice) a oběhových mincí za platidla české měny při jejich stahování z oběhu.*“⁵⁹

---

⁵⁹ MRKÝVKA, Petr; PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Základy finančního práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2008, s. 110.

Mimo padělání a pozměňování existuje i například výroba a výdej peněz, které lze označit jako náhražky. Nenahrazují platná oběživa vzhledem, nýbrž funkcí. Prakticky se jedná o žetony, bony a kupóny. U napodobování peněz je důležité doplnit, že se v této věci nejedná o deliktní čin postižitelný trestním zákoníkem za předpokladu, že vyrobené peníze, které se podobají zákonným a platným penězům, nejsou udány do oběhu jako peníze pravé. Tato činnost, která se vztahuje k výrobě reprodukcí a napodobenin bankovek je upravena vyhláškou České národní banky č. 553/2006 Sb., o podmínkách, za kterých lze reprodukovat bankovky, mince, šeky, cenné papíry a platební karty a vyrábět předměty, které je úpravou napodobují. V této vyhlášce jsou mj. stanoveny poměry stran, délky a šířky bankovek, které jsou napodobeninami platných peněz, dále je zde zmíněn materiál, ze kterého mohou být napodobeniny vyráběny – tento materiál nesmí být shodný s materiálem platné legální bankovky.

6.3 PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY MĚNY PODLE TRESTNÍHO PRÁVA

6.3.1 Obecné poznámky

Ochrana peněz proti jejich padělání a pozměnění, a to nejen českých, ale i cizích (Euro), je v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. provedena v souladu s mezinárodní Úmluvou o potírání penězokazectví, která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů dne 5. února 1932 pod č. 15/1932. Podle této Úmluvy jsou pod mezinárodní ochranou všechny druhy peněz, které jsou podle příslušných předpisů jednotlivých států jako signatářů Úmluvy v oběhu, a to bez ohledu na to, zda jde o měnu vlastní nebo cizí.

Podle článku 3 dotčené Úmluvy bude pro trestný čin (který má být upraven vnitrostátním zákonem) potrestán ten, kdo:

- a) *„kdo podvodně falešné peníze jakkoliv zhotovuje nebo kdo porušuje peníze, necht' k tomu použije jakéhokoliv prostředku,*
- b) *kdo podvodně falešné peníze uvádí do oběhu,*
- c) *kdo cokoliv podnikání k tomu, aby falešné peníze uvedl do oběhu, dovezl do státu, přijal nebo opatřil si je, věda, že jsou falešné,*
- d) *kdo se o tyto trestné činy pokusí a kdo se jich úmyslně zúčastní,*

- e) *kdo podvodně zhotovuje, přijímá nebo si opatří nástroje nebo jiné předměty, které jsou podle své povahy určeny k výrobě falešných peněz nebo k porušení peněz.*“

Trestné činy proti měně a platebním prostředkům jsou upraveny v hlavě VI.–trestné činy hospodářské počínaje ustanovením § 233 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

6.3.2 Padělání a pozměnění peněz (§ 233)

Ustanovení § 233 trestného činu padělání a pozměnění peněz obsahuje tři samostatné skutkové podstaty – jednu v prvním a zbylé dvě v druhém odstavci. V prvním odstavci zákon sankcionuje pachatele, který sobě nebo jinému opatří nebo přechovává padělané nebo pozměněné peníze nebo prvky peněz sloužící k ochraně proti jejich padělání. Ve druhém odstavci je postihováno jednání pachatele, který buď padělá, nebo pozmění peníze v úmyslu udat je jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty, nebo padělané nebo pozměněné peníze udá jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty.

Za padělky peněz je třeba považovat takové, které na rozdíl od pravých peněz, byly vyhotoveny bez příslušného oprávnění s použitím zařízení a materiálů, které nebyly původně určeny k výrobě peněz. V této věci jde o vybočení z ustanovení dílčích emisních vyhlášek České národní banky a okolností sjednání tisku bankovek nebo ražby mincí ve smyslu ustanovení § 15 zákona o České národní bance, eventuelně z vybočení z podmínek zákonného zhotovování napodobenin peněz ve smyslu ustanovení § 13 a § 14 vyhlášky č. 274/2011 Sb. „*Pozměněnými penězi rozumíme české nebo peníze jiné než tuzemské, které byly pozměněny buď z neplatných peněz tak, aby nabyly podoby platných peněz, které jsou v oběhu, anebo aby při pozměnění z peněz nižší hodnoty nabyly podoby peněz vyšší hodnoty.*“⁶⁰

Je třeba zmínit důležité interpretační pravidlo k posouzení peněz jako padělaných nebo pozměněných ve smyslu § 233 trestního zákoníku. Pravidlo je neocenitelné zvláště tehdy, když aplikace prostředků trestního práva, zejména s ohledem na výši hrozících trestů u trestných činů proti měně, by mohla budít rozporuplné dojmy v případech, které jsou považovány za banální až absurdní

---

⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník : komentář, II. (§ 140-421)*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 2337.

a spočívají například v hodnocení jednostranné napodobeniny jako padělku. „Padělanými penězi jsou totiž jakékoli napodobeniny, které vzhledem ke své kvalitě mohou být při udávání, třeba jen za určitých okolností (například při placení za snížené viditelnosti v nočním podniku a podobných situacích), zaměněny s pravými penězi a dostat se tak do oběhu, tedy že jsou způsobilé k tomu, aby pachatel jejich udáním porušil zájmy záležející v ochraně měny.“⁶¹

Objektivní stránka trestného činu je míněna v tom, že pachatel podle odst. 1 sobě nebo jinému padělané peníze opatří nebo je přechovává, ale nikoliv v úmyslu, že padělané nebo pozměněné peníze udá. Dle druhého odstavce § 233 peníze padělá nebo pozmění za účelem, že tyto pak udá nebo udal jako pravé, přičemž při tom nezáleží na tom, o jakou kvalitu padělku se jedná a zda je skutečně udal do oběhu. Pokud ale pachatel pouze předstírá, že předává pravé peníze prostřednictvím výstřižků napodobenin z časopisů, které neplní funkci oběživa, nejedná se v tomto případě o výše uvedený trestný čin, ale lze toto jednání kvalifikovat jako trestný čin podvodu, neboť pachatel neudává padělané peníze, nýbrž uvádí jiného v omyl.

Trestání podle třetího odstavce je zvýšeno z hlediska členství pachatele v organizované skupině nebo v důsledku toho, že škoda byla způsobena ve značném rozsahu (tj. hodnota padělku činí 500 000 Kč a více). Ve čtvrtém odstavci jsou uvedeny další přitěžující okolnosti – členství pachatele v organizované skupině, která působí ve více státech a škoda je způsobena ve velkém rozsahu.

Po subjektivní stránce se vyžaduje vždy pachatelům úmysl, který pokrývá skutečnost, že se jedná o padělané nebo pozměněné peníze.

Za trestný čin podle § 233 může být uložen trest odnětí svobody, které může kolísat v závislosti na příslušné právní kvalifikaci v měřítku od jednoho roku do dvanácti let.

6.3.3 Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234)

Zanesení tohoto deliktu do nového trestního zákoníku je nepochybně reakcí na fenomén používání elektronických platebních prostředků. V nové skutkové podstatě § 234 nalezneme nejen neoprávněné opatření platební karty,

---

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 3 To 42/90.

úpravu padělání a pozměnění karty a její použití, ale i samostatnou úpravu padělání karty a pozměnění s následným použitím, které je obdobou udání peněz jako pravých. Aplikace dotčeného ustanovení je spojená s tzv. skimmingem platebních karet, tj. s kopírováním dat z platebních karet zpravidla přímo na bankomatech. „Zákonný znak spočívající v tom, že si pachatel neoprávněně opatří nepřenosnou platební kartu jiného identifikovatelnou podle jména nebo čísla, je naplněn jakýmkoliv způsobem jejího získání bez právního důvodu. I nálezní takové platební karty je jedním ze způsobů, jímž lze naplnit uvedený zákonný znak, jestliže si pachatel nalezenou platební kartu ponechá a nemá v úmyslu ji odevzdat například příslušné bance, orgánům Policie České republiky aj.“⁶²

6.3.4 Udávání padělaných a pozměněných peněz (§ 235)

Dotčenou skutkovou podstatou podle ustanovení § 235 trestního zákona je stížen ten, kdo padělané nebo pozměněné peníze, jimiž mu bylo placeno jako pravými, udá jako pravé. Pojem „placeno jako pravými“ znamená, že „pachateli tohoto trestného činu muselo být placeno padělanými nebo pozměněnými penězi jako pravými. Pachatel tedy obdržel padělané nebo pozměněné peníze jako protihodnotu za jinou věc, poskytnutou službu nebo jinou činnost. V době, kdy mu bylo placeno, však nevěděl, že dostává padělané peníze nebo pozměněné peníze a tuto okolnost se dozvěděl až po jejich přijetí.“⁶³ Je třeba zohlednit skutečnost, že dotyčná osoba byla do manipulace s těmito penězi vmíšena platbou od jiné osoby. S myšlenkou toho, že za tyto peníze se náhrada neposkytuje, mohou někteří jedinci podlehnout a uchýlit se k jednání, které má za následek zbavení se těchto peněz jejich dalším udáním, aby tak zabránili vlastní finanční ztrátě. Judikatura k tomu dodává, že „nejčastěji se toto bude vyskytovat na úrovni maloobchodního prodeje, kde drobný živnostník by musel nést pro něj i v tom nejmenším měřítku citelnou finanční ztrátu. Byť jazykové vyjádření předmětného zákonného ustanovení není v tomto směru úplně přiléhavé, je možné se domnívat, že bude dopadat i na případy, kdy k předchozímu získání padělaných a pozměněných peněz došlo nikoliv při platbě, ale i jejich vrácením coby rozdílu ceny zboží při jiné platbě, když zde peníze plní funkci hodnotového ekvivalentu.“⁶⁴ Usuzují,

⁶² Rt 46/2008.

⁶³ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010 : komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha : Eurounion, 2010, s. 474 a 475.

⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.8.2010, sp. zn. 7 Tdo 796/2010.

že méně časté až poměrně vzácné budou případy udávání ve větších obchodních centrech, ne-li v bankách, kde je dbáno na enormní profesionalitu v souvislosti s výskytem podezřelého oběživa.

6.3.5 Výroba a držení padělatelského náčiní (§ 236)

Ustanovení § 236 postihuje výrobu, prodej, zpřístupnění nebo přechovávání taxativně vyjmenovaných nástrojů a zařízení, které jsou užívány nebo technicky způsobilé k padělání a pozměňování peněz. *„Pokud však jednání pachatele směřuje ke skutečné výrobě či padělání, tedy k individuálně určenému trestnému činu, bude přicházet v úvahu postih pachatele pro přípravu k trestnému činu padělání a pozměnění peněz podle ustanovení § 20 odst. 1, § 233 odst. 2 alinea 1 trestního zákona.“*⁶⁵

Dotčeného deliktního skutku se pachatel dopustí tím, že vyrobí, opatří nebo přechovává předměty k padělání nebo pozměňování peněz, přičemž nemusí dojít ani k jejich užití. Pro kvalifikaci stačí tedy i přípravné jednání. Prakticky se může vesměs jednat o obstarání zařízení, které je schopno padělání peněz – zejména tiskařský lis, papír či barva určená ke kopírování, ražnice nebo formy k padělání mincí, nebo i obstarání barevné kopírky a barevné tiskárny. Úmyslem pachatele musí být obstarání nástroje obecně k padělání a pozměnění peněz.

Ve druhém odstavci je zakotvena kvalifikovaná skutková podstata, která předpokládá, že jednání podle prvního odstavce se dopustí osoba při výkonu svého povolání. Logicky na tyto případy musí být pamatováno přísnější trestní sazbou, jelikož dochází ke zneužívání onoho postavení s ohledem na dostupné prostředky, vědomosti, znalosti, a taktéž přístup k potřebným moderním technikám.

6.3.6 Neoprávněná výroba peněz (§ 237)

Oproti trestnému činu podle ustanovení § 233 trestního zákona *„jde z technického hlediska o výrobu peněz „pravých.“, tj. peněz vyrobených osobami jinak k výrobě peněz oprávněných a to na zařízeních, která jsou k výrobě bankovek určena a z materiálů, které se k výrobě pravých peněz používají.*

---

⁶⁵ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010 : komentář, judikatura, důvodová zpráva.* Praha : Eurounion, 2010, s. 475.

Porušeno je zde pouze právo příslušných institucí výrobu peněz zadávat a vyrobené peníze uvádět do oběhu. Toto ustanovení se dotýká i peněz doposud nevydaných, ale pro peněžní oběh v budoucnu určených (například nové vzory bankovek dosud neuvedené do oběhu, nové měny, jež začnou brzo platit apod.), a to případně i za použití ustanovení o přípravě podle § 20 odst. 1 trestního zákona.“⁶⁶

Dotčená skutková podstata trestného činu byla do právního řádu vložena implementací rámcového rozhodnutí Rady Evropské unie č. 2000/383/SVV o zvýšené ochraně trestními a jinými sankcemi proti padělání ve spojitosti se zaváděním eura (ve znění rámcového rozhodnutí Rady Evropské unie č. 2001/888/SVV) a byla zavedena zejména ve vazbě na jednotnou měnu zavedenou v zemích Evropské unie.

Formy nakládání s těmito penězi podstatou kopírují pojmy, které jsou obsažené v ustanovení § 233 trestního zákona, stejně jako kvalifikované skutkové podstaty v odst. 3 a 4 kopírují koncepci odpovídající úpravě téhož zákonného ustanovení.

Za trestný čin neoprávněné výroby peněz hrozí trest odnětí svobody dle právní kvalifikace až do limitu deseti let.

6.3.7 Ohrožování oběhu tuzemských peněz (§ 239)

Dva odstavce ustanovení § 239 obsahují dvě samostatné skutkové podstaty. Podle prvního odstavce se trestného činu dopustí ten, kdo neoprávněně vyrobí nebo vydá náhražky tuzemských peněz, nebo kdo takové náhražky dává do oběhu. Náhražkou se rozumí takové hotovostní platební prostředky, které mají trvale nebo dočasně plnit funkci peněz, tedy být oběživem a prostředkem k platbě. Prakticky mohou být papírové a mincovní náhražky. Vydání náhražek je činnost zadavatele, který sjednává s výrobcem vytištění.

Podle druhého odstavce se deliktu dopustí ta osoba, která bez zákonného důvodu odmítá tuzemské peníze nebo je úmyslně poškozují. Je důležité dodat, že k odmítání oběživa nesmí docházet v rozporu se zákonem č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí, který stanoví obecnou povinnost přijímat tuzemské oběživo, ale i výjimky, kdy se tak nemusí konat.

---

⁶⁶ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010 : komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha : Eurounion, 2010, s. 476.

Pokud jde obecně o odmítání a poškozování tuzemských peněz, literatura k tomu dodává, že tato činnost „je méně frekventovanou trestnou činností, což dokládá skromná, a pokud jde o současnou, tak žádná judikatura. Kromě již uvedených destruktivních příkladů poškozování peněz je ovšem možné za poškozování považovat i zapracování platných mincí do uměleckých předmětů a šperků. Z historie je znám také kuriózní případ jednoho výrobního podniku, který používal tehdy platné jednohaléřové mince vyrobené z kvalitního hliníku k produkci (po nezbytném provrtání) podložek pod šrouby. Dosahoval tak vysoké efektivity, neboť měl bankovní cestou zabezpečen dostatečný přísun suroviny za nominální hodnotu jednohaléřových mincí, zatímco hliníkový prostor srovnatelných parametrů by převyšoval pořizovací náklady jednohaléřových mincí několikanásobně.“⁶⁷

6.4 LEGALIZACE PENĚZ POCHÁZEJÍCÍCH Z TRESTNÉ ČINNOSTI (PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ)

6.4.1 Legislativní rámec

Zisky ze zločinu, na jejichž vytváření se podílí zejména organizované zločinecké struktury, se v celosvětovém měřítku pohybují v závratných částkách. Za jeden z nejúčinnějších nástrojů boje proti kriminalitě a zvláště proti té organizované, je nyní již všeobecně pokládáno důkladné odčerpávání výnosů z trestné činnosti. Banky jsou častými nástroji, kde jsou nelegálně nabyté peníze „přeprány“ v čisté, bezhotovostní peníze.

„Česká republika až v roce 1995 formálně přistoupila k Úmluvě o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, přijaté ve Štrasburku v roce 1990, a podnikla od té doby řadu kroků k jejímu naplnění.“⁶⁸ Nejvýznamnějším krokem bylo přijetí zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a zřízení Finančního analytického útvaru, který je součástí Ministerstva financí. Zákon č. 61/1996 Sb. byl mnohokrát novelizován. Zejména v důsledku přistoupení České republiky k Evropské unii bylo zapotřebí do něj implementovat různé směrnice. Dotčený

⁶⁷ BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 4. aktualiz. vyd. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 486 a 487.

⁶⁸ TVRDÝ, Jiří. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a předpisy související : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004, s. IX.

zákon nastavil jednak preventivní pravidla, aby se účinně předcházelo praní peněz, a jednak ve správní rovině upravila boj proti legalizaci výnosů.

Za více jak deset let byl však přijat zákon nový, který zohledňoval náročné legislativní požadavky Evropské unie a aktuální problémy na úseku boje proti špinavým penězům. Výsledkem bylo, že byl dne 8. června 2008 přijat zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Zákon naplnil zejména požadavky směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/97/ES ze dne 4. prosince 2001, kterou se mění směrnice Rady č. 91/308/EHS, o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz, a dále směrnice Komise č. 2006/70/ES, kterou se stanoví prováděcí opatření ke směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2005/60/ES, pokud se jedná o definici „politicky exponovaných osob“ a technická kritéria pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta a pro výjimku na základě finanční hotovosti vykonávané příležitostně nebo ve velmi omezené míře.

Jednou z mnoha změn oproti předcházející právní úpravě č. 61/1996 Sb. je například rozšíření problematiky, co je možno považovat za podezřelý obchod. Nový zákon zavádí například pojem pochybnost. Zákon č. 253/2008 Sb. stanovuje okruh tzv. povinných osob, které jsou zavázány mj. k poskytování informací o podezřelých obchodech či transferech peněžních prostředků. Jedná se zejména o obchodní banky, investiční instituce a pojišťovny.

6.4.2 Činnost a iniciativa obchodních bank

Legalizací výnosů z trestné činnosti má zákon č. 253/2008 Sb. v ustanovení § 3 odst. 1 na mysli *„jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytí v souladu se zákonem.“* Dotčené ustanovení dále demonstrativním výčtem vyjmenovává konkrétní příklady, např.:

- a) *„v přeměně nebo převodu majetku s vědomím, že pochází z trestné činnosti, za účelem jeho utajení nebo zastření jeho původu nebo za účelem napomáhání osobě, která se účastní páčání takové činnosti, aby unikla právním důsledkům svého jednání,*
- b) *v utajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, pohybu majetku nebo nakládání s ním nebo změny práv vztahujících se k majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti,*

c) *v nabytí, držení, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že pochází z trestné činnosti.*“

Každá banka je v souladu s ustanovením § 9 odst. 1 a odst. 2 zákona č. 253/2008 Sb. povinna vypracovat vlastní systematiku vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření k naplnění povinností, které stanoví zákon č. 253/2008 Sb. Dále interní metodickou normu k minimalizaci veškerých rizik souvisejících s nelegálními aktivitami klientů banky. Náležitosti těchto dokumentací a další přidružené povinnosti jsou obsaženy ve vyhlášce č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Systém vnitřních zásad banky by měl obsahovat zejména následující prvky:

- a) způsob identifikace klienta,
- b) podrobný a pochopitelně demonstrativní výčet znaků potenciálně podezřelých obchodů,
- c) postup při provádění kontroly klienta,
- d) postupy pro uchovávání a sdílení informací o klientech,
- e) postup banky a jejích jednotlivých pracovníků při zjištění podezřelého obchodu,
- f) postupy k zajištění odkladu příkazu klienta a zároveň opatření k zajištění výnosů z trestné činnosti při bezodkladném splnění příkazu klienta.

Ustanovení § 8 výše citované vyhlášky bankám nařizuje v rámci vnitřní kontrolní činnosti nejméně jednou do roka vypracovat tzv. hodnotící zprávu, která shrnuje zejména to, zdali postupy a opatření, které instituce uplatňuje v oblasti předcházení legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, jsou dostatečně účinné a dále, byly v systému vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření instituce v uplynulém období zjištěny nedostatky, a jaká rizika z toho mohou pro instituci plynout.

Součástí hodnotící zprávy jsou také statistiky zajištěných podezřelých obchodů bankou a taktéž případné návrhy na odstranění nedostatků banky v oblasti předcházení legalizaci výnosů z trestné činnosti v případě jejich zjištění.

Každý plátce se záměrem poskytnout platbu překračující hranici 15 000 Euro (případně její ekvivalent v jiné měně) musí tuto učinit bezhotovostní formou, a to prostřednictvím finanční instituce, která je oprávněna poskytovat

bezhotovostní platební styk. Podle § 9 odst. 1 zákona č. 253/2008 Sb. musí obchodní banka u této transakce provést tzv. kontrolu klienta. Klient poskytuje bance (resp. povinné osobě) informace, které jsou nezbytné k provedení kontroly. Kontrola klienta podle odst. 2 § 9 zahrnuje získání informací o účelu a zamýšlené povaze obchodu, zjišťování skutečného majitele je-li klientem právnická osoba, získání informací potřebných pro provádění průběžného sledování obchodního vztahu a přezkoumávání zdrojů peněžních prostředků. Povinnost kontroly se rovněž také vztahuje, bez přihlídnutí k výše uvedené hranici 15 000 Eur, na politicky exponované osoby a na osoby, na které se vztahuje povinnost identifikace bez ohledu na hodnotu transakce.

Ustanovení § 7 odst. 1 zákona hovoří o povinnosti identifikace klienta u částek, které převyšují hodnotu 1 000 Euro. Povinnost identifikace se v zásadě vztahuje na všechny klienty banky, kteří jsou účastníkem transakce. Tento limit však neplatí pro konkrétní zákonem stanovené transakce, a to především u:

- a) transakce naplňující znaky podezřelého obchodu,
- b) vzniku obchodního vztahu,
- c) uzavření některého z typů bankovních kontraktů,
- d) výplat zůstatků zrušeného vkladu z vkladní knížky.

Identifikaci provádí pověřený pracovník banky – zpravidla pracovník pokladní přepážky. Identifikace se provádí v přítomnosti identifikovaného a děje se tak předložením občanského průkazu.

Je nezbytné rozlišovat mezi institutem identifikace a institutem kontroly klienta, který byl zmíněn výše.

V případě, že pracovník banky zjistí podezření na legalizaci výnosů z trestné činnosti, je banka povinna tento podezřelý obchod nahlásit. Hlášení je možné podávat prostřednictvím pošty nebo elektronicky. Telefonické hlášení je vždy nutno doplnit oznámením písemným. Oznámit podezřelý obchod musí povinná osoba ohlásit bez zbytečného odkladu, a to nejpozději do pěti kalendářních dní. Okamžikem splnění této povinnosti je doručení oznámení stanovenému orgánu, tedy Finančně analytickému útvaru. Povinnost ohlášení podezřelého obchodu neprodleně po jeho zjištění vyplývá zejména u případů, kde hrozí nebezpečí z prodlení a je potřebný okamžitý zásah státního orgánu.

7. ZÁVĚR

Kolem peněz vzniklo nesrovnatelně více mýtů, vytvořilo se mnoho falešných představ a naordinovalo se hodně všemožných léků než kolem kteréhokoliv jiného jevu hospodářského života. Z celé práce bylo patrné, že dnes je to institucionálně a právně Česká národní banka, která je „matkou“ a „ochráncem“ (taktéž i strůjcem) české měny.

Emisní funkce České národní banky patří mezi jedny z nejdůležitějších. Základním právním předpisem, který upravuje postavení a činnosti České národní banky, je zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, v platném znění. Tento zákon prošel různými novelizacemi a změnami. Česká národní banka emituje hotovostní peníze. To jsou bankovky a mince, které se dostávají do oběhu, a které používáme v každodenním životě. Emisní proces je složen ze dvou důležitých kroků. Prvním krokem je poskytnutí úvěru obchodní bance centrální bankou. To znamená, převedení zatím bezhotovostních peněz na účet obchodní banky. Druhým krokem je vybrání hotovosti obchodní bankou ze svého účtu a poskytnutí oběživa dále svým klientům v podobě hotovostních nebo bezhotovostních peněz.

Kromě emitování hotovostních a bezhotovostních peněz vykonává centrální banka řadu důležitých činností. I přes to existuje řada kritiků, kteří preferují stát bez centrální banky. Domnívám se, že činnost a vnitřní politika České národní banky je velmi důležitá a má dokonce v některých oblastech monopolní postavení. Přeměna tohoto dvoustupňového bankovního systému by byla velmi náročná, ba možná i nemožná. Soudím tedy, že dnes již je to nereálné, i v souvislosti s tím, že Česká republika má konkrétní závazky vyplývající z členství v Evropské unii a mezinárodních organizacích.

Od našeho vstupu do Evropské unie, se mnohé změnilo. Pro nás jsou momentálně důležité změny v bankovníctví. Česká centrální banka se stala členem Evropského systému centrálních bank od roku 2004. Kromě výhod to zatím nějaké radikálnější změny nepřineslo. Guvernér české centrální banky se účastní zasedání Generální rady, pravidelně podává informace veřejnosti pro statistickou činnost. Jiná situace však nastane po vstupu ČR do Eurosystemu. Zanikne vlastní monetární politika České národní banky a její guvernér se stane členem Rady guvernérů. Česká republika je nucena přijmout euro, ale přesné datum není stanoveno. Vše závisí na připravenosti české ekonomiky a na splnění všech povinných kritérií, které stanovuje Maastrichtská smlouva. Zavedení eura

má jistě mnoho výhod i nevýhod, ale podle mého názoru by Česká republika neměla vstoupit do Eurosystemu.

Myslím si, že česká centrální banka disponuje větší volností a nezávislostí. Lze hovořit i o konkrétním monopolu na určitou činnost.

Česká republika je vázána velmi důležitou Úmluvou o potírání penězokazectví, která stanovuje ochranu nejen platidel českých, ale i cizích. Právní předpisy České republiky na úseku ochrany měny procházejí legislativním procesem tak, aby byly v souladu s normami práva Evropské unie a relevantními doporučeními a stanovisek Rady Evropy. Tyto změny se dotýkají jak finančního práva, tak i práva trestního, kde nejmarkantnější rozdíl lze jednoznačně spatřit ve zvyšování trestních sazeb u trestných činů proti měně. Nemůžeme soudit předem, že se jedná o unáhlený krok, neboť až čas, jako ve všech oblastech, nám ukáže správnost této kodifikace a následně ji vyhodnotit.

CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

At the beginning of my thesis, I first mentioned what money is and what it is for.

The term „money“ should not be understood only coins and banknotes. At some time, so called all products, objects, metals and food, which are applied when and where. All animals were used as currency that gave name to money. Money is an important social tool for combining complex and complicated tangle of relations with all its instruments and institutions. It is a social event. If we had only ourselves to some time alone, away from social contacts, the money in our pocket, at that moment, lose their originally envisaged functionality equivalent. Whether it's paper money or coins of any metal, if we are on a desert island, it can only serve as paper or metal.

The aim of this thesis is to provide a readable interpretation of the legislation and construction Czech banknotes and coins - Czech banknotes and coins, an historical aspects of the Czech currency and also refer to the criminal aspects of the field notes and coins. The work will be mainly used method description and analysis of the provisions in the legislation. I will be mainly based on the current Czech law sources and publications that deal with monetary law, or crimes related to this area.

To understand the current issues is necessary to recall briefly the historical development excursion means of payment in the world, even in the Czech lands. Responds to this second chapter. The third deals with the basic concepts, such as money, their function, form, money substitutes, etc. The fourth section deals exclusively with Czech banknotes and coins - their shape and characteristics and security features in general. The key, fifth chapter deals with the Czech central banking, some aspects of the legislation of the Czech National Bank and commercial banks, central banks tasks focusing on the issue of banknotes and coins, it is also mentioned dealing with banknotes and coins, exchange and reducing payments. Crimes and other offenses for counterfeiting or altering money, as other crimes (especially money laundering) are mentioned in the sixth chapter.

The whole work was evident that today it is institutionally and legally Czech National Bank, which is the "mother" and "protector" (and also the architect) Czech currency.

Emission features of the Czech National Bank are among the most important ones. The basic law governing the status and activities of the Czech National Bank, the Law No. 6/1993 Coll., On the Czech National Bank, as amended. This law has undergone various amendments and changes. Czech National Bank emits cash money. These are the notes and coins come into circulation, and that we use in everyday life. Emission process is composed of two major steps. The first step is a bank business loan central bank. That is, while non-cash transfer money to the account of commercial banks. The second step is to select a commercial bank cash from your account and the provision of further currency to its clients in the form of cash or non-cash money.

Since our entry into the European Union, much has changed. For us, are currently important changes in banking. Czech central bank became a member of the European System of Central Banks since 2004. Apart from the benefits it has yielded some radical changes. Czech central bank governor to attend meetings of the General Council regularly provides information to the public for statistical activities. However, a different situation occurs after entry into the Eurosystem. Creates own monetary policy of the Czech National Bank and its governor becomes a member of the Governing Council. The Czech Republic is obliged to adopt the euro, but the exact date is not specified. Everything depends on the readiness of the Czech economy and to meet all the mandatory criteria which determine the Maastricht Treaty. The introduction of the euro certainly has many advantages and disadvantages, but in my opinion, the Czech Republic would not enter into the Eurosystem.

The Czech Republic is bound very important Convention for the Suppression of Counterfeiting Currency, which provides protection not only Czech banknotes and coins, as well as foreign. Legislation of the Czech Republic in the protection of the currency through the legislative process so that they are in accordance with the standards of European Union law and the relevant recommendations and advice to the Council of Europe. These changes affect both financial law, and criminal law, where the most striking difference can clearly be seen in the increase of penalties for offenses against the currency. We can not judge in advance that this is a hasty step as to time, as in all areas will show us the correctness of this codification and subsequently evaluated.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Prameny ČR

- [1.] Úmluva o potírání penězokazectví, která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů dne 5. února 1932 pod č. 15/1932.
- [2.] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- [3.] Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.
- [4.] Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
- [5.] Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, ve znění pozdějších předpisů.
- [6.] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [7.] Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.
- [8.] Vyhláška České národní banky č. 37/1994 Sb., kterou se stanoví postup při příjmu peněz a nakládání s nimi a při poskytování náhrad za necelé a poškozené bankovky a mince, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

- [1.] Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 3 To 42/90.
- [3.] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.8.2010, sp. zn. 7 Tdo 796/2010.
- [3.] Rt 46/2008.

Literatura

- [1.] BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 4. aktualiz. vyd. Praha : C. H. Beck, 2006. 741 s. ISBN 80-7179-431-7.
- [2.] BAŽANTOVÁ, Ilona. *Centrální bankovníctví v české historii po současnost : institucionální pohled*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2005. 195 s. ISBN 80-86729-19-2.

- [3.] BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2010. 296 s. ISBN 978-80-7380-245-5.
- [4.] BRIAN, Innes (přeložila KORDÍKOVÁ, Jana). *Falza a padělky : skutečné příběhy o největších světových podvodech – zločinci, jejich činy a oběti*. 1. vyd. Praha : Euromedia Group – Knižní klub, 2006. 255 s. ISBN 80-242-1706-6.
- [5.] GRÚŇ, Lubomír. *Peníze a právo*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. 353 s. ISBN 978-80-244-2337-1.
- [6.] HLINKA, Bohuslav; RADOMĚRSKÝ, Pavel. *Peníze celého světa*. Bratislava : Obzor, 1983. 272 s. ISBN 65-049-83.
- [7.] HLINKA, Bohuslav; RADOMĚRSKÝ, Pavel. *Peníze, poklady, padělky*. 2. pozměň. a dopl. vyd. Praha : Academia, 1996. 262 s. ISBN 80-200-0572-2.
- [8.] JÁNOŠÍKOVÁ, Petra; MRKÝVKA, Petr; TOMAŽIČ, Ivan a kol. *Finanční a daňové právo*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 525 s. ISBN 978-80-7380-155-7.
- [9.] JEŽEK, Tomáš. *Peníze a trh*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. 148 s. ISBN 80-7178-685-3.
- [10.] JÍLEK, Josef. *Peníze a měnová politika*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2004. 742 s. ISBN 80-247-0769-1.
- [11.] MRKÝVKA, Petr; PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Základy finančního práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2008. 252 s. ISBN 978-80-210-4514-9.
- [12.] NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010 : komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha : Eurounion, 2010. 838 s. ISBN 978-80-7317-084-4.
- [13.] POLSKOJ, Georgij (přeložila VOJÍŘOVÁ, Dana). *Z penězokazeckých dílen*. Praha : Lidové nakladatelství, 1987. 187 s.
- [14.] POSPÍŠIL, Richard. *Finance a bankovníctví*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 139 s. ISBN 978-80-244-1712-7.
- [15.] REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3. aktualiz. vyd. Praha : Management Press, 2011. 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7.

- [16.] REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. dopl. vyd. Praha : Management Press, 2005. 627 s. ISBN 80-7261-132-1.
- [17.] REVENDA, Zbyněk. *Peníze a zlato*. 1. vyd. Praha : Management Press, 2010. 256 s. ISBN 978-80-7261-214-7.
- [18.] SCHLOSSBERGER, Otakar; SOLDÁNOVÁ, Marcela. *Platební styk*. 3. přeprac. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2005. 368 s. ISBN 80-7265-072-6.
- [19.] SOUKUP, Jindřich a kol. *Makroekonomie : moderní přístup*. 1. vyd. Praha : Management Press 2007. 514 s. ISBN 978-80-7261-174-4.
- [20.] ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník : komentář, II. (§ 140-421)*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 1451-3586 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
- [21.] ŠENKÝŘOVÁ, Bohumila a kol. *Bankovníctví : učebnice 2*. 1. vyd. Praha : Grada, 1998. 300 s. ISBN 80-7169-663-3.
- [22.] TVRDÝ, Jiří. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a předpisy související : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. 430 s. ISBN 80-7179-899-1.
- [23.] TVRDÝ, Jiří. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosu z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 501 s. ISBN 978-80-7400-099-7.
- [24.] VENKOVSKÝ, František. *Vzestupy a propady československé koruny*. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2003. 247 s. ISBN 80-245-0497-9.

Ostatní

- [1.] Česká národní banka. České bankovky. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/>
- [2.] Česká národní banka. České mince. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/>
- [3.] Česká národní banka. Pobočky. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/organizacni_struktura/pobocky/
- [4.] Česká národní banka. Systém řízení a organizační struktura České národní banky. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/organizacni_struktura/

- [5.] FRYŠTÁK, MAREK., ŽATECKÁ, EVA. *Trestné činy proti měně de lege lata a de lege ferenda*. 1. kap. : Historie peněz a počátky jejich padělání. Elektronický příspěvek. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/trestne-ciny-proti-mene-de-lege-lata-a-de-lege-ferenda.aspx>
- [6.] Ministerstvo financí ČR. Zákon o omezení plateb v hotovosti – konzultační materiál. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Konzultace_19092011_zakon_o_omezeni_plateb_v_hotovosti.pdf
- [7.] Státní tiskárna cenin. Předmět podnikání STC. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: <http://www.stc.cz/p-5-predmet-podnikani.html>
- [8.] WIKIPEDIE – otevřená encyklopedie. Oldřich Kulhánek. Cit. 2013-03-01. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Old%C5%99ich_Kulh%C3%A1nek#.C4.8Cesk.C3.A9_bankovky

SEZNAM PŘÍLOH

1. Vyobrazení českých mincí
2. Vyobrazení českých bankovek
3. Vybrané ochranné prvky bankovek
4. Vzor potvrzení o odebrání bankovek a mincí podle zákona o České národní bance
5. Příklady opotřebovaných a poškozených mincí
6. Příklady opotřebovaných a poškozených bankovek
7. Výskyt padělků
8. Organizační struktura ústředí
9. Hlavní budova a pobočky ČNB
10. Eurosystem – mapa eurozóny 1999-2011
11. Průzkum informovanosti občanů České republiky ohledně české měny, měny Eura a České národní banky

PŘÍLOHA - VYOBRAZENÍ ČESKÝCH MINCÍ

Zobrazení 1 (mince 10 h – platnost ukončena k 31. 10. 2003) Zdroj:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/mince_10h.html>

Zobrazení 2 (mince 20 h – platnost ukončena k 31. 10. 2003) Zdroj:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/mince_20h.html>

Zobrazení 3 (mince 50 h – platnost ukončena k 31. 8. 2009) Zdroj:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/mince_50h.html>

Zobrazení 4 (mince 1 Kč vzor 1993) Zdroj: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/mince_1czk.html>

Zobrazení 5 (mince 2 Kč vzor 1993) Zdroj: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/mince_2czk.html>

Zobrazení 6 (mince 5 Kč vzor 1993) Zdroj: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/mince_5czk.html>

Zobrazení 7 (mince 10 Kč vzor 1993/1995) Zdroj: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/mince_10czk.html>

Zobrazení 8 (mince 10 Kč vzor 2000) Zdroj: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/mince_10czk_2000.html>

Zobrazení 9 (mince 20 Kč vzor 1993) Zdroj: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/mince_20czk.html>

Zobrazení 10 (mince 20 Kč vzor 2000) Zdroj: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/mince_20czk_00.html>

Zobrazení 11 (mince 50 Kč vzor 1993) Zdroj: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/mince_50czk.html>

PŘÍLOHA - VYOBRAZENÍ ČESKÝCH BANKOVEK

Vyobr. 1 (20 Kč – lic – platnost ukončena k 31. 8. 2008) Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/20_kc.html>

Vyobr. 2 (20 Kč – rub – platnost ukončena k 31. 8. 2008) Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/20_kc.html>

Vyobr. 3 (50 Kč – lic – platnost ukončena k 31. 3. 2011) Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/50_kc.html>

Vyobr. 4 (50 Kč – rub – platnost ukončena k 31. 3. 2011) Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/50_kc.html>

Vyobr. 5 (100 Kč – lic) Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/100_kc.html>

Vyobr. 6 (100 Kč – rub) Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/100_kc.html>

Vyobr. 7 (200 Kč vzor 1998 – lic) Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/200_kc.html>

Vyobr. 8 (200 Kč vzor 1998 – rub) Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/200_kc.html>

Vyobr. 9 (500 Kč vzor 2009 – lic) Zdroj:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/500_kc.html>

Vyobr. 13 (2000 Kč vzor 2007 – lic) Zdroj:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/2000_kc.html>

Vyobr. 10 (500 Kč vzor 2009 – rub) Zdroj:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/500_kc.html>

Vyobr. 14 (2000 Kč vzor 2007 – rub) Zdroj:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/2000_kc.html>

Vyobr. 11 (1000 Kč vzor 2008 – lic) Zdroj:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/1000_kc.html>

Vyobr. 15 (5000 Kč vzor 2009 – lic) Zdroj:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/5000_kc.html>

Vyobr. 12 (1000 Kč vzor 2008 – rub) Zdroj:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/1000_kc.html>

Vyobr. 16 (5000 Kč vzor 2009 – rub) Zdroj:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/5000_kc.html>

PŘÍLOHA - VYBRANÉ OCHRANNÉ PRVKY BANKOVEK

Obr. 1 (soutisková značka – proti světlu a při běžném pohledu) Zdroj:

<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

Obr. 5 (100 Kč – lic pod UV světlem) Zdroj:

<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

Obr. 2 (mikrotext na bankovce s nominální hodnotou 5000 Kč vzor 2009) Zdroj:

<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

Obr. 6 (200 Kč podsvícený lic) Zdroj:

<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

Obr. 3 (skrytý obrazec na bankovce s nominální hodnotou 5000 Kč vzor 2009) Zdroj:

<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

Obr. 7 (200 Kč – lic pod UV světlem) Zdroj:

<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

Obr. 4 (100 Kč – podsvícený lic) Zdroj:

<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

Obr. 8 (500 Kč vzor 2009 – podsvícený lic) Zdroj:

<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

Obr. 9 (500 Kč vzor 2009 – lic pod UV) Zdroj:
<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

Obr. 13 (2000 Kč vzor 2007 – lic pod UV) Zdroj:
<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

Obr. 10 (1000 Kč vzor 2008 – podsvícený lic)
Zdroj:
<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

Obr. 14 (5000 Kč vzor 2009 – podsvícený lic)
Zdroj:
<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

Obr. 11 (1000 Kč vzor 2008 – lic pod UV) Zdroj:
<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

Obr. 15 (5000 Kč vzor 2009 – lic pod UV) Zdroj:
<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

Obr. 12 (2000 Kč vzor 2007 – podsvícený lic)
Zdroj:
<<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace.html>>

**PŘÍLOHA - VZOR POTVRZENÍ O ODEBRÁNÍ BANKOVEK
A MINCÍ PODLE ZÁKONA O ČESKÉ NÁRODNÍ BANCE**

POTVRZENÍ				
o odebrání bankovek nebo mincí podle zákona o ČNB				
Datum		Sdělení		
odebrání:		pro ČNB		
Poč. ks/ /hodnota	měna	série/vzor (ročník ražby)	sér. číslo	celková částka (slovy)
Jméno a příjmení předložitele:				
(u cizinců st. přísl., u právnických osob - název a IČO)				
Adresa pobytu na území ČR:				
(u právnických osob - sídlo)				
Adresa stálého bydliště (sídla) cizince v zahraničí:				
Jméno, příjmení a adresa (název a sídlo) osoby pověřené v ČR				
převzít zpět peníze, pokud jsou pravé:				
.....				
Bankovní spojení v ČR:				
Rodné číslo: ..... Druh a číslo dokladu:				
(datum narození)				
Podpis				
předložitele:		.....		
		Razítko a podpis právnické osoby, která bankovky nebo mince odebrala		

Podle § 21 zákona ČNR č. 6/1993 Sb., o České národní bance, jsou právnické osoby oprávněny bez náhrady odebrat bankovky nebo mince znějící na koruny české nebo na cizí měnu, u kterých vznikne podezření, že by mohly být padělané nebo pozměněny. Současně jsou oprávněny požadovat od osoby, která takové bankovky nebo mince předložila, aby věrohodným způsobem prokázala svou totožnost. Pokud osoba, které jsou bankovky nebo mince podle zákona odebrány, odmítne věrohodným způsobem prokázat svou totožnost, popř. sdělit další údaje potřebné k vystavení tohoto potvrzení, je pracovník banky nebo jiné právnické osoby oprávněn podle § 43 zákona ČNR č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, požádat o pomoc policii.

Zdroj:

<<http://www.epravo.cz/top/zakony/uplna-zneni/371994-sb-vyhlaska-ceske-narodni-banky-ze-dne-21-unora-1994-kterou-se-stanovi-postup-pri-prijmu-penez-a-nakladani-s-nimi-a-pri-poskytovani-nahrad-za-necele-a-poskozene-bankovky-a-mince-56668.html>>

PŘÍLOHA - PŘÍKLADY OPOTŘEBOVANÝCH A POŠKOZENÝCH MINCÍ

Forma opotřebení:

a) zašpiněná mince

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/poskozene_mince/formy_poskozeni_opotrebeni/zaspinena.html

b) odřená mince

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/poskozene_mince/formy_poskozeni_opotrebeni/odrena.html

Forma poškození: Běžné poškození

a) zkorodovaná

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/poskozene_mince/formy_poskozeni_opotrebeni/zkorodovana_bezna.html

Nestandardní poškození

a) reliéf je nečitelný

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/poskozene_mince/formy_poskozeni_opotrebeni/necitelna.html

b) tvar je deformovaný

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/poskozene_mince/formy_poskozeni_opotrebeni/deformovana.html

c) nastřížená

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/poskozene_mince/formy_poskozeni_opotrebeni/nastrizena.html

d) proděravělá

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/poskozene_mince/formy_poskozeni_opotrebeni/proderavela.html

e) vyrobená z více částí, jednotlivé části jsou odděleny

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/poskozene_mince/formy_poskozeni_opotrebeni/oddelena.html

f) necelá

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/poskozene_mince/formy_poskozeni_opotrebeni/necela.html

g) zkorodovaná tak, že reliéf je nečitelný

Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/poskozene_mince/formy_poskozeni_opotrebeni/zkorodovana_nestandard.html>

PŘÍLOHA - PŘÍKLADY OPOTŘEBOVANÝCH A POŠKOZENÝCH BANKOVEK

Forma opotřebení:

a) pomačkaná bankovka

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/pomackana_bankovka.html

b) zašpiněná bankovka

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/zaspinena_bankovka.html

c) bankovka, které chybí část nebo části okraje

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/celabankovka_bez_okraje.html

Forma poškození:

a) nečitelný obrazec

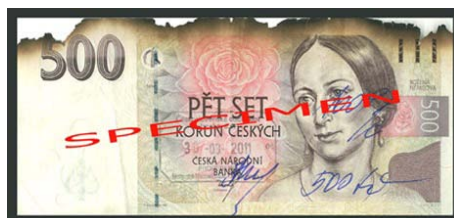
b) proděravělý obrazec

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/proderavely_obrazec.html

c) ohořelá bankovka

Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/ohorela_bankovka.html>

d) zetlelá bankovka

Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/zetlela_bankovka.html>

e) popsaná bankovka

Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/popsana_bankovka.html>

f) pomalovaná bankovka

Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/pomalovana_bankovka.html>

g) přetištěná bankovka

Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/pretistena_bankovka.html>

h) potištěná bankovka

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/potistena_bankovka.html

i) obarvená bankovka

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/obarvena_bankovka.html

j) odbarvená (vypraná) bankovka

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/odbarvena_bankovka.html

k) bankovka poškozená biologickým nebo jiným materiálem

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/biologicky_jiny_material.html

l) natržená bankovka

Zdroj:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/natrzena_bankovka.html

m) bankovka poškozená nástražným zařízením na ochranu proti krádeži

Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/nastrozным_zarizenim.html>

n) roztržená bankovka

Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/roztrzena_dve_casti.html>

o) bankovka skládající se z více než dvou částí

Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/roztrzena_vice_nez_2_casti.html>

p) necelá bankovka

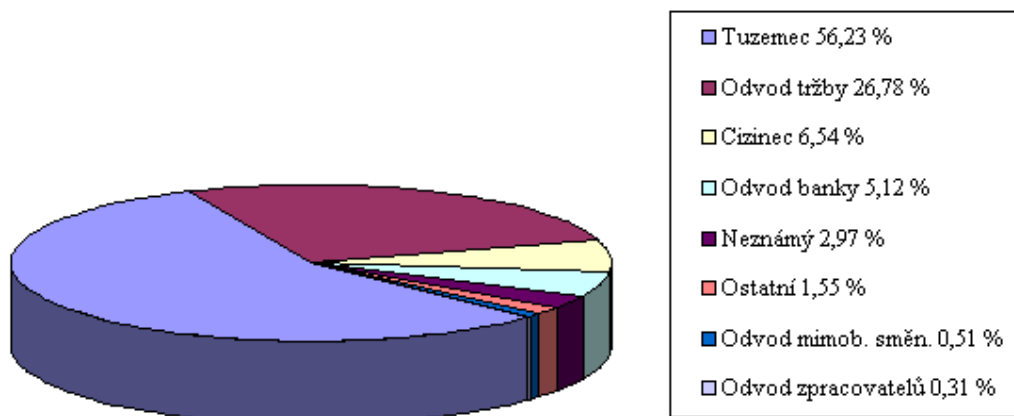
Zdroj:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/forma_poskozeni_opotrebeni/necela_bankovka.html>

PŘÍLOHA - VÝSKYT PADĚLKŮ

Podíl předložitelů na celkovém počtu padělků v roce 2012

Předložitelé v roce 2012

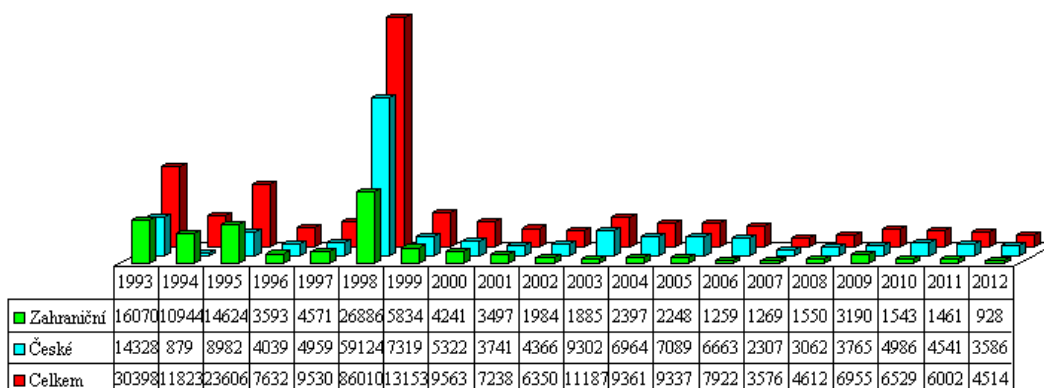

Zdroj: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_predl.html>

Statistika je platná ke dni 31.1.2013. Údaje za jednotlivé roky jsou aktualizované o počty padělků, doručené České národní bance po uzavěre statistik daného roku.

Počty zadržených padělků v letech 1993 - 2012

Padělaná a pozměněná platidla zadržená na území České republiky v letech 1993 - 2012

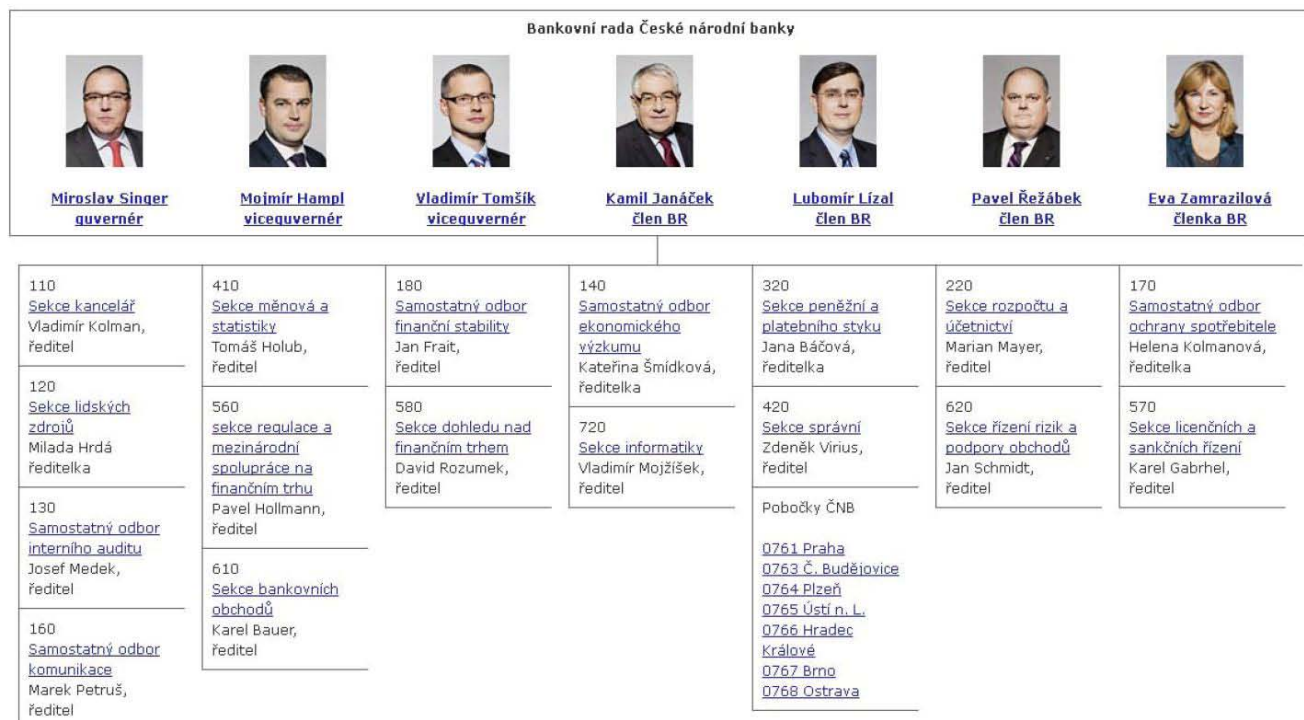
Zdroj: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_celkem.html>

Statistika je platná ke dni 31.1.2013. Údaje za jednotlivé roky jsou aktualizované o počty padělků, doručené České národní bance po uzavěre statistik daného roku.

PŘÍLOHA - ORGANIZAČNÍ STRUKTURA ÚSTŘEDÍ

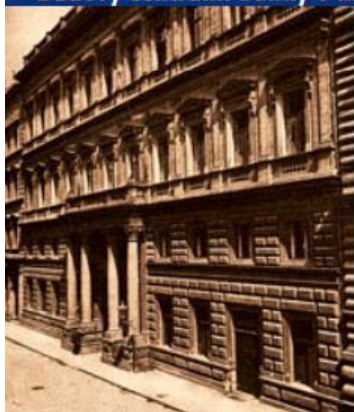
Organizační struktura ústředí

Zdroj: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/organizacni_struktura/download/org_schema.pdf>

PŘÍLOHA – HLAVNÍ BUDOVA A POBOČKY ČNB

Budovy centrální banky v historii

Budova první pobočky NBČ v Bredovského ulici – dnes ulice Politických vězňů

Současné sídlo České národní banky a pobočky Praha v ulici Na Příkopě

Budovy poboček ČNB

České Budějovice

Brno

Hradec Králové

Ostrava

Plzeň

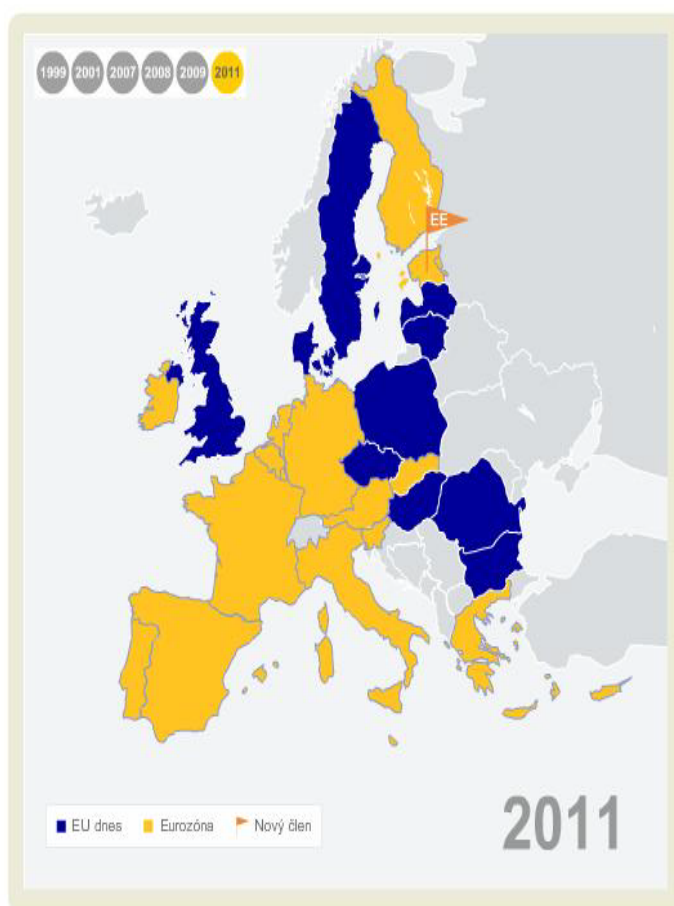

Ústí nad Labem

Zdroj: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/skladacka_CNB_neutral_CZ.pdf>

PŘÍLOHA - EUROSYSTÉM - MAPA EUROZÓNY 1999-2011

Mapa eurozóny 1999 – 2011

Jednotnou měnu zavedlo sedmnáct členských států Evropské unie:

- Belgie
- Irsko
- Francie
- Lucembursko
- Rakousko
- Slovensko
- Německo
- Řecko
- Itálie
- Malta
- Portugalsko
- Finsko
- Estonsko
- Španělsko
- Kypr
- Nizozemsko
- Slovinsko

Členské státy EU, které nejsou členy eurozóny:

Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Švédsko a Spojené království jsou sice členy EU, jednotnou měnu však nezavedly.

Zdroj: <<http://www.ecb.int/euro/intro/html/map.cs.html>>

PŘÍLOHA - PRŮZKUM INFORMOVANOSTI OBČANŮ ČESKÉ REPUBLIKY OHLEDNĚ ČESKÉ MĚNY, MĚNY EURA A ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY

K úplnosti této diplomové práce jsem se rozhodla provést průzkum občanů České republiky ohledně české měny, měny Eura i České národní banky pomocí dotazníku.

Dotazník obsahuje celkem 30 otázek, ze kterého je vždy možnost výběru, a to jedné správné odpovědi. Tento dotazník jsem položila padesáti lidem v České republice, z toho mi odpovědělo 25 žen a 25 mužů. V průzkumu jsem srovnávala ženy a muže, jejich odpovědi převedla na procenta a vytvořila následující grafy, které máte možno spatřit níže.

Cílem mého průzkumu bylo zjistit, jaká je informovanost českých občanů o znalosti českých bankovek a mincí, měny eura i České národní banky. Lidé v České republice jsou různí, a proto nezáleží na věku, pohlaví, ani na vzdělání. Mnohdy se ukáže, že například lidé s nižším vzděláním mají větší celkový přehled o dění v České republice, než lidé kteří mají vyšší vzdělání. Tím jsem chtěla říci, že jsem se snažila dělat tento průzkum, aby mi odpověděly všechny věkové kategorie a také lidé s různým vzděláním.

Závěrem bych ráda podotkla, že i mě osobně velice zajímala informovanost občanů v České republice, proto jsem se rozhodla vytvořit tento průzkum a porovnat tak odpovědi mužů i žen.

V průzkumu jsem již položila tyto otázky:

- 1. Do které věkové kategorie spadáte podle Vašeho věku (kolik Vám je let)?**
  - a) do 20 let
  - b) 21-30 let
  - c) 31-40 let
  - d) 41-50 let
  - e) 51-60 let
  - f) 61-70 let
  - g) 71 a více let

- 2. Jaké je Vaše ukončené vzdělání?**
  - a) Základní
  - b) Vyučen/a
  - c) Středoškolské s maturitou
  - d) Vyšší odborné
  - e) Vysokoškolské

- 3. Jak se jmenovaly první stříbrné mince?**
  - a) Tolary
  - b) Groše
  - c) Denáry
  - d) Brakteáty

- 4. Kdo započal s ražbou pražských grošů?**
  - a) Přemysl Otakar I.
  - b) Václav II.
  - c) Marie Terezie
  - d) František Josef II.

- 5. Papírové peníze tzv. bankocetle byly zavedeny?**
- a) Roku 1761
  - b) Roku 1762
  - c) Roku 1768
  - d) Roku 1769
- 6. Víte, kam byla přesunuta výroba mincí po mincovní reformě uskutečněné za Václava II. roku 1300?**
- a) Kutná Hora
  - b) Praha
  - c) Jáchymov
- 7. Kdo je autorem českých bankovek?**
- a) Oldřich Kulhánek
  - b) Max Švabinský
  - c) Alfons Mucha
  - d) Petr Brandl
- 8. Víte, kdy byly zrušeny mince s nominální hodnotou 50 ha?**
- a) Červen 2007
  - b) Srpen 2007
  - c) Červen 2008
  - d) Srpen 2008
- 9. Víte, že už dnes neplatí bankovka s nominální hodnotou 20 Kč?**
- a) Ano
  - b) Ne
- 10. Jaká osobnost byla zobrazena na bankovce s nominální hodnotou 20 Kč?**
- a) Přemysl Otakar I.
  - b) Boleslav I.
  - c) Václav II.
  - d) Karel IV.
- 11. Která slavná osobnost byla zobrazena na české bankovce s nominální hodnotou 50 Kč?**
- a) Sv. Anežka
  - b) Božena Němcová
  - c) Sv. Ludmila
  - d) Eliška Přemyslovna
- 12. Co nyní najdeme na rubu stokorunové bankovky?**
- a) Karlův most
  - b) Pečeť Univerzity Karlovy
  - c) Hradčany
  - d) Pražský hrad
- 13. Jaká slavná česká osobnost je vytištěna na bankovce s nominální hodnotou 200 Kč?**
- a) Karel IV.
  - b) František Palacký
  - c) Tomáš Garrigue Masaryk
  - d) Jan Ámos Komenský

14. Jakou bankovku nejčastěji držíte v ruce?

- a) 100 Kč
- b) 200 Kč
- c) 500 Kč
- d) jinou bankovku

15. Jakou formu platebního styku preferujete?

- a) Hotovostní
- b) Bezhotovostní

16. Jak často využíváte elektronické bankovníctví?

- a) Často
- b) Občas
- c) Nevyužívám
- d) Nevím, že existuje

17. Co uděláte s falešnou bankovkou?

- a) Nechám si ji na památku
- b) Odevzdám ji České národní bance
- c) Co nejrychleji se jí zbavím
- d) Netuším, jak bych se v takové situaci zachoval/a

18. Jaký je trest za padělání bankovek?

- a) Napomenutí
- b) Pokuta
- c) Trest odnětí svobody

19. Znáte instituci „ Česká národní banka“?

- a) Ano
- b) Ne

20. Kdy vznikla Česká národní banka?

- a) Roku 1991
- b) Roku 1992
- c) Roku 1993
- d) Roku 1994

21. Kdy vznikla v samostatném Československu první centrální (cedulová) banka?

- a) Roku 1918
- b) Roku 1924
- c) Roku 1926
- d) Roku 1929

22. Kolik poboček ČNB je v České Republice?

- a) Dvě
- b) Čtyři
- c) Šest
- d) Sedm

23. Kolika členná je Bankovní rada?

- a) Pětičlenná
- b) Sedmičlenná
- c) Devítičlenná
- d) Jedenáctičlenná

24. Kdo jmenuje bankovní radu?

- a) Vláda
- b) Prezident
- c) Občané

25. Kdy vstoupila ČR do EU?

- a) Roku 2002
- b) Roku 2004
- c) Roku 2006
- d) Roku 2008

26. Podporujete zavedení eura v České republice?

- a) Ano
- b) Ne

27. Víte, jak vypadají bankovky a mince eura?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Částečně tuším

28. Jaká je nejvyšší hodnota euro bankovky?

- a) 200 €
- b) 500 €
- c) 1000 €

29. V kolika státech je v rámci Eurozóny zavedena měna euro?

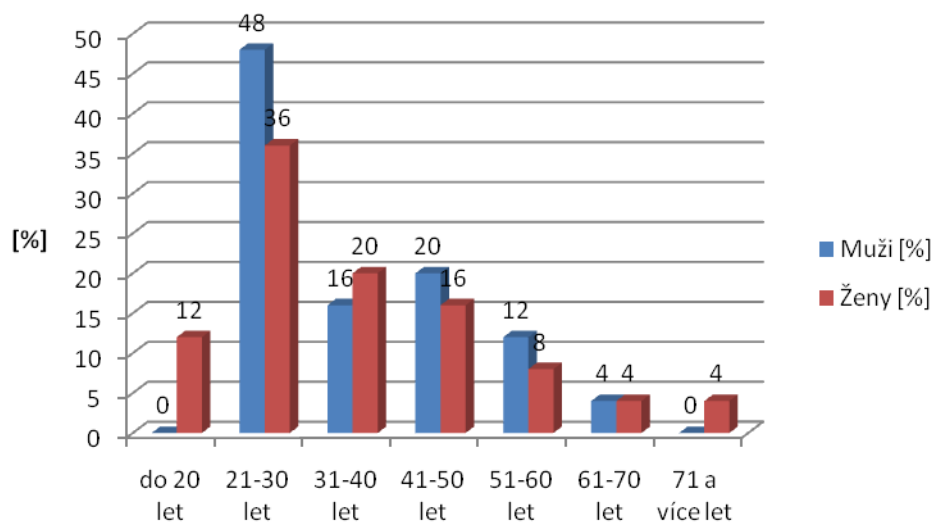
- a) 16
- b) 17
- c) 19
- d) 20

30. Jsou euro mince stejné ve všech státech, co mají měnu euro?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

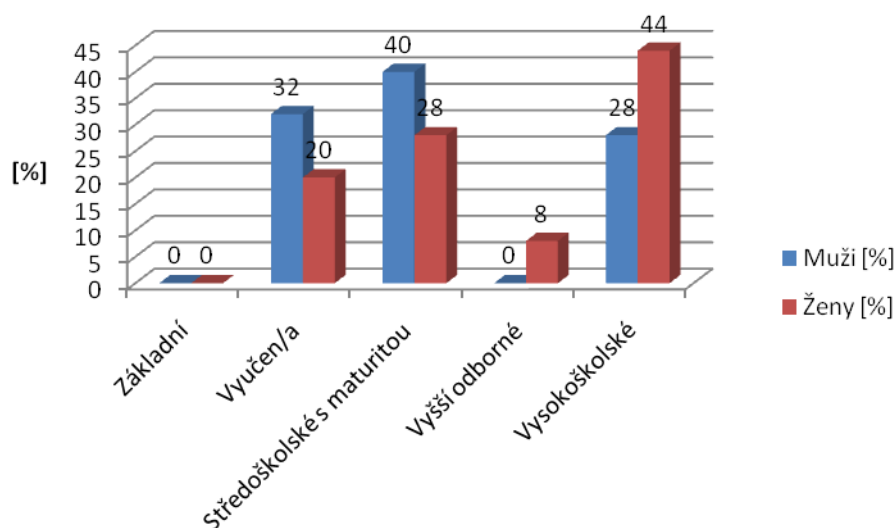
1. Do které věkové kategorie spadáte podle Vašeho věku (kolik Vám je let)?

	do 20 let	21-30 let	31-40 let	41-50 let	51-60 let	61-70 let	71 a více let
Muži [%]	0	48	16	20	12	4	0
Ženy [%]	12	36	20	16	8	4	4

2. Jaké je Vaše ukončené vzdělání?

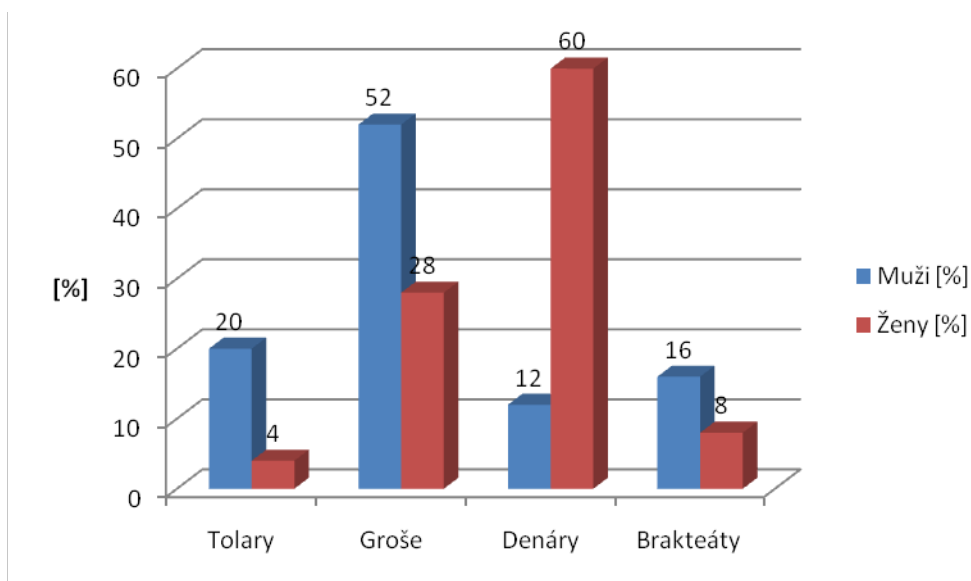
	Základní	Vyučen/a	Středoškolské s maturitou	Vyšší odborné	Vysokoškolské
Muži [%]	0	32	40	0	28
Ženy [%]	0	20	28	8	44

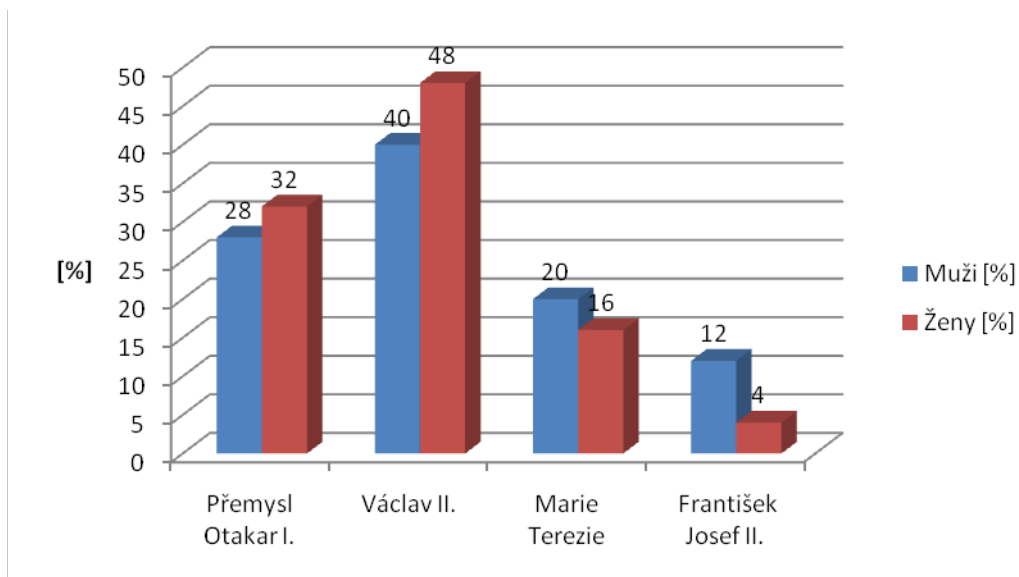
3. Jak se jmenovaly první stříbrné mince?

	Tolary	Groše	Denáry	Brakteáty
Muži [%]	20	52	12	16
Ženy [%]	4	28	60	8

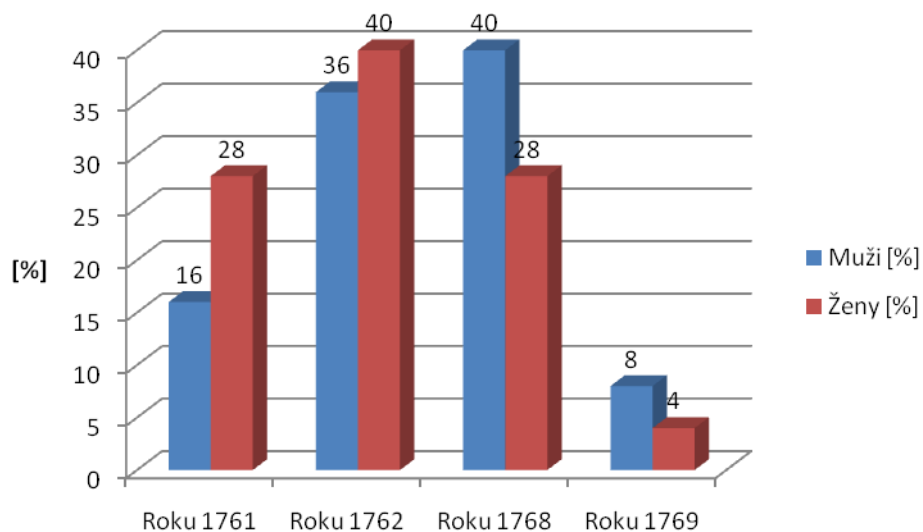
4. Kdo započal s ražbou pražských grošů?

	Přemysl Otakar I.	Václav II.	Marie Terezie	František Josef II.
Muži [%]	28	40	20	12
Ženy [%]	32	48	16	4

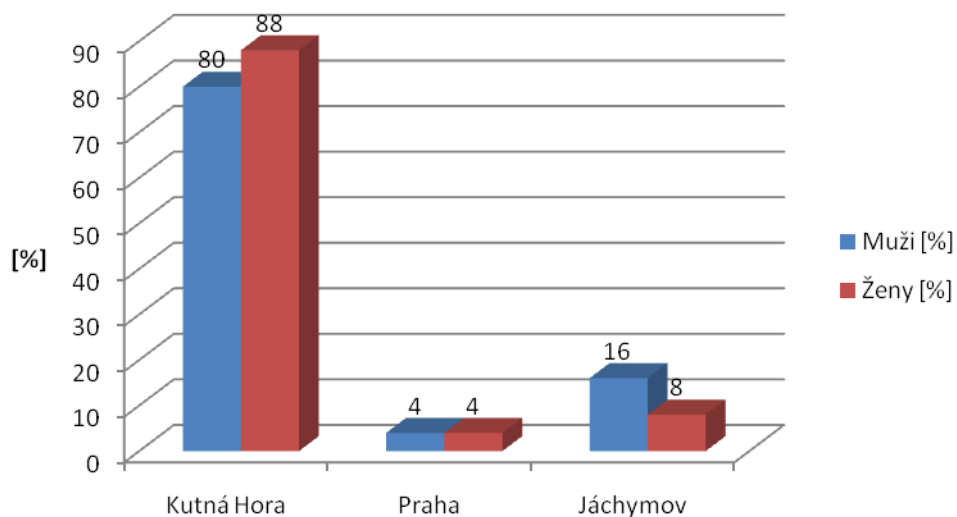
5. Papírové peníze tzv. bankocetle byly zavedeny?

	Roku 1761	Roku 1762	Roku 1768	Roku 1769
Muži [%]	16	36	40	8
Ženy [%]	28	40	28	4

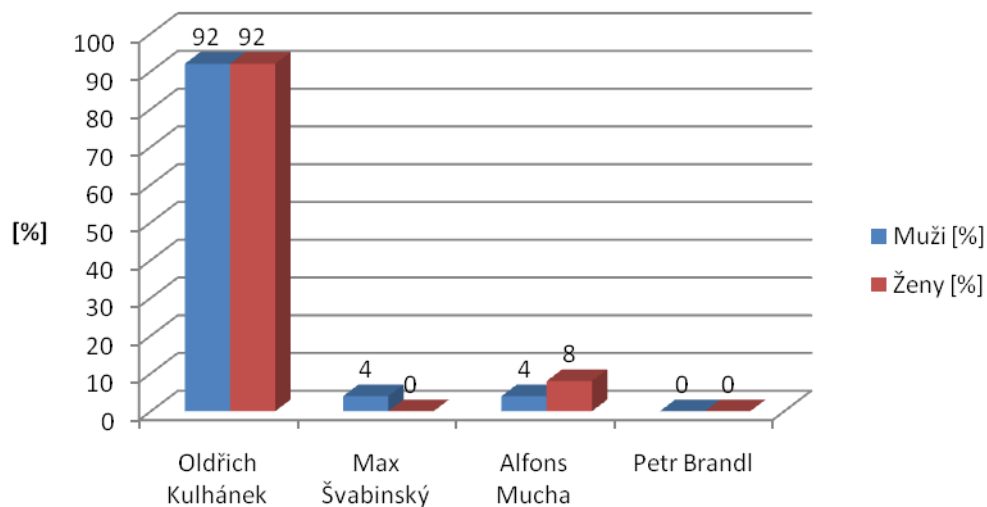
6. Víte, kam byla přesunuta výroba mincí po mincovní reformě uskutečněné za Václava II. roku 1300?

	Kutná Hora	Praha	Jáchymov
Muži [%]	80	4	16
Ženy [%]	88	4	8

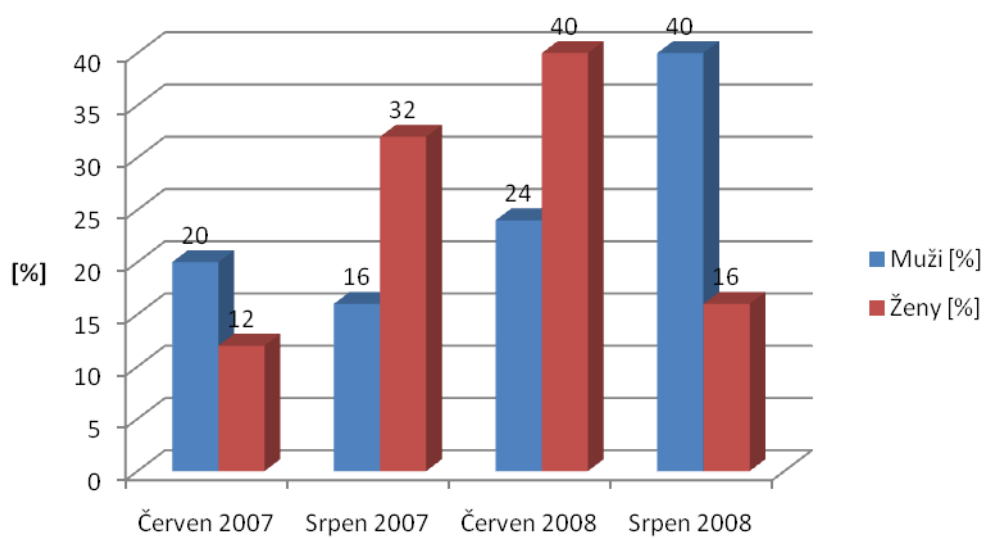
7. Kdo je autorem českých bankovek?

	Oldřich Kulhánek	Max Švabinský	Alfons Mucha	Petr Brandl
Muži [%]	92	4	4	0
Ženy [%]	92	0	8	0

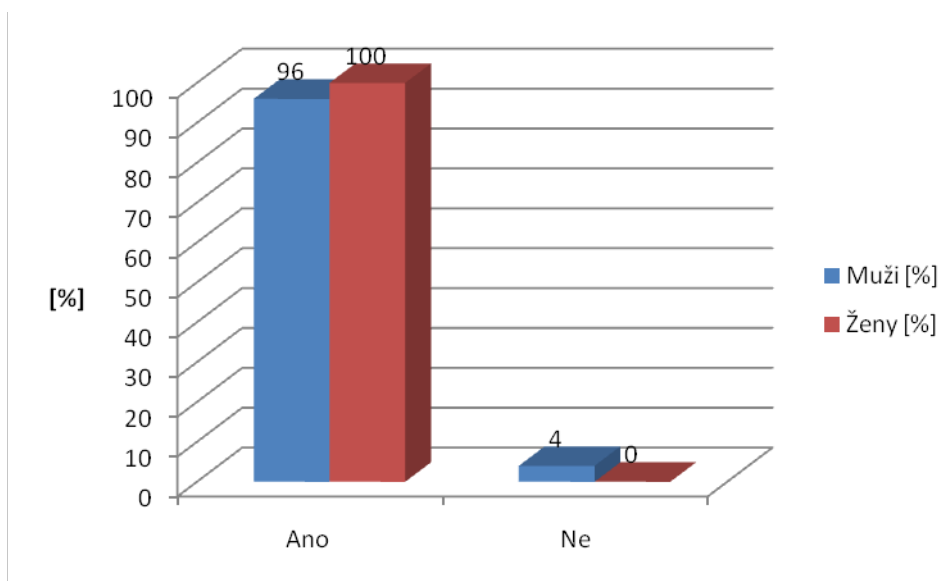
8. Víte, kdy byly zrušeny mince s nominální hodnotou 50 ha?

	Červen 2007	Srpen 2007	Červen 2008	Srpen 2008
Muži [%]	20	16	24	40
Ženy [%]	12	32	40	16

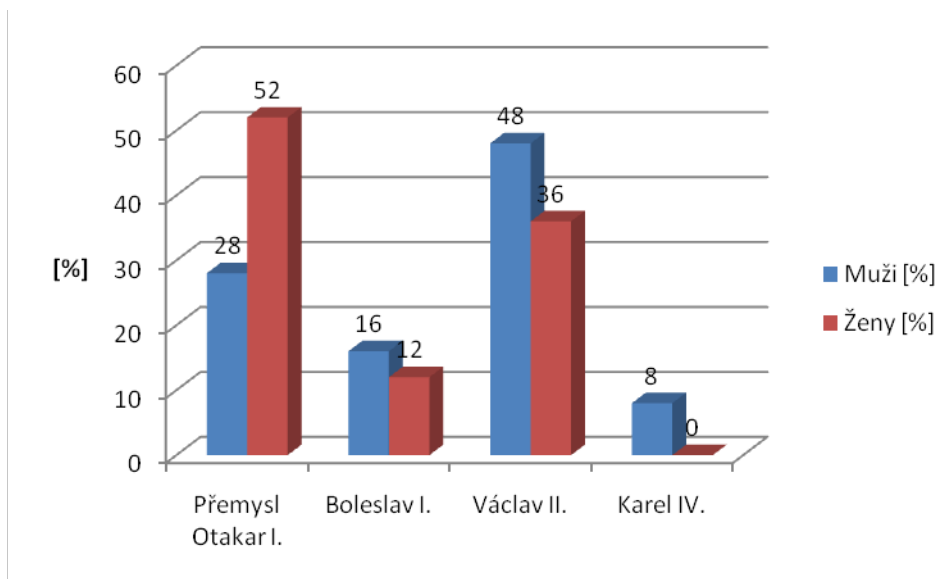
9. Víte, že už dnes neplatí bankovka s nominální hodnotou 20 Kč?

	Ano	Ne
Muži [%]	96	4
Ženy [%]	100	0

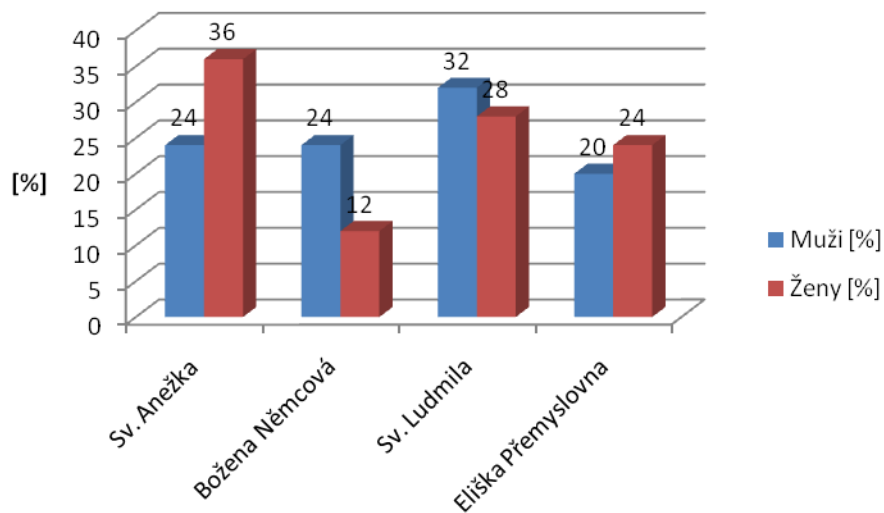
10. Jaká osobnost byla zobrazena na bankovce s nominální hodnotou 20 Kč?

	Přemysl Otakar I.	Boleslav I.	Václav II.	Karel IV.
Muži [%]	28	16	48	8
Ženy [%]	52	12	36	0

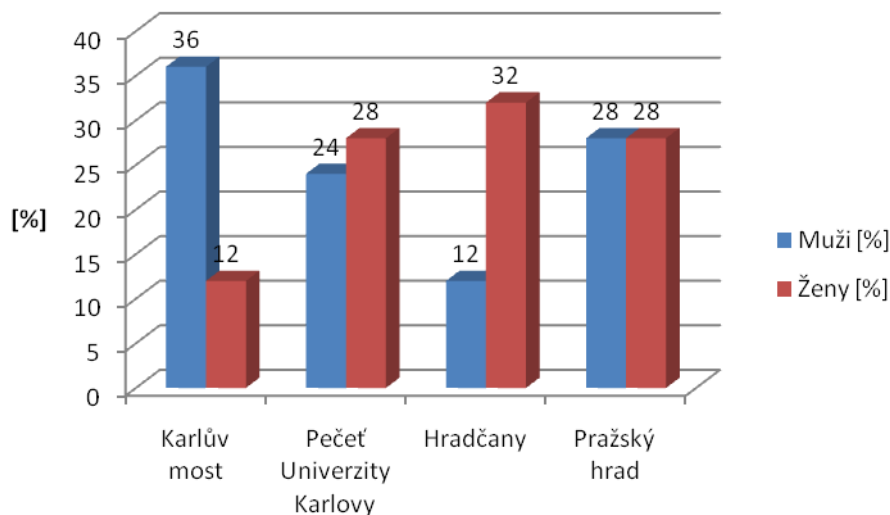
11. Která slavná osobnost byla zobrazena na české bankovce s nominální hodnotou 50 Kč?

	Sv. Anežka	Božena Němcová	Sv. Ludmila	Eliška Přemyslovna
Muži [%]	24	24	32	20
Ženy [%]	36	12	28	24

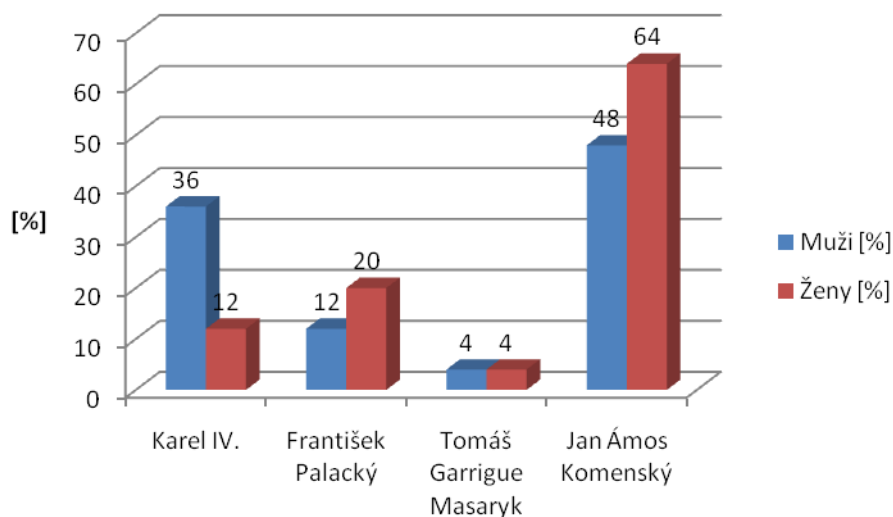
12. Co nyní najdeme na rubu stokorunové bankovky?

	Karlův most	Pečeť Univerzity Karlovy	Hradčany	Pražský hrad
Muži [%]	36	24	12	28
Ženy [%]	12	28	32	28

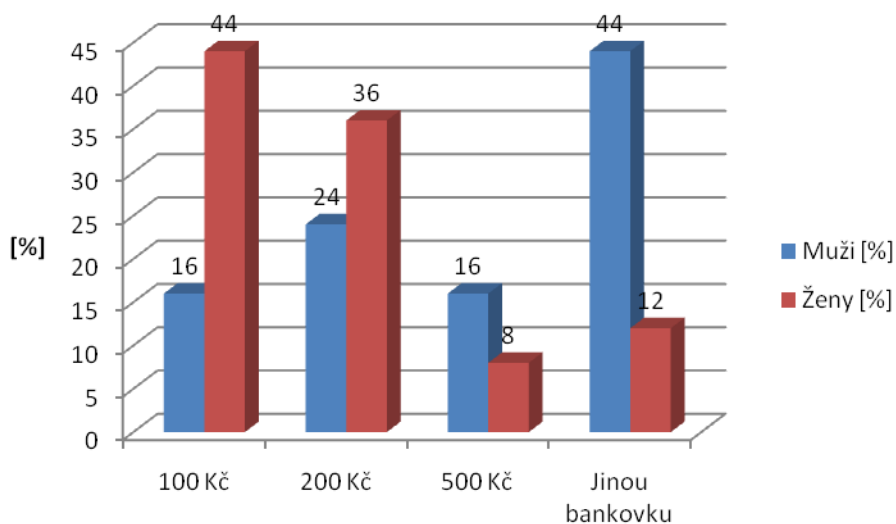
13. Jaká slavná česká osobnost je vytištěna na bankovce s nominální hodnotou 200 Kč?

	Karel IV.	František Palacký	Tomáš Garrigue Masaryk	Jan Ámos Komenský
Muži [%]	36	12	4	48
Ženy [%]	12	20	4	64

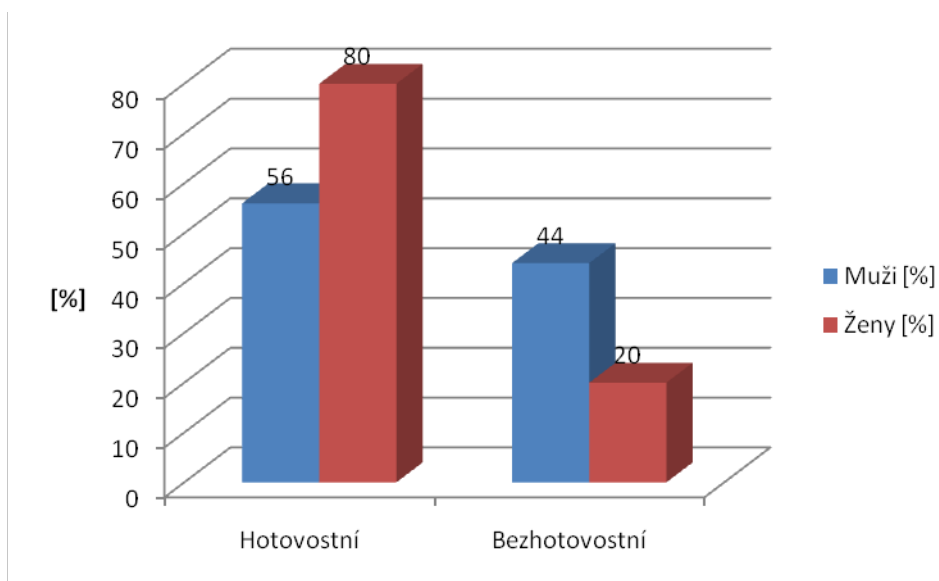
14. Jakou bankovku nejčastěji držíte v ruce?

	100 Kč	200 Kč	500 Kč	Jinou bankovku
Muži [%]	16	24	16	44
Ženy [%]	44	36	8	12

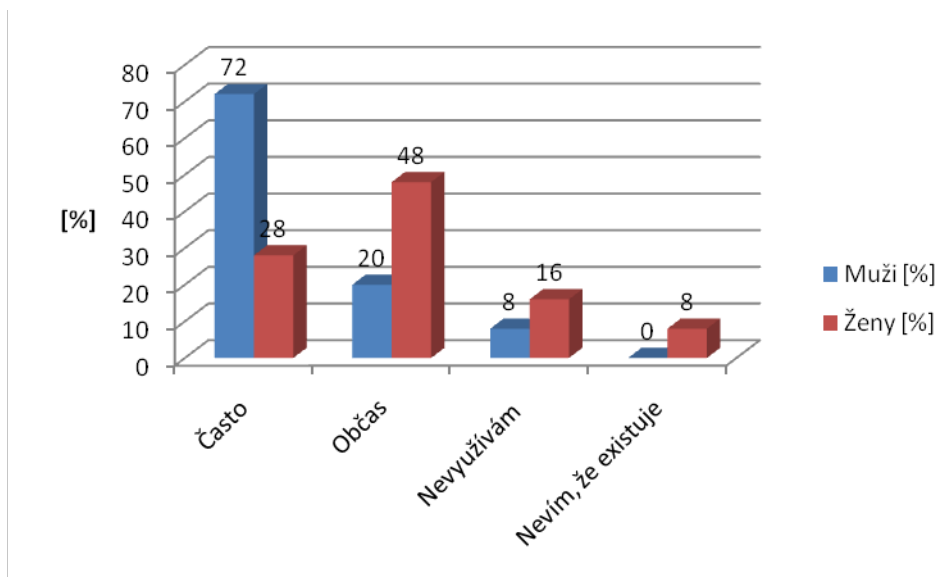
15. Jakou formu platebního styku preferujete?

	Hotovostní	Bezhotovostní
Muži [%]	56	44
Ženy [%]	80	20

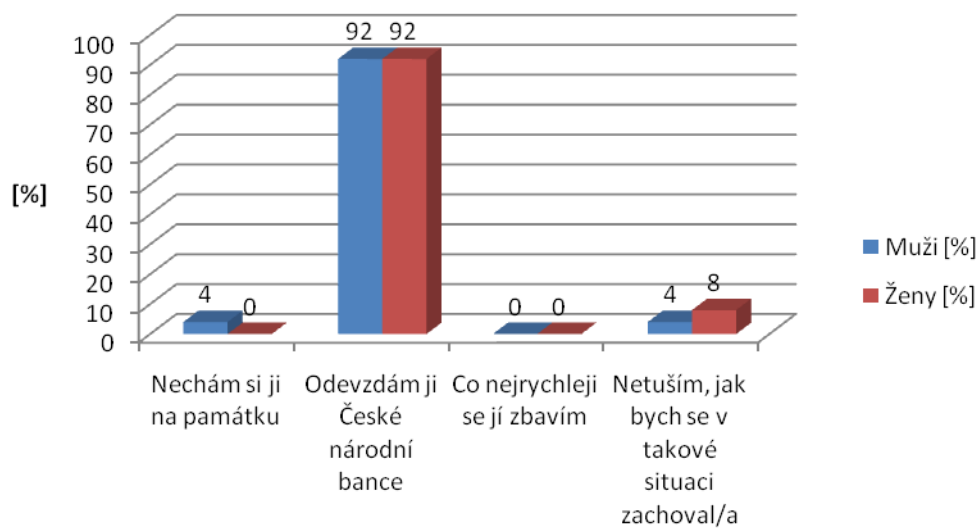
16. Jak často využíváte elektronické bankovníctví?

	Často	Občas	Nevyžívám	Nevím, že existuje
Muži [%]	72	20	8	0
Ženy [%]	28	48	16	8

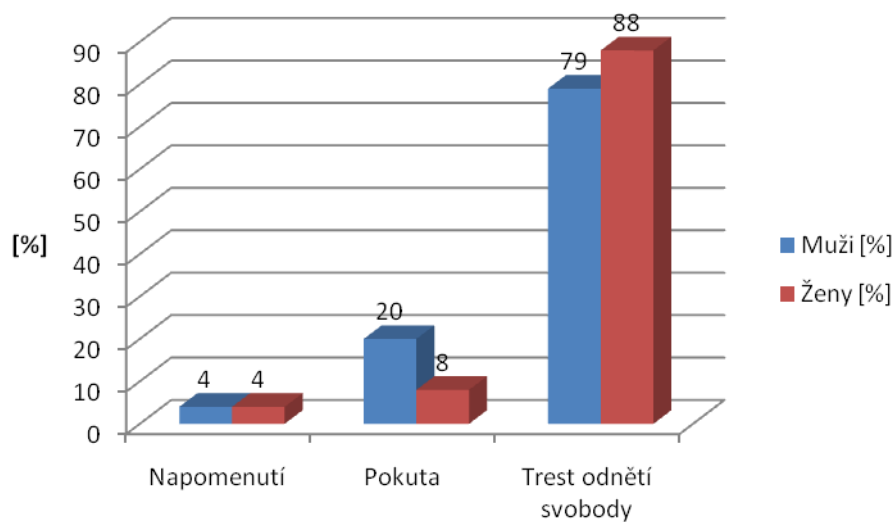
17. Co uděláte s falešnou bankovkou?

	Nechám si ji na památku	Odevzdám ji České národní bance	Co nejrychleji se jí zbavím	Netuším, jak bych se v takové situaci zachoval/a
Muži [%]	4	92	0	4
Ženy [%]	0	92	0	8

18. Jaký je trest za padělání bankovek?

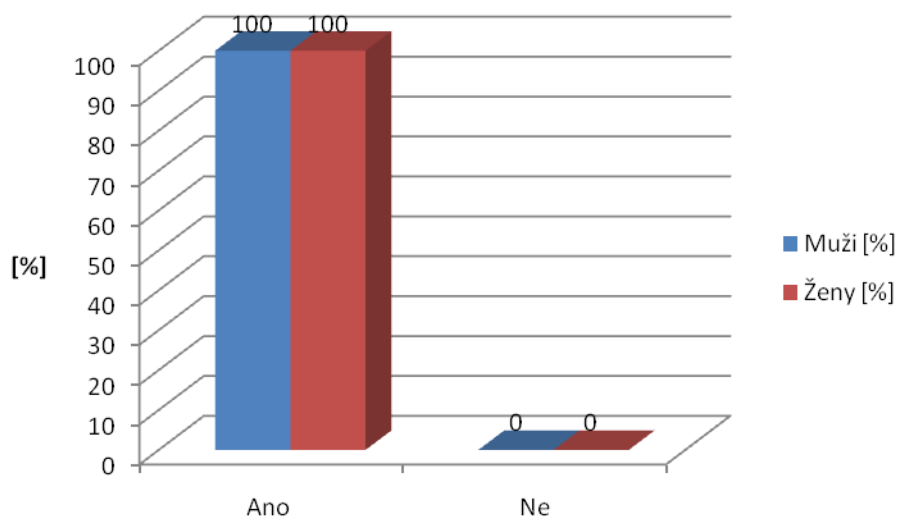
	Napomenutí	Pokuta	Trest odnětí svobody
Muži [%]	4	20	79
Ženy [%]	4	8	88

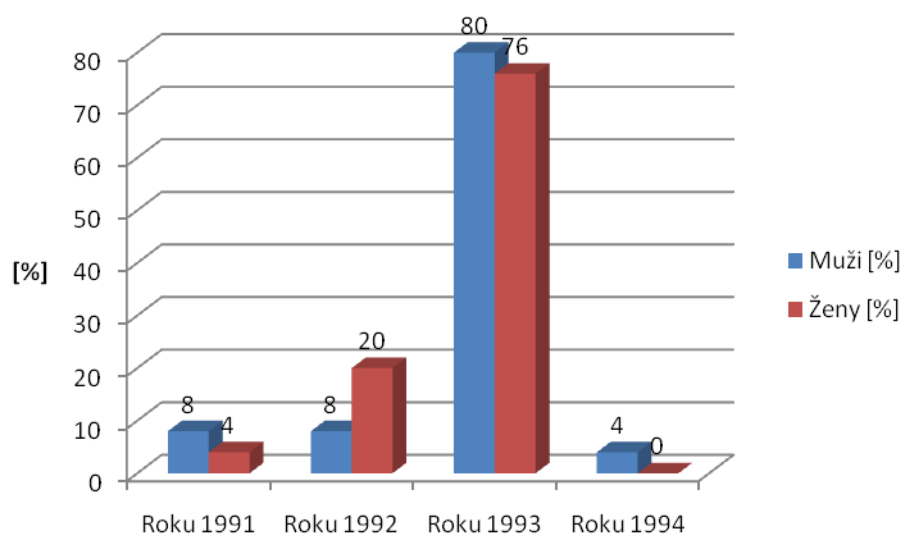
19. Znáte instituci „ Česká národní banka“?

	Ano	Ne
Muži [%]	100	0
Ženy [%]	100	0

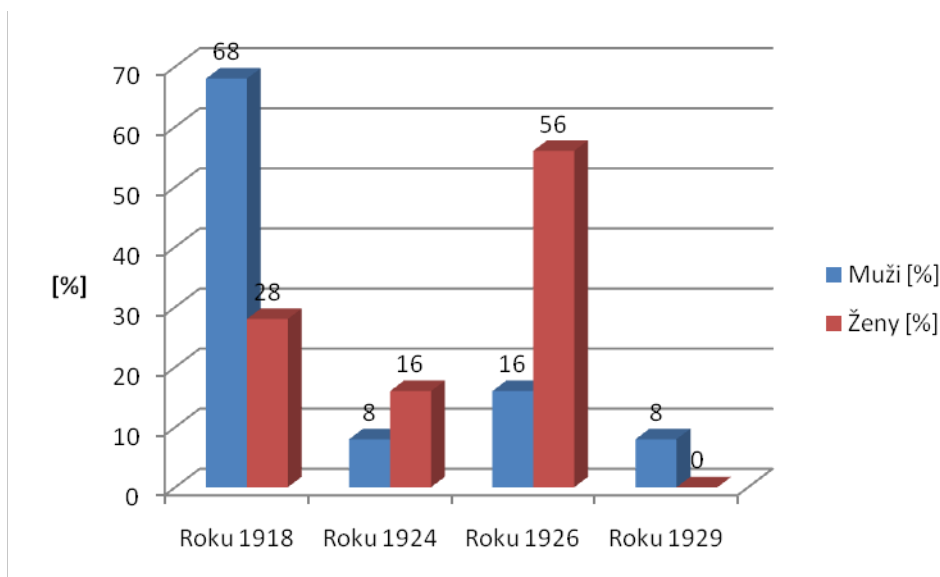
20. Kdy vznikla Česká národní banka?

	Roku 1991	Roku 1992	Roku 1993	Roku 1994
Muži [%]	8	8	80	4
Ženy [%]	4	20	76	0

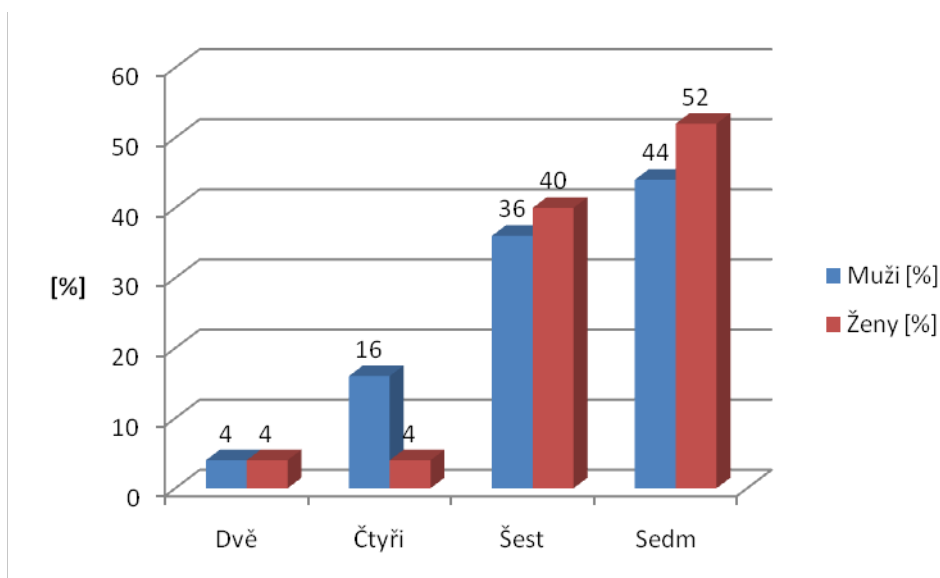
21. Kdy vznikla v samostatném Československu první centrální (cedulová) banka?

	Roku 1918	Roku 1924	Roku 1926	Roku 1929
Muži [%]	68	8	16	8
Ženy [%]	28	16	56	0

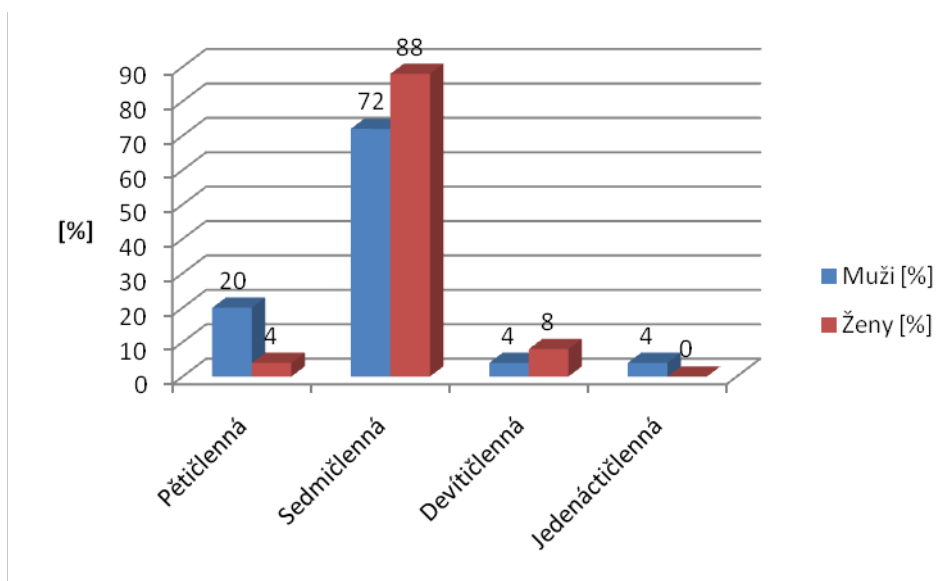
22. Kolik poboček ČNB je v České Republice?

	Dvě	Čtyři	Šest	Sedm
Muži [%]	4	16	36	44
Ženy [%]	4	4	40	52

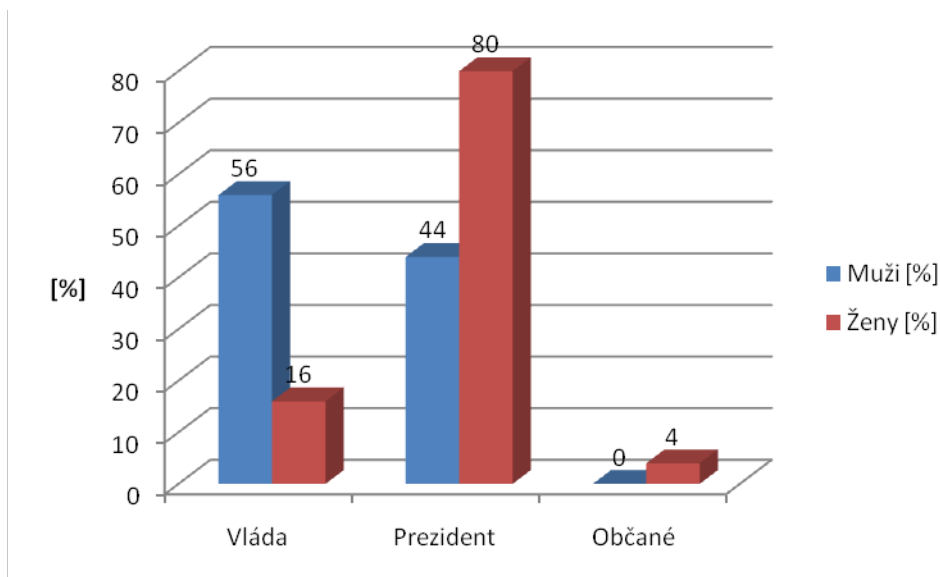
23. Kolika členná je Bankovní rada?

	Pětičlenná	Sedmičlenná	Devítičlenná	Jedenáctičlenná
Muži [%]	20	72	4	4
Ženy [%]	4	88	8	0

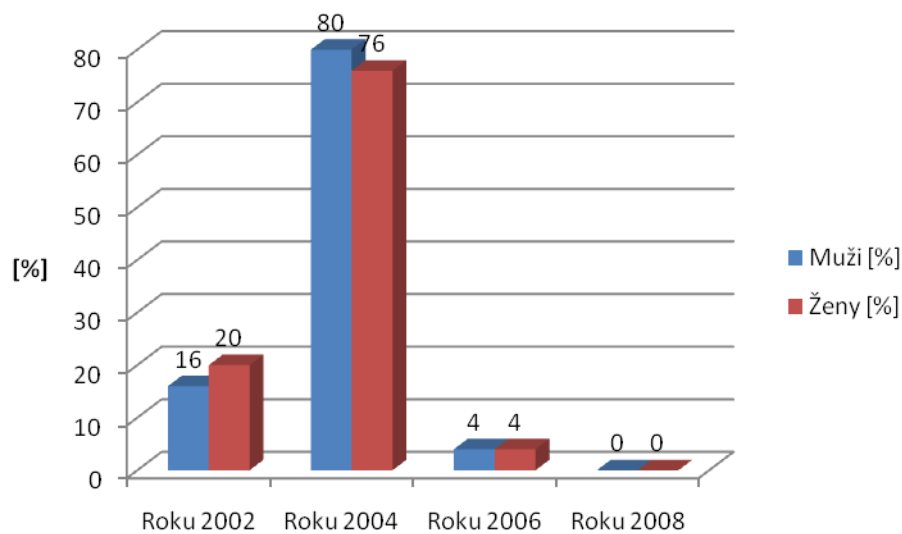
24. Kdo jmenuje bankovní radu?

	Vláda	Prezident	Občané
Muži [%]	56	44	0
Ženy [%]	16	80	4

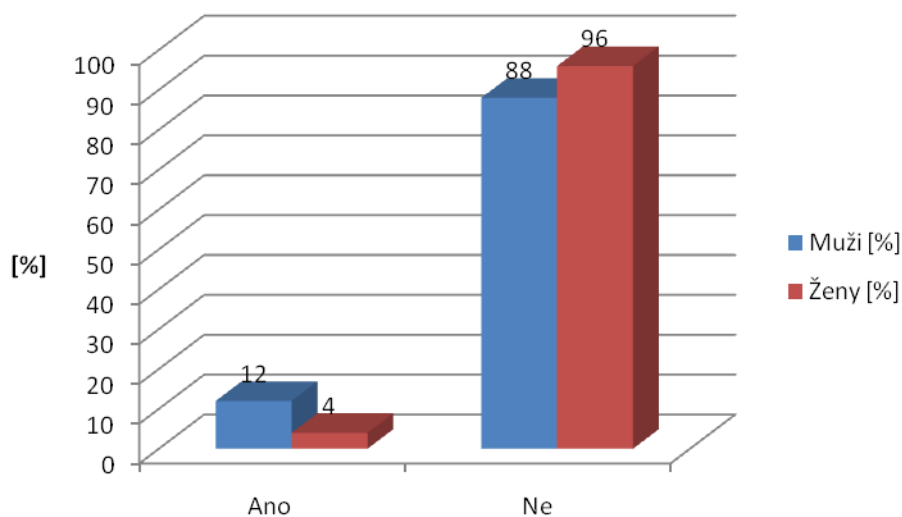
25. Kdy vstoupila ČR do EU?

	Roku 2002	Roku 2004	Roku 2006	Roku 2008
Muži [%]	16	80	4	0
Ženy [%]	20	76	4	0

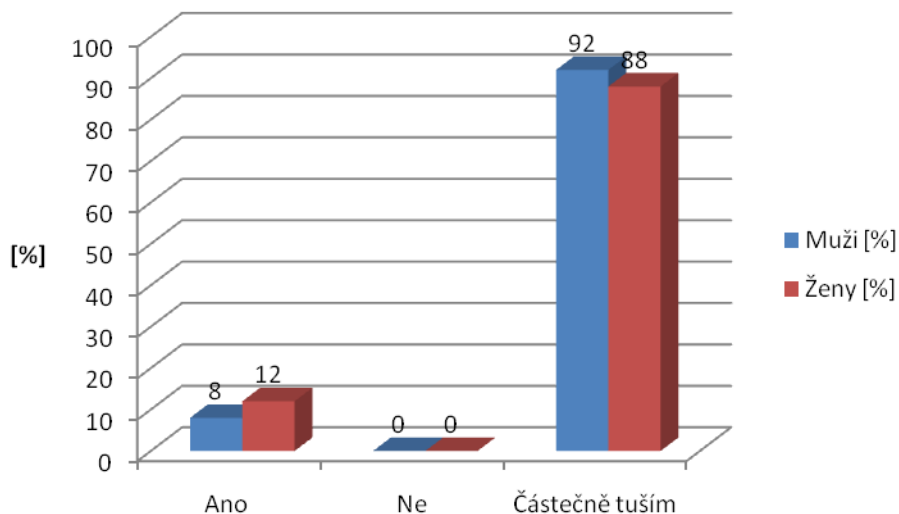
26. Podporujete zavedení eura v České republice?

	Ano	Ne
Muži [%]	12	88
Ženy [%]	4	96

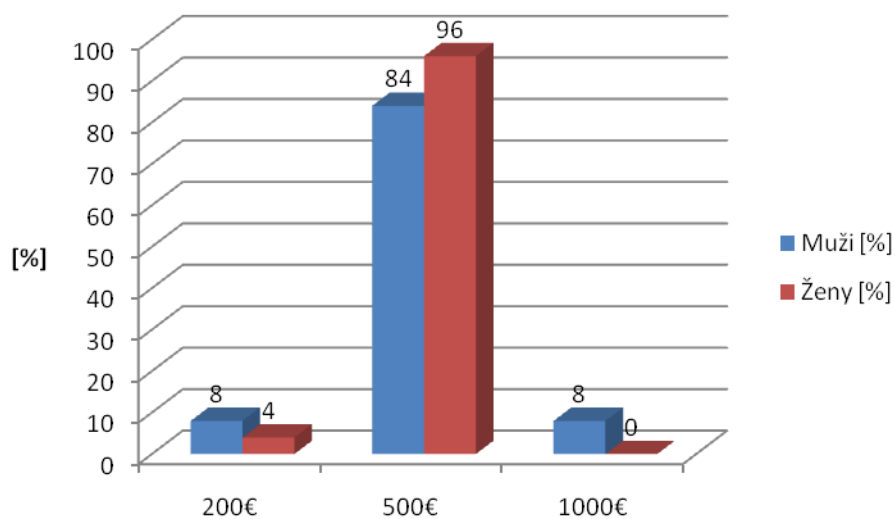
27. Víte, jak vypadají bankovky a mince eura?

	Ano	Ne	Částečně tuším
Muži [%]	8	0	92
Ženy [%]	12	0	88

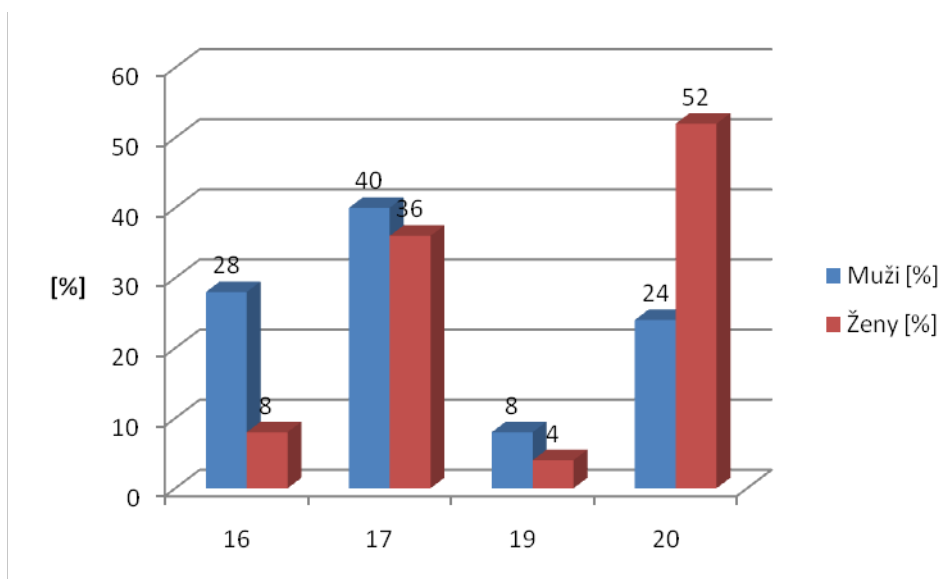
28. Jaká je nejvyšší hodnota euro bankovky?

	200€	500€	1000€
Muži [%]	8	84	8
Ženy [%]	4	96	0

29. V kolika státech je v rámci Eurozóny zavedena měna euro?

	16	17	19	20
Muži [%]	28	40	8	24
Ženy [%]	8	36	4	52

30. Jsou euro mince stejné ve všech státech, co mají měnu euro?

	Ano	Ne	Nevím
Muži [%]	60	28	12
Ženy [%]	36	52	12

